

MAAKAITSEPATALJON ÕPPUSEL KEVADTORM 2005

# KAITSE KODU!

3' 2005 (57)

KAITSELIIDU AJAKIRI

KAITSELIIDU JA KAITSEVÄE  
SÕJALISE ÜHISOSA  
ARENGUST

EESTI-VENE  
PIIRILEPINGUST

VÕIDUPÜHA  
PARAAD PAIDES

ISSN 1406-3387



9771406338004

# VÕIDUPÄEVA PARAAD

Fotod: Ardi Hallismaa ja Ivar Jõesaar



Noored kottkad süütasid võidutule Paide Vallimäel.



Eesti Reservohvitseride Kogu liputoimkond võiduparaadil.



Välismissioonidel viibinud kaitseliitlastest tuletoojad viivad presidendilt saadud võidutule kaitseväge maasturitel oma kodumaakondadesse.



Müsleri Vabadussõja monumendi juures liitusid Paide Vallimäel ja Tori Sõjameeste Mälestuskirikus süüdatud tuled üheks võidutuleks.



Kaitseliidu Järva maleva pealik major Arvi Niglas toob presidendile võidutule.



Paraadile järgnes EST-TATTOO, kus esinesid Eesti, Soome, Taani, Šveitsi ja Šoti (pildil) sõjaväeorkestrid.



Kaitseliidu ajakiri  
Kaitse Kodu!  
Asutatud 11. september 1925

Väljaandja Kaitseliit  
Ilmub kuus korda aastas.

Peatoimetaja:  
kpt Ivar Jõesaar

Makett ja küljendus:  
Matis Karu

Reklaam ja levi:  
Virgo Tamm  
kaitsekodu@hotmail.ee

Toimetus:  
Riia 12, Tartu 51013  
Telefon 731 4151  
Faks 731 4150

Toimetuse e-mail:  
kaitsekodu@kaitseliit.ee  
kaitse.kodu@ksk.edu.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetus kaastöid ei  
retsenseeri ega tagasta.

Kaitsejõud Internetis:  
www.kaitseliit.ee  
www.mil.ee  
www.mod.gov.ee  
www.ksk.edu.ee  
www.vdcol.ee  
www.erok.ee  
www.npkk.ee  
www.orkester.mil.ee  
www.erna.ee

# KAITSE KODU!

3' 2005 (57/503)  
KAITSELIIDU AJAKIRI

## SISUKORD

### KAANELUGU:

### VÕIDUPÜHA PARAAD PAIDES



Foto: Ardi Hallismaa

Tänavune võidupüha paraad peeti Eesti-  
maa südames Paides. Paide seostub vaba-  
dusvõitluse ajaloos Jüriöö ülestõusu ja sel-  
le traagilise vaatusega, kui Liivi Ordu or-  
dumeister lasi 4. mail 1343 Paide ordulin-  
nuses tappa neli eestlasest väejuhti ja kolm  
sõjasulast. Järvamaal on ka Vabadussõja-  
aegne lahingutanner: Müüsleri maadel pea-  
tati lõplikult Punaarmee edasitung ja selle-  
le järgnes Eesti Vabariigi territooriumi va-  
bastamine. **LK 5**

### ANDKE AEGA ATRA SEADA

#### Merle Sikka, Riina Nemvalts

Kaitseliidu Kool on nelja tegutsemisaasta jooksul muutunud nõutavaks täis-  
kasvanute koolitamise keskuseks. Kauaks koolitajatel jõudu jätkub? **LK 15**

### MAAKAITSEPATALJON ÕPPUSEL KEVADTORM 2005

Kaitseliidu maakaitsepataljoni tegevusest õppusel Kevadtorm 2005  
mitmest vaatepunktist. **LK 21–28**

Kaitseliidu tegevus 2004. aastal	<b>LK 7</b>
Kaitseliidu ja kaitseväe sõjalise ühisosa arengutest	<b>LK 11</b>
Sõduoperede toetusprogramm täna ja 10 aastat tagasi	<b>LK 17</b>
Välikokandus pole kaugeltki kähitegu	<b>LK 19</b>
Tagavaravägi nr 11	<b>LK 29</b>
Eesti-Vene piirilepingust	<b>LK 33</b>
Magamiskott on sõduri kaasaskantav kodu	<b>LK 37</b>
Kaitseliitlased iraaklastena Ameerika õppusel Saksamaal	<b>LK 39</b>
Kaks nädalat Leedus õppustel Amber Hope rahu tagamas	<b>LK 40</b>
Naised koormaga metsas	<b>LK 43</b>
Eel-Erna 2005	<b>LK 45</b>
Vooremaa noorte 5. luureretk	<b>LK 46</b>
Noorkotkluse algus Võrumaal	<b>LK 49</b>
Noored Kotkad 75	<b>LK 50</b>
Tütred kasvavad kodumaa röömuks	<b>LK 52</b>
Kes ajas kodutütred vihmaga metsa?	<b>LK 54</b>
“Külm kevad” Lääne-Virumaal	<b>LK 55</b>
Juubelikontsert Kaitseliidu Tallinna malevas	<b>LK 57</b>

## VABA MÖTTEVAHETUS ISAMAA HÜVANGUKS

**K**oos Tartu rahu ja mõne muu aeg-ajalt arhailiseks kuulutatud asjaga on Kaitseliit olnud keeruliste aegade pillutamistele vaatamata omal, kõrvalseisjaile raskesti mõistetaval viisil üks Eesti Vabariigi järjepidevuse kandjaist. Eesti Vabariik ja Tartu rahu on tänaseks uute olude sunnil teinud läbi juriidilise uuestisõnastamise ja tänapäevastamise. Kuigi ka Kaitseliidus kehtib uus seadus ja toimub üksusepõhine väljaõpe, on siin alles seda algset, iseseisvuse loomise ajast pärit oma kodu kaitsmisele keskenduvat isetegemise vaimu, mis vääramatule jõule tunnusliku ettearvamatusena heidutas toona ja heidutab tänagi nii meie liitlasi kui ka oponente.

Kuid lõputult ei ole üheski riigiks organiseerivas ühiskonnas võimalik sallida vabtatmeeste ehedat omapäist otsustamis- ja tegemispriiust. Isegi Šveitsi vabade kantonte liit on ajaloo vältel liiga vaba tahte ohjamiseks kokkulepete, seaduste ja reeglite tara kasvatanud. Riiklik ühine tõde on natuke rohkem kui kõigi üksikute tõdede summa. Eks hõljunud riigistamise vaim Kaitseliidu kohal ka 1930. aastatel, kui kaitsevääst instruktoreiks roteeritud ohvitserid pidid tagama, et hästi väljaõpetatud Kaitseliidu üksused püsiksid ühtses riigikaitse süsteemis.

Nii armas, kui selline (vaeselt, kuid vabalt) tehtav riigikaitsetöö ka ei tundu, sunnib Eesti enneolematu seotus maailma suurte mõjurite NATO ja Euroopa Liiduga, et Kaitseliitki ennast ümber rivistaks ja püssisihiku kodutanuma kaitse sihtmärkidest kõrgemale suunaks.

Käima on lükatud Kaitseliidu 21. sajandi väljakutsetele vastavaks värskendamise masinavärk. Kaitseliidu seadus tehakse veel kord uus, Kaitseliit kui magasiat avatakse missioonidele, sõja- ja rahuaja ülesanded, suutlikkus ja täitmise tagamine täpsustatakse ja ka rahastatakse. Mõttetalgulised töötavad kaitseministeeriumis, kaitsejõudude peastaabis, reservohvitseride kogus... Mõnda neist uudsetest mõtetest saame loodetavasti edaspidigi lugeda ajakirjast Kaitse Kodu! Et aga mitte ainult tagantjärele tarkust ootama jääda, kutsume kaitseliitlasi meiega omi moodsaid mõtteid jagama. See, et patrullvõistluste kajastamine on jalad alla saanud, on selgelt näha käesolevas, paisunud mahuga numbris. Jäeb vaid loota, et omad mehed edaspidi Kaitseliidu uudsema olemise sõnastamiseks sama rohkelt sulge kulutavad.

Ivar Jõesaar, kpt



## SUMMARY

### About the development of the common part of Kaitseliit and Army

Kaitseliit has been developed into force that utilises those members of society who want and can do more than must. Kaitseliit is a network of social connections that is able to attract to national defence those people who normally don't want to attend in national defence but are ready to stand up for the country when needed.

During changes in Kaitseliit it is necessary to estimate if, how and when the organisation can adjust to new conditions. Using the initiative of citizens in national defence should be the cornerstone of new specifying development plan.

Estonia has new tasks due to changed world and this causes also the modernisation of Kaitseliit. Pp. 11-14.

### Support program for military families today and ten years ago

In cooperation with US colleagues, Naiskodukaitse (Kaitseliit's auxiliary organisation for women) has started support program for those military families where family members have been deployed to foreign missions. The program offers support for soldiers during coming back to civil life and also for soldiers' families during difficult period.

Spouses of soldiers participated already in 1996 in schooling "Women and Army" that was organised in USA by Maryland National Guard. One part of the schooling was "Social security and support program for families". At that time Estonia had just started with foreign missions and ESTPLA-3 infantry platoon had arrived from Bosnia. Author describes how she has been a wife of a soldier and waited home husband who served in ESTPLA-3. Pp. 17-18.

### Members of Kaitseliit playing Iraqis at American training in Germany

Kaitseliit's infantry platoon participated in training in Germany on May 2005. Same platoon has been planned to deploy to peacekeeping mission in Bosnia and Herzegovina at the end of 2005 as the first Kaitseliit unit in foreign missions. Soldiers received equipment in US Army post in Hohenfels and then started action that lasted for 10 days. Kaitseliit's platoon played Army of Iraq that tried to create stability in cooperation with US Army. After this exercise Estonians continued with Maryland National Guard. During two days patrolling, apprehending of people and cleaning of rooms were trained. In opinion of those Estonians who participated in the training the biggest benefit of the exercise was possibility to train cooperation in squad and platoon. International cooperation shouldn't be underestimated either. Pp. 39-40.

## VÕIDUTULE MEDALI SAAJATE NIMEKIRI

Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku 21. juuni 2005 käskkirja nr 196-P järgi Kaitseliidu seaduse § 11 lg 8 alusel ning seoses võidupüha ja maakaitsepäeva tähistamisega



### I. Kinnitan nimekirja Võidutule medali annetamiseks:

vbl Margus SOODLA	Alutaguse malev	nr 81
n-srs Tauno SIGUR	Harju malev	nr 82
n-srs Kalev MAARAND	Jõgeva malev	nr 83
kpr Tarmo METSMA	Järva malev	nr 84
mlv Argo KALLISMAA	Lääne malev	nr 85
v-srs Kristjan EESMAA	Põlva malev	nr 86
srs Sulev SEPP	Pärnumaa malev	nr 87
kpt Eero KINNUNEN	Rapla malev	nr 88
kpr Tanel MÄND	Saaremaa malev	nr 89
n-ltn Meelis JÕEMAA	Sakala malev	nr 90
ltn Jaanus ENDE	Tallinna malev	nr 91
n-ltn Kristjan KOSTABI	Tartu malev	nr 92
kpr Tarmo PORROSON	Valgamaa malev	nr 93
vbl Rainer SÕSOJEV	Viru malev	nr 94
v-srs Üllar KÄGGO	Võrumaa malev	nr 95
mjr Arvi NIGLAS	Järva malev	nr 97

## TÄNU AVALDAMINE

### Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku 14. juuni 2005 käskkirja nr 188-P

1. Avaldada keskjuhatuse 20. aprill 2005 otsus nr 9

1.1. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri

#### Võrumaa malev

kpt Ergo Must	nr 419
ltn Toivo Lõhmus	nr 420
srs Tõnis Kodu	nr 421
n-srs Helbert Iloaar	nr 422
n-srs Juhan Härä	nr 423
kpr Eugen Kapp	nr 424
kpr Margut Nugin	nr 425
kpr Kaido Kama	nr 426

1.2. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

#### Jõgeva malev

rms Meelis Paavel	nr 2039
-------------------	---------

#### Võrumaa malev

ltn Karel Lumik	nr 2040
v-srs Veiko Virunurm	nr 2041

2. Avaldada keskjuhatuse 30. mai 2005 otsus nr 11

2.1. Valgeristi III klassi kavaler

#### Lääne malev

n-ltn Rein Reiments	nr 506
---------------------	--------

2.2. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri

#### Harju malev

ltn Aare Ennok	nr 427
----------------	--------

n-vbl Andres Turp	nr 428
n-vbl Jaan Sinisaar	nr 429
n-vbl Jaak Puura	nr 430
srs Aivar Nurmsalu	nr 431
srs Andrus Karula	nr 432
srs Üllar Nurmsalu	nr 433
n-srs Teet Sädekivi	nr 434
kpr Taivo Nokkur	nr 435
kpr Mart Nassar	nr 436
kpr Rita Kesküla	nr 437
kpr Eve Julisen	nr 438
kpr Raivo Havam	nr 439
kpr Lembit Pomerants	nr 440
rms Anton Pohlak	nr 441
rms Viktor Peri	nr 442
mlv Hans Mitt	nr 443
mlv Madis Kello	nr 444

#### Lääne malev

ltn Kristjan Muld	nr 445
ltn Tõnu Teder	nr 446
srs Kalev Hiie	nr 447
kpr Aadi Kaasik	nr 448

2.3. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

#### Harju malev

n-vbl Margus Bergmann	nr 2042
srs Ain Rass	nr 2043
kpr Ilmar Nael	nr 2044
kpr Hannes Vilepaju	nr 2045
kpr Kristo Tiinas	nr 2046
kpr Kaido Ojala	nr 2047
rms Aivar Allik	nr 2048
rms Reio Jõesalu	nr 2049
mlv Mihkel Seermann	nr 2050

#### Lääne malev

ltn Mart Reino	nr 2051
n-ltn Harri Mardisoo	nr 2052
srs Olev Silde	nr 2053
kpr Vahur Toomas	nr 2054
kpr Kuido Kurisman	nr 2055
rms Andrei Hoop	nr 2056
rms Tarmo Poolamäe	nr 2057
mlv Renek Loorens	nr 2058
mlv Silvi Silde	nr 2059

3. Avaldada keskjuhatuse 07. juuni 2005 otsus nr 12

3.1. Valgeristi II klassi kavaleride nimekiri

#### Tallinna malev

Toomas Peek	nr 507
-------------	--------

#### Läti Vabariik

Maris Niklass	nr 509
---------------	--------

3.2. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri

#### Tallinna malev

Tiit Rammo	nr 508
------------	--------

#### Kaitseliidu vanematekogu

Olari Taal	nr 510
Mati Raidma	nr 511
Vahur Kraft	nr 512
Tiit Matsulevitš	nr 513
Laine Tarvis	nr 514

#### Eesti Sõjahaudade Hoolde Liit

Tiina Tojak	nr 515
-------------	--------

# KAITSETAHE

<b>AS Eesti Põlevkivi</b> Mati Jostov	nr 516	4. Avaldada Kaitseliidu ülema 14.06.2005 otsus
<b>AS Eesti Talleks</b> Andres Sarri	nr 517	4.1. Eriklassi teenetemedali kavaleride nimekiri
3.3. Eriklassi teenetemedali kavaleride nimekiri		
<b>Harju malev</b> Eero Spriiit Nikolai Vojeikin	nr 258 nr 259	
<b>Tallinna malev</b> Urmas Reitelmann Reet Umjärv	nr 261 nr 262	
<b>Baltreal Invest OÜ</b> Sander Kaus	nr 264	
<b>AS N-Terminal Grupp</b> Aat Kuum	nr 265	
<b>AS Kalev</b> Oliver Kruuda Heino Priimägi	nr 256 nr 257	
<b>AS Prike</b> Priit Kessa	nr 266	
<b>Eesti Jahimeeste Selts</b> Anti Levandi	nr 267	
		USA saatkond Eestis kpt-ltn Eric W. Olson nr 262 kol-ltn Lawrence J. Kinde nr 263
		<b>Eesti Jahimeeste Selts</b> Jüri Talu nr 268
		5. Avaldan tänukirjaga tänu järgmistele kaitseliitlastele:
		<b>Harju malev</b> v-vbl Enn Virupalu v-srs Art Pajusoon n-srs Tauno Sigur n-maat Helmut Loik kpr Viktor Kiskonen mlv Risto Loik mlv Koit Mägi mlv Egon Poroson mlv Herkki Roosenbaum mlv Jorma Vain

**Jõgeva malev**  
n-ltn Tõnis Metjer  
n-ltn Ranno Raudsik  
vbl Mart Saar  
srs Tiit Matsi  
n-srs Margo Laugmaa  
n-srs Meelis Amur  
n-srs Andi Pükkinen  
kpr Renee Joost  
kpr Alar Öunapuu  
kpr Kalev Koller  
rms Rainer Liis  
rms Olavi Laht  
rms Andrus Kukk  
rms Eero Saar  
rms Kalev Töldsep

**Järva malev**  
ltn Jaanus Noorveli  
ltn Leo Lillemets  
n-vbl Raivo Männik  
kpr Kalmer Anton  
rms Mati Tatrik  
rms Aivar Piirsalu  
rms Marko Alev  
mlv Eri Purge  
mlv Lembit Ott

## Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku 20. juuni 2005 käskkiri nr 194-P

1. Avaldada keskjuhatus 17. juuni 2005 otsus nr 13	mlv Mati Ammer nr 454 mlv Väino Pöder nr 455	n-srs Ivo Kark nr 2062 kpr Raivo Porr nr 2063 rms Rein Kupper nr 2064 rms Heinar Hammerberg nr 2065 rms Ants Agu nr 2066 mlv Imre Kaidis nr 2067
1.1. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri	<b>Kaitseliidu peastaap</b> v-vbl Johannes Tõnumaa nr 456	
<b>Järva malev</b> v-vbl Tõnu Kibena nr 449 srs Reimo Kibrits nr 450 srs Aimar Pernik nr 451 n-srs Ennu Kibena nr 452 rms Einar Viital nr 453	1.2. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri	<b>Kaitseliidu peastaap</b> ltn Enno Teiter nr 2068 n-vbl Valmar Gilden nr 2069 Alo Vimmsaare nr 2070
	<b>Järva malev</b> n-ltn Eduard Kips nr 2060 n-srs Armin Siilivask nr 2061	

## RESERVOHVITSERIDE KURSUSE LÕPETANUD

Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku 15. juuni 2005 käskkirja nr 189-P järgi ja vastavalt Kaitseliidu seaduse § 11 lg 8 ning väljaõppe ja ürituste plaanile viidi 5. novembrist 2004 kuni 22. maini 2005 läbi reservohvitseri I kursus Kaitseliidus (kompaniitlased) ning 10. septembrist 2004 kuni 12. juunini 2005 reservohvitseri IV kursus Kaitseliidus (rühmaülem).

1. Vastavalt kursuse ülema leitnant Kaido Saarniidu ettepanekule lugeda reservohvitseri I kursuse Kaitseliidus (kompaniitlased) lõpetanuks kaitseliitlased:

ltn Aivo Traks (Harju malev)	n-ltn Kristjan Kivimäe (Pärnumaa malev)	ltn Robert Käsper (Tallinna malev)
ltn Peeter Kais (Harju malev)	ltn Jüri Kleimola (Pärnumaa malev)	n-ltn Rain Sepping (Viru malev)
ltn Neeme Suur (Lääne malev)	ltn Margo Sai (Pärnumaa malev)	ltn Aavo Pekri (Viru malev)
ltn Raivo Pehk (Põlva malev)	ltn Villu Öun (Rapla malev)	

2. Vastavalt kursuse ülema kapten Argo Näki ettepanekule lugeda reservohvitseri IV kursuse Kaitseliidus (rühmaülem) lõpetanuks kaitseliitlased:

v-srs Kalmer Vene (Alutaguse malev)	n-srs Aivo Rautam (Lääne malev)	n-srs Külli Viherpuu (Tallinna malev)
n-srs Siim Linnard (Alutaguse malev)	srs Raivo Jänesmägi (Põlva malev)	n-srs Margus Klais (Tartu malev)
n-srs Lembit Nael (Harju malev)	kpr Peeter Pau (Põlva malev)	kpr Kristjan Bachman (Tartu malev)
n-srs Agu Karelsohn (Harju malev)	srs Prohhor Loomik (Rapla malev)	vbl Kalvi Kaart (Valgamaa malev)
srs Juhan Jerlov (Jõgeva malev)	kpr Arto Durejko (Rapla malev)	v-srs Tarmo Matti (Viru malev)
rms Elmo Mölder (Jõgeva malev)	rms Heino Juur (Rapla malev)	srs Heiki Porval (Viru malev)
n-srs Anto Rull (Järva malev)	n-srs Ülar Jürviste (Saaremaa malev)	n-srs Eerik Kullamäe (Viru malev)
n-srs Hardi Rehkalt (Lääne malev)	srs Ergo Reinvald (Tallinna malev)	kpr Jaan Viktor (Viru malev)

# KAITSELIIDU TEGEVUS 2004. AASTAL

**Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku ettekanne  
Kaitseliidu keskkogu koosolekul Alus 29. juunil 2005**

Foto: Ivar Jõesaar

## Sissejuhatus

Kaitseliidu 2004. aasta tegevus toimus vastavalt seadustele, kaitsejõudude struktuuri- ja arenguplaanile kuni aastani 2010 (KSAP 2010), kaitsejõudude operatiivstruktuuri üksuste ja staapide ettevalmistamise ajakavale, kaitseväge juhataja direktiivile aastaks 2004, Kaitseliidu põhikirjale, Kaitseliidu arengukavale aastani 2008 ja Kaitseliidu ülema direktiivile aastaks 2004.

Kaitseliidu tegevuse peaesmärgiks 2004. aastal oli sõjalise võimekuse jätkuv arendamine vastavalt kaitseväge juhataja direktiivile ja Kaitseliidu arengukava aastani 2008 rakendamiseks vajalike ettevalmistuste tegemine.

## Personal, liikmeskond

2004. aasta lõpuks oli Kaitseliidus täidetud 310 palgalist ametikohta (2003. aastal 338), neist 193 kaadrikaitseväelast (2003. aastal 210) ja 117 tsiviilteenistajat (2003. aastal 128). 2004. aastal võeti juhtmalevate staapidesse tööle instruktoreid-planeerijad. Täiendkoolitusele, tasemekoolitusele ja õppelaenu tagastamisele planeeritud summad jäid eelarve piiridesse.

Koostati ja kinnitati jao- ja rühma-pealiku baaskursuse kandidaatide ning kompaniipealiku kursuse kandidaatide kriteeriumid. Kaitseliitlastele viidi läbi taktika-, juhtimis- ja pedagoogika ning erialainstruktori kursusi. Koolitati kolleegiaalsete juhtorganite liikmeid ning eriorganisatsioonide juhte ja instruktoreid. Kaitseliidu palgaline koosseis osales täiendkoolitustel. Moodustati kaugõppe-süsteemi loomise töörühm. Kaitseliidu isikkoosseisu üle peeti arvestust ja töötajad paigutati struktuurijärgsetele ametikohtadele. Alustati juhtmalevate staapide koosseisutabelite väljatöötamist.

Vabatahtlike kaitseliitlaste arv 2004. aastal oli 9734 (2003. aastal 9301, kasv 433).

Eriorganisatsioonides oli 2004. aastal 3908 noorkotkast, 3897 kodutütart ja 1040 naiskodukaitsjat. Kaitseliidu liikmeskonna suurus koos eriorganisatsioonidega oli 2004. aasta lõpuks 18 579.



**Kaitseliidu keskkogu 29. juunil 2005 Kaitseliidu Koolis Alu mõisas.**

Personali valdkonnas kulutati 2004. aastal kokku 55 057,8 tuhat krooni.

Täiendkoolituseks kulus 234,5 tuhat krooni, tasemekoolituseks 412,87 tuhat krooni ja õppelaenu tagastamiseks 221,6 tuhat krooni. Vajadus palgalise koosseisu koolitamise järele oli suurem kui võimalused.

## Sõjalise võimekuse arendamine

### Formeerimisüksuste väljaõpetamine

2004. aastal läbisid Kaitseliidus ettevalmistuse ettenähtud formeerimiskeskuste staabid ja tagamismeeskonnad ning formeerimispunkti meeskonnad (448 Kaitseliidu liiget). Alutaguse, Pärnumaa, Rapla, Sakala ja Tallinna maleva formeerimispunktid formeerisid praktikas õppusel Kevadtorm 2004 osalenud Kaitseliidu üksuseid.

Formeerimisstruktuuri oli 2004. aasta seisuga määratud 1626 Kaitseliidu liiget.

Probleemiks on, et ei ole lepinguid mobiliseerimisele ja täiendusreservi mittekuuluvate formeerimisüksuste liikmetega. Osaliselt puudub allüksustel va-

rustusetabelite järgne varustus, mida täiendatakse vastavalt kaitseväge hankeplaanile.

### Operatiivstruktuuriüksuste väljaõpetamine ja õppekogunemised

Operatiivstruktuuri üksustele viidi läbi sõduri baaskursused (kaheksas malevas), erialakursused (14 malevas), laskeharjutused (15 malevas), allüksuse kursused (kümnes malevas).

2004. aastal valmistati ette ettenähtud hulk operatiivstruktuuri. Aasta jooksul osales neljal õppekogunemisel kokku 284 kaitseliitlast-reservväelast ja 28 kaadrikaitseväelast. Võitlusgruppide taktikalistel õppustel osales 169 kaitseliitlast. Ettevalmistatud üksustel on saavutatud esmane koostöövalmidus ja väljaõppetate oma ülesannete täitmiseks. Kaitseliidu baasil ettevalmistatavatesse operatiivstruktuuriüksustesse oli 2004. aasta seisuga paigutatud 3144 kaitseliitlast-reservväelast.

Maakaitse Lääne pataljoni staabi vahendatud koosseis osales Balti riikide vabatahtlike riigikaitseorganisatsioonide ühisstaabiõppusel Baltic Fox 2004

## AASTAARUANNE

Leedus. Kaitseliidu üksused osalesid kaitseväge õppuse Kevadtorm 2004 vastutegevuses (kokku 350 kaitseliitlast-reservväelast ja 21 kaadrikaitsevaelast).

Väljaõppe läbiviimisel on probleemiks nõuetekohaste laske- ja harjutusväljade ning ladude vähesus, üksikmehe varustuse nappus ja puudus erirelvadest. Kaitseväekohustuslase tervisliku seisundi hindamise kriteeriumid ei ole vastavuses eakamate reservväelaste tegeliku tervisliku seisundiga, mis on saanud takistuseks üksuste komplekteerimisel isikkoosseisuga. Tuleks üle vaadata õppekogunemistel osalevate reservväelaste tasustamise alused. Samuti tuleks kaaluda sõjalise baasväljaõppe andmise võimalust ajateenistusse mittekutsutud kuni 27-aastastele kaitseväekohustuslastele (kutsealustele) Kaitseliidu baasil.

### Operatiiv- ja toetava struktuuri üksustesse mittekuuluvate kaitseliitlaste väljaõpe

Ka operatiiv- ja toetava struktuuri üksustesse mittekuuluvatele kaitseliitlastele viidi malevates läbi mitmeid väljaõppeüritusi – sõduri baaskursusi, relvaõpet, laskeväljaõpet, pioneeri- ja üleelamiskursusi, ABK-õpet (aatori-bio- ja keemiakaitse), kuulipidurikursusi jne. Operatiiv- ja toetava struktuuri üksustesse mittekuuluvatele kaitseliitlastel oli võimalus osaleda Kaitseliidu erialakursustel. Lisaks korraldati neile õppepäevi side, relvaõppe, tagala, minööri ja visuaalvaatluse alal, laskepäevi ja laskenormide täitmisi. Osaleti kohaliku kaitse allüksuste väljaõppe läbiviimise toetamisel (vastutegevus õppusel) ja sõjalissportlike võistluste korraldamisel. Lisaks viidi neile läbi väliharjutusi: üksus rännakul ja paiknemisalal, üksus rünnakul ja kaitsealal, majutusõpe ja linnalähingu harjutus. Väljaõppeks kasutati malevate väljaõppevarustust. Kaitseliitlased osalesid aktiivselt spordi- ja selt-süiritustel.

Operatiiv- ja toetava struktuuri üksustesse mittekuuluvate kaitseliitlaste arv oli 2004. aasta seisuga 4691.

### Väljaõppe Kaitseliidu Koolis ja Alutaguse maleva tegevuskeskuses

Kaitseliidu Koolile hangiti Taani Kodukaitse kaasabil uus õppevahend – taktikatreener. Kooli kursustel osales kokku 1057 inimest. Läbi viidi pedagoogika-, juhtimis- ja erialakursusi kaadrikaitseväelastele, vabatahtlikele kaitseliitlastele ja eriorganisatsioonide liikmetele. Kaitseliidu Koolis sügisel alustatud



Tänu heale koostööle Jõhvi linnavolikoguga sai Kaitseliidu Alutaguse malev enda kasutusse tühjana seisnud koolimaja, mille remonditud korrustele malev läinud aasta septembri lõpul sisse kolis.

kompaniipealiku kursusele (reservohvitseri kursus Kaitseliidus – kompanii-ülem) astus 13 kursuslast. Esimest korda korraldatud Kaitseliidu tutvustaval kursusel (orientatsioonikursus) osales 51 Kaitseliidu ametnikku. Jätkati rühmapealiku kursuste (reservohvitseri kursus Kaitseliidus – rühmaülem) läbiviimist. Kevadel lõpetas III kursuse 30, sügisel alustas IV kursusel 28 kursuslast. Jaopealikute kursuse (nooremallohvitseri kursus Kaitseliidus) viimases lennus lõpetas kevadel 26 kaitseliitlast. Edaspidiseks anti kursuse läbiviimine üle Alutaguse malevale, kus sügisel alustas väljaõpet 29 tulevast nooremallohvitseri.

### Üksuste seisund ja võimekuse kontroll

2004. aastal töötati välja sõjaaja üksuste register ja alustati sõjaaja üksuste arvestuse pidamist Kaitseliidu peastaabis ja malevates. Malevates koostati operatiivstruktuuri ja formeerimisüksuste häirekavad. Malevad tegid mobilisatsiooniplaanide koostamisel koostööd kaitseringkondade ja erikaitsepiirkondade staapidega. Alustati 2005. aastal toimuvate õppekogunemiste planeerimist. Probleemiks on üksuste lahinguvõimekuse hindamise juhise puudumine.

### Väljaõppesüsteemi arendamine ja Kaitseliidu struktuuri korrastamine

2004. aastal käivitati osaliselt kolmetasandiline väljaõppesüsteem ja alusta-

ti juhtmalevate tööerakendamist. Töötati välja juhtmaleva struktuur, juhtmaleva staabi töökorraldus ja rakendamine.

Sõjaaja üksuste väljaõppe jätkus Kaitseliidus kehtestatud väljaõppesüsteemi skeemide kohaselt.

Malevate struktuuride korrastamise protsessi juhtis Kaitseliidu peastaap. Koostati Kaitseliidu osa kaitsejõudude struktuuris ja arenguplaanis kuni aastani 2010 ning kuus vajalikku normdokumenti juhtimise, planeerimise ja väljaõppe kohta. Kaitseliidu peastaap koordineeris operatiivstruktuuriüksuste ja formeerimisstruktuuri ettevalmistamist, määras 2004. aasta reservväelaste õppekogunemiste õppekoosseisud ja õppeülesanded, koordineeris õppekogunemiste ettevalmistusi ning kontrollis nende läbiviimist Järva, Lääne, Tallinna ja Tartu malevas. Õppuse Kevadtorm 2004 vastutegevuse pataljoni staabile valmistati ette ja viidi läbi kaadriharjutus Balti Kaitsekolledžis koostöös Kaitseväge Ühendatud Õppeasutustega.

Õppustele kulutati Kaitseliidus 2004. aastal kokku 4524,9 tuhat krooni. Lisaks sellele tehti kulutusi spordile 904,9 tuhande krooni eest ja maksti kaitseliitlastele ettenähtud kulude kompensatsiooni 1640,2 tuhat krooni. Reservväelaste õppekogunemiste kulu kaeti maaväe eelarvest.



## Kaitseväe objektide valve

Aastal 2004 võeti üle ja mehitati kuus kaitseväe valveobjekti. 2004. aasta seisuga teostas Kaitseliit valvet 24 kaitseväe objektil, valveteenistuses oli 273 kaitseliitlast. Valveüksused on moodustatud üheksas malevas (Alutaguse, Harju, Jõgeva, Pärnumaa, Tallinn, Tartu, Valgamaa, Viru, Võrumaa).

Kinnitati kaitseväe valveobjekti valvuri erialakursuse õppekava. Viidi läbi valveobjekti valvuri erialakursuse väljaõppeinstruktoriga kursuse. Valvuritele anti erialast väljaõpet malevates.

Valveteenistusele kulus 33 503,2 tuhat krooni.

## Siseriiklik koostöö

Kaitseliit sõlmis uued koostöö raamlepingud Päästeameti ja Politseiametiga ning osales valitsuse määruse "Kaitseliidu osalemine piirivalve abistamisel" koostamisel. Ette valmistati Tallinna maleva ja Eesti Panga koostööleping.

Kevadel valmisid Kaitseliidu ja malevate riskianalüüsid. Malevad osalesid maakondlike kriisireguleerimiskomisjonide ja kriisireguleerimismeeskondade töös. Kaitseliitlastest abipolitseinikud ja korrakaitseüksused abistasid politseid avaliku korra tagamisel, abis käidi ka kadunud inimeste otsimisel. Kaitseliitlasi-abipolitseinikke on 2004. aasta seisuga 180. Päästeteenistust toetati metsatulekahjude kustutamisel. Kaitseliidu liikmetele viidi läbi abipolitseiniku väljaõpet ja koostöös Päästeametiga päästealane koolitus Kaitseliidu malevate 13 instruktorile.

Osaleti maakondlikel ja üleriigilistel kriisireguleerimis- ja päästeõppustel. Abistati koole riigikaitse tutvustamisel ja riigikaitseõpetuse läbiviimisel. Tallinna malevas jätkasid tegevust abipolitseinikest korrakaitseformering ja päästereervi üksus.

## Rahvusvaheline koostöö

Rahvusvahelist koostööd tehti operatiivstruktuuri juhtivkoosseisu ja erialaspetsialistide väljaõppe võimaluste rohkendamiseks: peeti koostöökonelusi Balti riikide ja Põhjamaade riigikaitseorganisatsioonide vahel. Koostöös Taani Kodukaitsega hangiti Kaitseliidu Koolile taktikatreener ning Alutaguse maleva tegevuskeskuse õppe- ja majutusruumidele mööbel, väljaõppe- ja IT-vahendid. Välislähetuste kavandamine põhines pikaajalistel koostöökokkulepetel Soome, Rootsi, Taani, Norra, Läti, Leedu ja USAga. Lähetused olid seotud Kaitseliidus läbiviidava väljaõppega

ning sise- ja välislähetusteks kulutati kokku 420,1 tuhat krooni.

Jalaväejaoga osaleti Marylandi Rahvuskardi õppusel Patriot. Pataljoni vähendatud koosseis osales Balti riikide ühisstaabiõppusel Baltic Fox 2004 Lätis. Üheksa Kaitseliidu ohvitseri osales Rootsis kompaniitaseme juhtimiskursusel Rootsi Kodukaitse, kuus inimest püstolilaskmise instruktoriga kursusel ja 37 kaitseliitlast visuaalvaatluse väljaõppel. Neli võitlusgruppide ülemat läbis Norra Kodukaitse väljaõppekeskuses talvesõjakursused.

## Kehaline kasvatus ja sport

Kaitseliidus korraldati mitmeid spordi- ja sõjalis-sportlikke võistlusi, näiteks suusatamises ja orienteerumises, ning patrullvõistlusi ja koormusretki. Rahvusvahelisel suurvõistlusel Erna retk osales Kaitseliit nelja võistkonnaga. Laskespordi alal korraldati Kaitseliidu karikavõistlused ja Kaitseliidu meistri võistlused ning malevate laskevõistlused. Lisaks korraldati Kaitseliidu laskurklasside normide täitmist. Tööd jätkasid malevate laskeringid. Paljudes malevates on hea koostöö Laskurklubide Liiduga.

Kaitseliidus jätkasid tegevust laskeklubi, sukeldumisklubi, lennukorpus, jalgpalliklubid, kalandusklubi ja jahindusklubi. Osaleti nii üleriigilistel kui ka maakondlikel turniiridel ja võistlustel (pallimängud, laskmine) ning kaitseväe sideväelaste päeval. Juunis ja oktoobris korraldati Kaitseliidus teenivatele kaadrikaitseväelastele kehaliste võimeite kontrolltestid.

## Tagamine

Investeeringuteks oli Kaitseliidu eelarves ette nähtud 13,5 miljonit krooni. Nimetatud summa jagunes erinevate ehitustööde vahel järgmiselt:

- Kaitseliidu peastaabi hoone renoveerimine – 8625,2 tuhat krooni;
- Alutaguse maleva staabihoone renoveerimine – 1588,96 tuhat krooni;
- Kaitseliidu Kooli hoone fassaadi ja parkla renoveerimine – 3554,4 tuhat krooni;
- Viru maleva staabihoone katuse ja fassaadi renoveerimine – 1920,2 tuhat krooni;
- lasketiirude renoveerimine ja ehitus (Männikul ja Tartus) – 4574,9 tuhat krooni.

Kaitseliidu peastaabi hoone Tallinnas Toompea 8 ehitus-projekteerimishanke läbiviimiseks sõlmiti leping summas 317,9 tuhat krooni. Jätkus Kaitselii-

du kinnisvararegistri koostamine ja andmebaaside väljaarendamine. Kapitälremondi kulutused moodustasid 2004. aastal kokku 20 803,1 tuhat krooni. Ruumide majandamiskulud moodustasid 4727,4 tuhat krooni.

2004. aasta sidevarustuse eelarvesse oli planeeritud 600 000 krooni. Kaitseliidu peastaabi telefonijaam integreeriti täies mahus kaitseväe rahuaja ühtsesse strateegilisse sidesüsteemi.

Kõigis malevates ja enamikus (~90%) kaitseväe üksustes, kus on Kaitseliidu raadiosidevõrgud, võeti kasutusse töökindluse ja võimekuse tõhustamiseks 2003. aastal hangitud komplektne andmesidevarustus ja paigaldati ajakohased raadiojaamad. Sidealase koostöö võimaldamiseks osteti riigihankega malevatele 40 ajakohast autoraadiojaama ja autoantenni. Samuti hangiti malevatele tänapäevaseid käsiraadiojaamu ja lisavarustust. Kokku soetati sidevarustust 618 850 krooni eest.

Transpordivahendite eksploatatsioonikulud moodustasid 2004. aastal 4429,1 tuhat krooni. Valveobjektide valveteenistuse tõhustamiseks soetati sõidukeid ja jätkati 13 mikrobussi liisimist kokku 4860,4 tuhande krooni eest.

Jätkati arvutustehnika ajakohastamise programmi täitmist. Terminal-serveritel põhinevad infosüsteemid ehitati välja Kaitseliidu peastaabis ning Harju ja Tartu malevas. Kokku kulutati 2004. aastal infotehnoloogiale 2697,4 tuhat krooni.

## Avalikud suhted, propaganda

Kaitseliidus korraldati tavakohaseid protokollilisi üritusi. Kaitseliidu peastaabis ja malevates toimusid garnisoniülemate vastuvõtud ning tähistati võidupäha (ja maakaitsepäeva). Kaitseliidu 86. aastapäeva tähistati Saku Suurhallis festivaliga Est-Tattoo. Korraldati vastuvõtte väliskülalistele.

Töösse rakendus Kaitseliidu uue kujundusega kodulehekül. Esmakordselt anti ajakirja Kaitse Kodu! välja trükiarvuga 10 000. Jätkati Kaitseliidu kohta positiivse sõnumi järjekindlat edastamist ja kajastamist meedias. Viidi läbi avaliku arvamuse uuring selgitamaks välja üldsuse suhtumist Kaitseliitu. Kaitseliidu esindus osales väljapanekuga isadepäeva üritustel ja messil Teeviit. Kaitseliidu Koolis koolitati malevate propaganda- ja värbamispetsialiste, malevapealikutele anti koolitust meediasuhtluse alal. Taani Kodukaitse annetas Kaitseliidule materiaalseid vahendeid värbamisürituste läbiviimiseks. Koostati

# AASTAARUANNE

Kaitseliidu kommunikatsioonistrateegia – Kaitseliidu värbamis- ja propaganda-tegevuse metoodiline alusdokument.

Kokku kulutati 2004. aastal propagandategevuseks 3390,2 tuhat krooni, sealhulgas ajakirjade Kaitse Kodu! ja Sõdur kirjastamiseks 623,0 tuhat krooni.

## Eriorganisatsioonid

### Naiskodukaitse

Naiskodukaitse osales formeerimispunktide formeerijate koolitusel, praktilisel formeerimisel õppusel Kevadtorm 2004 ja formeerimispunktide meeskondade kontrollkogunemistel. Naiskodukaitse toetas Kaitseliidu noorteorganisatsioonide ürituste läbiviimisel, korraldab noortejuhtide juhtimiskoolitust ja ellujäämiskursuse. Naiskodukaitse osalusel töötati noorteorganisatsioonidele välja noortejuhi koolituskava ja metoodika. Noorteorganisatsioonidel aidati korraldada üritusi: Ernake, Mini-Erna ja lastekaitsepäeva võimlemispidu. Naiskodukaitse osales kriisiõppustel ja kriisiabikoolitusel.

Tartus loodi sidemed akadeemiliste naisorganisatsioonidega. Tallinnas alustas tegevust Naiskodukaitse akadeemiline jaoskond. Naiskodukaitse sai Eesti Naisorganisatsioonide Ümarlaua täisliikmeks. Naiskodukaitse rahvusvahelise koostöö alal korraldati konverents "Tehnokraatia julgeolekusüsteemis – kas riik vajab kodanikku" ja osaleti koostööläbirääkimistel Põhjamaade naisorganisatsioonidega. Naiskodukaitse osales üle-

eestilistel propagandäüritustel. Naiskodukaitsejatele korraldati baasväljaõppekursusi, staabiassistentide kursus, esikortijate kursus, välikoka-, esmaabi-, võistluste punktiarvestaja, jaoskonna esinaine, propaganda- ja ellujäämiskursused.

Kokku kulutati 2004. aastal Naiskodukaitse tegevusele 1543,1 tuhat krooni.

### Noorteorganisatsioonid

2004. aastal vormistati esialgsel kuuljärengu- ja erialakatsed ning nende täitmise nõuded. Viidi läbi võistlusi, omaloominguüritusi, matku, ekskursioone, laagreid, õppusi ja koolituspäevi. Kinnitati kodutütarde juhikoolituskava. Noortele Kotkastele töötati välja noortejuhi koolituskava ja metoodika. Kodutärtadel valmis kodulehekülg. Kodutütarde organisatsioon pidas Naiskodukaitse juhtkonnaga koostööläbirääkimisi. Vanemad kodutütred osalesid Naiskodukaitse õppustel. Kodutütarde rühmanemateks on asunud Naiskodukaitse liikmed.

Ajakirjas Kaitse Kodu! ilmusid noorteleheküljed. Noorte Kotkaste ja Kodutütarde esindus osales rahvusvahelistel üritustel. Allkirjastati Eesti, Läti ja Leedu noorteorganisatsioonide 2005. aasta koostööleping.

Aastal 2004 on tegevust pakutud 3908 noorkotkale ja 3897 kodutütrel. Noorteorganisatsioonide põhieesmärgid saavutati. Kokku kulutati 2004. aastal Kaitseliidu noorteorganisatsioonidele 5585,2 tuhat krooni.

## Vahejuhtumid

2004. aastal registreeriti Kaitseliidus 43 vahejuhtumit, neist n-õ positiivseid oli kuus (põhiliselt valveobjektidel tabatud ja politseile üle antud isikud ning koostöö politseiga kadunud inimeste otsingul).

Negatiivseid vahejuhtumeid oli 37, neist 22 olid liiklusõnnetused. Üheksal korral oli süüdi kaitseliitlane (neist omakorda kaheksa olid tegevteenistuses olevad isikud). Kahjusid fikseeriti kokku 176 296,10 krooni ulatuses, millele tuleb lisada kahe õppustel kokkupõrganud maasturi vigastused.

Vahejuhtumeid, milles kaitseliitlane rikkus relva, laskemoona ja lõhkeaine hoidmise või kandmise eeskirju, oli kümme. Neist kolmel korral oli tegu Kaitseliidu relvaregistris oleva relva vargusega. Hooletu hoidmise tõttu varastati kaks isikliku relva ja üks riigirelv. Viis alkoholihoobes kaitseliitlast rikkus relvakandmiseeskirja, kahel juhtumil leidis politsei kaitseliitlase juurest ebaseaduslikult hoitud lõhkeainet. Eeltoodud vahejuhtumite puhul kustutati viis süüdlast Kaitseliidu nimekirjast, kahel juhtumil algatas politsei kriminaalasja, mille tulemusel kaitseliitlaste tegevus peatati, ning kolm kaitseliitlast pidid sooritama korduseksami relvakandmiseeskirjade tundmise osas.

Alkoholihoobes teenistusse ilmumise eest lõpetati tegevteenistusleping kahe kaitsevaelasega, tööleping ühe töötajaga ja kaks kaitseliitlast said karistada distsiplinaarkorras.

2004. aastal leidis kohtulahendi kolm politsei poolt kaitseliitlaste suhtes algatatud kriminaalasja. Kõigil juhtumitel jäid süüdi kaitseliitlased. Kahel juhul olid süüdimõistmise aluseks äritsemine lõhkeseadeldiste ja laskemoonaga ning ühel juhul väärandmete esitamine relvade olemasolu kohta.

## Eelarve täitmine, kontroll, auditid

Kaitseliidu eelarve oli 2004. aastal 152 332,1 tuhat krooni. Eelarveliste vahendite kulu moodustas 152 196,6 tuhat krooni. Suurenesid kulutused sõjaaja üksuste ettevalmistamisele. Üksuste väljaõppeks tehtavate kulutuste summa ei piirdu ainult eelarve (õppuste kulud) rea peal olevaga (nn puhta kuluga), vaid moodustub erinevatest kuluartiklitest (otsesed ja kaudsed kulud), mida tehakse paljudes tegevusvaldkondades (tagala, avalikud suhted jne). ■



Naiskodukaitsejad ja kaitseliitlased saavad õppustel lisaks puhtsõjalistele oskustele ka kogemusi, mida võib vaja minna olmeõnnetuste korral. Põleva napalmi lämmatamine mannekeeni turjal on kogemus, mille saad selgeks vaid harjutades.

# KAITSELIIDU JA KAITSEVÄE SÕJALISE ÜHISOSA ARENGUTEST

**Valesti pargitud utiliseerimisele kuuluva BTRi küsimus ei ole organisatsiooni eksistentsi, vaid halduskorralduse küsimus. Selle lahendamine ei nõua organisatsiooni reformimist. Kaitseliitu ei ole vaja reformida. Vajalik on eesmärkide ja plaanide tänapäevastamine vastavalt muutuvale julgeolekuolukorrale.**

**Kaido Sirman, kapten**

**R**ahva usaldus Kaitseliitu on kasvamas, seda peegeldab eriti noorte liikmete ja haritlaste osa suuremine organisatsioonis. Võib väita: aina rohkem kodanikke saab aru, et nii vabaduse ja demokraatia kui ka elu ja tervise kaitse eeldab aktiivsemat ja ärksamamat kaasalöömist.

Loomisest alates on Kaitseliit vastu pidanud erinevatele riigikaitseleste väljakutsetele ja täitnud erinevaid ülesandeid, olgu see siis kuritegevuse ohjeldamine, kodanike ja riigi juhtkonna kaitse, võitlemine rindel, reservi õpetamine, mobiliseerimine, sõjakohtu otsuste täideviimine, piiri kaitsmine jne.

## **Arengutest ja suhtumisest**

Väljakutsed jätkuvad ka tänapäeval. Eelmise ja käesoleva aasta jooksul on sõjalise riigikaitse arendamise kavasad järjekindlalt ajakohastatud, mille tulemusena täpsustati ka Kaitseliidu ülesandeid ja nende täitmise iseloomu. Nimetatud kavade rakendamiseks ollakse arendamas õigusruumi, käimas on Kaitseliidu seaduse täpsustamine. Eesti Reservohvitseride Kogu initsiatiivil algatati arutelu, mille jooksul otsitakse võimalusi Kaitseliidu moderniseerimiseks.

Organisatsiooni tänapäevastamise või arendamise protsessis on oluline eraldada haldusprobleemid eksistentsiaalsetest probleemidest. Pahatihti kasutatakse Kaitseliidu kirjeldamisel näidetena relvadega seotud vahejuhtumeid, räägitakse valesti pargitud soomukist või tuuakse esile raamatupidamise probleeme.

Kaitseliidu põhiolemuse tajuminegi on inimeseti erinev. Mõnele on Kaitseliit vaid arengukava, mis sai valmis siis, kui koostati nimetatud dokument. Kaitseliitu on käsitletud pelgalt operatiivstruktuuri maakaitseüksuste või nende formeerijana. Laiema üldsuse seas on organisatsiooni liikmeid nimetatud mi-

litaarseteks fanaatikuteks. Üldistuste tipuks on definitsioon Kaitseliidust kui vabatahtlike ühendavast mittetulundusühingust. Sellised kirjeldused lähtuvad organisatsiooni iseloomustaja enda positsioonist või mingist kindlast eesmärgist. Nii võibki tekkida kiusatus reageerida probleemidele ulatuslike reformidega, kuigi selleks pole vajadust ega võimalusigi.

On selge, et kehtestatud arenguplaan on vaja igal aastal ajakohastada ja täpsustada, kuid see ei tähenda alati vajadust muuta arengusuunda. Samas tuleb arvestada, et iga arengukava on paratamatult kompromiss vajaduste ja ressurside, rahvuslike huvid ja rahvusvaheliste kohustuste, soovide ja tegelikkuse vahel. Seda enam on oluline ühiselt jälgida ja mõista Kaitseliidus ja ühiskonnas toimuvat, rakendades nurgakivide määramisel ja tegevusplaanide elluviimisel ühist tarkust. Tulevikku peab ise vormima, kuid sama tähtis on eelnevalt ühtsete arusaamade kujundamine otsuste ja valikute tegemisel.

On tähtis, et igal Kaitseliidu liikmel on teave võimaluste ja kohustuste ning otsuste taustaandmete kohta. Läbipaistvuse tagamine annab siinjuures parema võimaluse kaasamõtlemiseks ja kaasaraäkimiseks.

Käesolevas artiklis on rõhuasetus teadlikult suunatud sõjalise riigikaitse ühe osa – maakaitseüksuste – ettevalmistamise tausta kirjeldamisele, siinjuures aru saades, et Kaitseliidu tegevusraadius on oluliselt ulatuslikum kui seda on üksuste treenimine. Et artikli maht ei võimalda analüüsida kõiki Kaitseliidu tegemisi detailselt, sai valitud teemaks Kaitseliidu ja kaitseväge ühisosa tagamaade avamine.

## **Kaitseliidu hetkeolukord**

Kaitseliit on kujunenud jõuks, mis on koondanud ja rakendanud ühiskonna neid liikmeid, kes tahavad teha rohkem

kui peab. See on sotsiaalsete sidemete võrk, mis suudab kriisiolukorras kaasata riigikaitsele neidki inimesi, kes erinevatel põhjustel võib-olla ei taha rahuaja tingimustes riigikaitsele töös osaleda, kuid on valmis riigi eest välja astuma siis, kui riik neid vajab. Kaitseliit on struktuur, mis suudab selliseid riigikodanikke organiseerida.

Kaitseliidu tähtsust Eesti Vabariigi loomisel ja riigikaitse kujundamisel pole võimalik üle hinnata. 1918. aastal loodud riigikaitse korraldamise idee on senini vastu pidanud. Kaitseliit on ka tänapäeval oma tegemistesse haaranud erinevaid sihtrühmi, olnud taasiseseisvumise järel taimelavaks ka kaitseväge ja võtnud vastu erinevaid väljakutseid riigikaitse loomisel.

Kuivõrd Kaitseliit ühendab erinevaid inimesi lihttööstest ja kooliõpilastest kuni valitsusametnike ja riigikogulasteni, on tegemist omalaadse ühiskonnaga peegliks. Järelikult peakski üheks arutelu pinnaks olema ühiskonnas ja riigikaitsele aset leidnud muudatused.

Küsimus seisneb selles, kuidas ühiskond on suutnud riigikaitsemudelit ja seniseid plaane kokku viia inimeste isikliku tahte ja kaitsetahtega. Olukorras, kus ühiskonna arengu valdavaks suunaks on üksikisiku individuaalse heaolu saavutamine, muutub vabatahtliku potentsiaali leidmine, aktiveerimine ja rakendamine riigikaitse korraldamisel strateegiliselt tähtsaks küsimuseks. Riik vajab kaitseüsteemi, aga samas püütakse kodanikke võimalikult vähe kohustada ning üksikisiku vabadust ja heaolu suurendada.

Formaalselt rajaneb riigikaitse iga kodaniku kohustusel riiki kaitsta, kuid mida liberaalsemaks ühiskond muutub, seda raskem on ühiskonnale vajalikku riigikaitsefunktsiooni täitmist ja kodaniku isiklikku taht ühildada. Seega on kaitsetahe ja selle kasvatamine üks Kaitseliidu peamisi rolle. See kuidas juba olemasolevat taht rakendatakse kriisi

# PARA BELLUM

haldamisel ja vaenulike vägede tõrjumisel või välismissioonil ülesandeid täites, on tehniline küsimus. Strateegiliseks küsimuseks organisatsiooni kaasajastamisel on, kuidas suudetakse jääda truusk ühiskonna arengusuundadele, samal ajal ressursse riigikaitsele suunates.

## Ajaga kaasa minek

Sisemiste muudatuste tegemisel on vaja hinnata kas, kuidas ja millal suudab organisatsioon kohaneda uute tingimustega. Kaitsetahteliste kodanike initsiatiivi rakendamine maksimaalselt viljakalt riigikaitse teenistusse peaks olema ka täpsustatava arengukava üks nurgakivi. Iga vabatahtliku liikme väärtus seisneb selles, et ta on rakendanud vastavalt võimalustele riigikaitse huvides oma isiklikku vabadust ja heaolu ning ainelisi ressursse. Vabade kodanike tahe oma riiki kaitsta peab olema ja on alati olnud ülimuslik päevapoliitika ees.

Ükskõik milliseid rakendusmehhanisme või -struktuure Kaitsealiidus ka ei loodaks ja arendataks, jääb peamiseks põhimõtteks ikkagi kaitsetahtel väljendavatele sihtrühmadele riigikaitsele väljundi tagamine. Kaitsealiit on kaasatud erinevate riigikaitsestruktuuride tegemistesse, mis aga ei tähenda nende valdkondade dubleerimise vajadust. Et riigikaitsevaldkond on iseenesest väga lai ja organisatsioonile võidakse sõltuvalt ajast määrata erinevaid funktsioone, peaks Kaitsealiidule tagama arengute kaudu paindlikkuse, kusjuures üldisem eesmärk võiks olla erinevate huvide administreerimisvõime kujundamine. Sinna hulka peaks kindlasti kuuluma ka sõjalise riigikaitse osa.

Sõjaliste võimete arendamisel ei ole kõige tähtsam küsimus, kui palju üksusi suudetakse ette valmistada, vaid see, kui suur on Kaitsealiit värbamisvälja poolest ja kuidas suudab organisatsioon tagada erinevatele sihtrühmadele kvaliteetse väljundi. Kaitsealiidu praegune sõjaline jõud ei ole suur, kuid suur on just tema arengupotentsiaal, vabatahtlike kaitsealiitlaste loovus ja initsiatiiv.

Kaitsealiit on suutnud luua koosseisulised eeldused maakaitseüksuste ettevalmistamiseks. Käesoleva ajani on Kaitsealiit väljaõppe planeerimisel ja läbiviimisel teinud ära suure töö, millega on suudetud luua eeldused ja saadud esimesed kogemused maakaitse ülesehitamise jätkamiseks. Operatiivstruktuuri maakaitseüksuste ettevalmistamise ülesandega seoses on Kaitsealiidus paranenud väljaõppe tase. Tegevusprotsess on muutunud eesmärgipärasemaks

ning see on aidanud püstitada liikmetele konkreetsed ülesanded ja konkretiseerida tegevuse aluseid.

Teine tähtis saavutus sõjaliste võimete arendamisel on Kaitsealiidu baasil esimese välisoperatsioonil osaleva allüksuse ettevalmistamine. 32 kaitsealiitlastest koosnev rühm osaleb esialgsete kavade kohaselt Euroopa Liidu operatsioonil Althea Bosnia-Hertsogoviinas Austria Vabariigi jalaväekompanii koosseisus detsembrist 2005. 2008. aastal on kavas osaleda välisoperatsioonidel juba kahe rühmasuuruse allüksusega.

Need on esimesed sammud, mis tähendab, et paljude väljakutsete ja probleemide lahendamine ootab alles ees. Ilmselgelt võib iga suurem muudatus põhjustada esimestel aastatel tagasilööke, kuid järeldusi ei tohi teha hetkeolukorrast lähtuvalt, vaid arendustegevus peab olema suunatud lõppeesmärkide täitmisele.

Sõnaga, potentsiaali, mille rakendamist tuleks ajakohastada, on piisavalt. Seda enam, et viimaste aastate jooksul on tung Kaitsealiitu hoogu võtmas.

## Kaitsealiidu arengud ja nende rakendamine

Kaitsealiidu ja maakaitse osas ollakse rakendamas nelja olulisemat arengusuunda.

### I. Sõjalise riigikaitse integreerimine totaalkaitse süsteemi

Jätkatakse sõjalise riigikaitse integreerimist totaalkaitse süsteemi. Loomulikult ei ole riigikaitse kõikide probleemide lahendajaks Kaitsealiit, vaid see on eelkõige ministeeriumide, ametkondade ja koha-

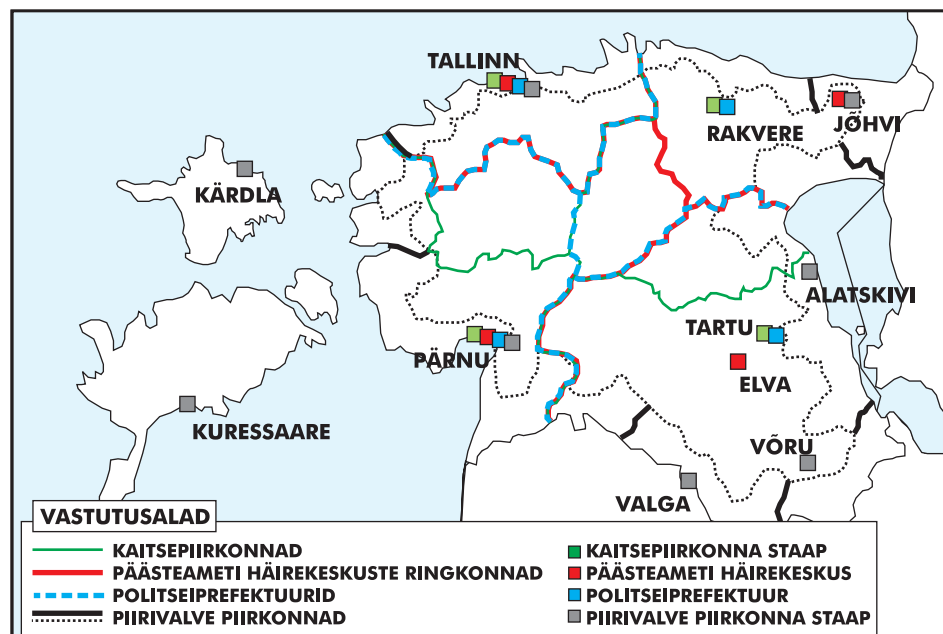
like omavalitsuste funktsioon. Kaitsealiidule tähendab see seda, et maakaitsele antakse regionaalsel tasandil palju laiem julgeolekualane tähendus kui puhtalt sõjaliste operatsioonide läbiviimine.

On aja küsimus, millal Eesti võib langeta terrorirünnaku ohvriks, rääkimata suurõnnetustest ja looduskatastroofidest, mille vastu ei anna garantiid ükski sõjaline liit. Juba 1998. aastal alustati koostööd politsei ametiga, sellele on lisandunud koostöölepped tuletõrje- ja päästeametiga. Nimetatud valdkonnas on tegutsemisvalmiduse ja väljaõppe pagas juba kaitseväärt omast suurem. Kaitsealiitlased on arvestatav jõud ja koostööpartner nii kriisisituatsioonides kui ka tavaolukorras.

Järgmiste sammudena tõhustatakse ja laiendatakse elanikkonna kaitsevalmidust. Ühe näitena on juhtimisstruktuuri ja vastutusala kohandamine. Kuna põhimõtteline otsus riigi tulevases administratiivsest jaotusest neljaks suuremaks üksuseks on tehtud, on oluline, et nende piirid kattuksid mitte ainult Kaitsealiidu, kaitseringkondade või erikaitsepiirkondade ja kaitseressursside ameti esinduste vastutusalaadega, vaid ka politsei, päästeameti jne regionaalsete ametkondade struktuuridega. Samuti on oluline, et kõigi struktuuride piirkondlikud staabid ja juhtimiskeskused paikneksid sealsamas, kus regionaalsed omavalitsusedki.

Kokkuvõtva kava koostamine totaalkaitse arendamiseks on riigile endiselt suur väljakutse (hetkeolukorda iseloomustab joonis 1). Kuid samal ajal, kui riik alles õpib totaalkaitse arendamist, on Kaitsealiit oma osa riigikaitse järjekindlalt ajakohastanud ja ellu viinud.

Joonis 1. Ametkondade vastutusala



## II. Maakaitse paigutamine NATO kollektiivse kaitse raami

Teiseks arengusuunaks on maakaitse paigutamine NATO kollektiivse kaitse raami.

Kui 1990. aastatel nähti territoriaalüksuste põhirolli eelkõige viivituslahingute pidamises ja sissitegevuses, siis uues kontekstis peavad maakaitseüksused suutma pidada võrdset igat liiki lahinguid, lisaks katta liitlasvägede saabumist.

Esiteks tähendab see lisanõudeid väljaõppesüsteemi arendamisel Kaitseliidus. On oluline, et saavutatud oleks koostöövõime maakaitseüksuste ja operatiivstruktuuri ülejäänud üksuste ning NATO vägede vahel. Ühises lahinguruumis ei saa olla omapead või erinevate protseduuride alusel tegutsevad allüksusi.

Samas ei ole sugugi tegemist alternatiivse väljaõppesüsteemi loomise vajadusega Kaitseliidus. Sõjaline väljaõpe nii individuaalse kui ka allüksuse väljaõppe osas antakse ikkagi kaitseväes ajateenistuse käigus. Kaitseliidu ülesanne üksuste ettevalmistamisel on väljaõppetase hoidmine ja sõjaliste oskuste edasiarendamine.

Maakaitseüksuste ja formeerimisstruktuuri ettevalmistamise ülesandega on kaasnenud võimalus teostada sõjalist väljaõpet ulatuslikumalt ja loodud alused organisatsiooni paremaks varustamiseks, samuti on saanud võimalikuks korraldada korrapäraseid õppekogunemisi vähemalt kriitilises ulatuses. Operatiivstruktuuri maakaitseüksuste ettevalmistamise ülesanne ei ole mitte ainult uus võimalus Kaitseliidus peitva potentsiaali rakendamiseks, vaid toob kaasa vabatahtlike liikmete seniste tegevuspõhimõtete ümberaatamise ja malevate rahuaja struktuuri korrastamise vajaduse. Ühelt poolt on liikmetele antud uusi võimalusi, teisalt eeldab see liikmeskonna ümberhäälestamist ja Kaitseliidu kohanemist uute tingimustega.

Teiseks eeldab Kaitseliidu ja kaitseväge ühisosa moodustamine maakaitseüksustena senisest ulatuslikumat maa- väe staabi koordineerimistegevust. Koostöö ei saa piirduda ainult ülesande andmisega ühele osapoolele. Maakaitseüksuste ettevalmistustegevuse ja väljaõppekeskkonna arendamiseks on vaja rakendada uusi võimalusi ja lahendada rida tehnilisi probleeme.

Näiteks on vaja senisest enam teha koostööd kaitsevägega sõjaliste juhtide koolitamiseks, üksuste isikkoosseisu ja väljaõppevarustuse tagamiseks, (eriti

laskeoskuste tagamiseks) vajalike väljaõppeimitaatorite ja infrastruktuuri arendamiseks. Samuti peab alustama koordineeritumalt kaitseväge instruktorite rakendamisega Kaitseliidus, seda eriti relvaliidide väljaõppe osas (miinipilduja-, tagala-, tankitõrjeraketi-, pioneeri- ja luureerialad).

**Kolmandaks** täpsustati maakaitseüksuste sõjaaja koosseise ja varustust, millega loodi paremad eeldused koostöövõime tagamiseks maakaitseüksuste ja operatiivstruktuuri ülejäänud üksuste vahel. Kui varasem operatiivstruktuur sisaldas mitmeid eri tüüpi jalaväeüksusi, siis nüüdseks on kehtestatud kolme tüüpi jalaväeüksused: välismissioonideks kohaldatud kerge mehhaniseeritud jalaväepataljoni taktikaline grupp (Scoutspataljon), linnavõitluseks loodud jalaväepataljon ja jalaväepataljoni põhitüüp (põhitüübi põhjal loodi brigaadi- ja maakaitsepataljonid).

Maakaitsepataljonide ja brigaadi jalaväepataljonide allüksuste struktuuri ning juhtimise lahendus on sama. Erinevused seisnevad relvastuse ja raadiosidevahendite tüüpides ja varustuselementides.

Kogu operatiivstruktuuri üksuste lõikes vähendati orgaanilisi kaitseüksusi. Küsimus oli ratsionaalsuses ja otstarbekohasuses: orgaanilised kaitseüksused on n-õ kinnistatud kaitstava objekti külge ja nende rakendamine muul otstarbel oli raskendatud. See esitab funktsionaalseid lisanõudmisi maakaitseüksustele. Olukorras, kus kaitseväge operatiivstruktuuris on vähem maakaitseüksusi, peab nende kasutamine olema palju paindlikum. Samuti peavad üksused olema universaalsemad, mis tähendab, et iga maakaitsepataljon või -kompanii peab olema võimeline kaitsma mis tahes objekti, olenemata selle iseloomust.

## III. Juhtimisstruktuuri optimeerimine

Kolmandaks arengusuunaks on juhtimisstruktuuri optimeerimine. Kaitseliit on avalik-õiguslik organisatsioon, mille rahuaja koosseisu komplekteerimisel on lähtutud malevate liikmete hulgast ja korraldatud tegevust piirkondliku printsiibi alusel. Liikmetele on tähendanud see võimalust osaleda väljaõppeüritusel kodu lähedal ja kokkuharjutatud naabritega.

Maakaitseüksuste komplekteerimise alused on teised: erialased oskused, tervislik seisund, vanus jne ei võimalda alati luua kompaktsed sõjaaja üksusi ühe malevkonna baasil, tingides eripära ja uut lähenemist väljaõppe korraldamisel. Lähtuda tuleb allüksuste ettevalmistamise ja komplekteerimise põhimõttest ning

suuremate õppekogunemiste korraldamisel peab loobuma piirkondlikust printsiibist. Kuid sellisena suudab organisatsioon pakkuda oma liikmetele kvaliteetsemat sõjalist ettevalmistust.

Malevate osas tähendab see rahuaja koosseisu viimist vastavusse sõjaaja staapide ja allüksuste ettevalmistamise ülesandega. Seni on lähtutud malevate komplekteerimisel liikmete hulgast, nüüd tuleks aluseks võtta allüksuste ettevalmistamise ja komplekteerimise kavvad ja põhimõtted. Sellest johtuvalt on Kaitseliit alustatud juhtmalevate loomist, et võimaldada väljaõppe korraldamine ja sõjaaja ametikohtadele määramine lähtuvalt maakaitseüksuste ettevalmistamise ülesandest. Juhtmalevate ideed on täpsemalt kirjeldatud 2005. aasta Kaitse Kodus! nr 1/2.

## IV. Kaitseliidu rolli suurendamine maakaitstes

Neljas arengusuund on Kaitseliidu rolli suurendamine maakaitstes. Vaatamata asjaolule, et operatiivstruktuur tervikuna väheneb 23 500 inimeselt 16 000 inimeseni, on eesmärgiks seatud suurendada Kaitseliidu-põhiste maakaitseüksuste osa 2008. aastaks 70%-le.

Seoses sellega peab organisatsioon lisaks formeerimiskeskuste ja -punktide isikkoosseisule jätkuvalt paigutama peaaegu 5000 liiget kaitseväge operatiivstruktuuri maakaitseüksustesse (maakaitsepataljonidesse, -kompaniidesse ja kohaliku kaitse võitlusgruppidesse). Arvestades, et praegusest umbes 9000 tegevliikmest ei ole sugugi kõiki võimalik vanuselistel, tervislikel või väljaõppelistel põhjustel määrata sõjaaja ametikohtadele, on ilmne, et määratud ülesannete kvaliteetseks täitmiseks peab Kaitseliit oma liikmeskonda kümnendi lõpuks suurendama vähemalt 12 000ni. Samuti peab Kaitseliit keskenduma noorte värbamisele juba enne ajateenistust, ajateenistuse ajal ja vahetult pärast teenistuskohuse täitmist.

Värbamise aktiivsus sõltub praegu malevate initsiatiivist ja leidlikkusest. Siiani on värbamise edu ja/või ebaedu sõltunud malevates korraldatud avalikest üritustest. Enamasti toovad uusi liikmeid Kaitseliitu kaitseliitlased ise oma tutvusringkonnast. Enam ei ole küsimus niivõrd uute liikmete värbamises, vaid õigustatult kõlab malevates üldine küsimus: millisel tasemel ja mida suudetakse pakkuda liikmetele?

Kaitseliidul on 2005. aasta 1. jaanuari seisuga 9734 liiget. Nimetatud arv sisaldab ka palgalisi töötajaid ning au- ja toe-

## PARA BELLUM

tajaliikmeid. Aastas suureneb Kaitseliidu liikmeskond keskmiselt 600 vabatahtliku võrra. On suudetud luua koosseisulised eeldused maakaitseüksuste ettevalmistamise jätkamiseks. Praktika näitab, et vaatamata suurele kaitseliitlaste üldarvule ja 43%-lisele kuni 35-aastaste osale ei ole erinevatel põhjustel võimalik rakendada kõiki vabatahtlike maakaitseüksuste ettevalmistamisel.

Praegu on maakaitsepatallonide allüksused komplekteeritud isikkoosseisuga keskmiselt 60% ulatuses. See ei tähenda, et ülesannet ei ole suudetud täita, vaid maakaitseüksuste ettevalmistamine ja komplekteerimine toimubki pikema aja jooksul järk-järgult ning mitmesuguste õppekogunemiste abil erinevalt näiteks jalaväebrigaadi üksuste ettevalmistamisest.

**Esiteks** on oluline arvestada, et uus väljaõppesüsteem, kus kaitseväge viib läbi individuaalõppe ja allüksuste õppe ning Kaitseliit jätkab saavutatud taseme hoidmise ja maakaitseüksuste komplekteerimisega kaitseväge poolt ettevalmistatud üksuste baasil, hakkab rakenduma esimeses osas 2006. aastast alates. Tervikuna hakkab kirjeldatud väljaõppesüsteem rakenduma alates 2008. aastast.

Kuna üksusepõhise väljaõppega alustati kaitseväes käesoleva kümnendi alguses, siis esimese väljaõpetatud jalaväeüksuse isikkoosseisu (pärast reservi arvamist on ettevalmistatud üksus jalaväebrigaadi koosseisus kolm aastat) saab Kaitseliit rakendada maakaitseüksuste ettevalmistamisel alles 2006. aastast alates. Järgneva-

tel aastatel suureneb väljaõpetatud isikkoosseisu kasutamise osa maakaitseüksustes järk-järgult (vt joonis 2).

Seepärast peab Kaitseliit käsitlema nimetatud koosseisus olevaid vabatahtlike liikmeid värbamisel kui ühte olulist sihtrühma ja vaatamata uuele võimalusele jätkama Kaitseliidu liikmete jõulisemat värbamist. Arvestada tuleb ka sellega, et aja jooksul inimeste huvid muutuvad ja arenevad, mistõttu ongi Kaitseliit loodud palju laiemat tegevuskeskkonnana kui seda on ainult maakaitseüksuste ettevalmistamine.

**Teiseks** tuleb täpsustada kaitseliitlastele-reservväelastele kehtestatud tervisenõuete rakendamist sõjaaja ametikohale määramisel. Sõjaaja üksuste komplekteerimisel on tekitanud raskusi 18-aastasele kutsealusele kehtestatud tervisenõuete täitmine. Ilmselt ei ole näiteks 40-aastasele reservväelasele võimalik ja otstarbekas rakendada põhjendamatult kõrgeid tervisenõudeid. Samuti on olemas erineva suunilusega õppekogunemisi, näiteks staabitreeningud, mis piirduvad kaardiharjutusega ega eelda kõrget füüsilist valmisolekut, jne.

Üks võimalus on suurendada vabatahtlike reservväelaste vastutust õppekogunemise ajal ja siduda reservväelastele esitavad tervisenõudeid reservväelase vanusega õppekogunemisele kutsumise ajal. See tähendaks tervisenõuete kehtestamist uutal alustel ja olemasoleva süsteemi muutmist nimetatud valdkonnas. Kuid küsimus on oluline, sest puudutab sadu ettevalmistuse saanud

ja kõrgelt motiveeritud vabatahtlike reservväelasi.

**Kolmandaks** peaks kaaluma senisest Kaitseliidu liikmetest vabatahtlike reservväelaste määramist lisaks meditsiini- ja laiemat tehnilist tsiviilbaasharidust nõudvatele erialadele ka n-õ kohustuslikele reservväelaste ametikohtadele maakaitseüksustes. Nii nagu kaitseväge, ei ole ka Kaitseliidul otstarbekas anda tsiviileriala baasharidust, vaid piirduda tuleb sõjaliste teadmiste õpetamisega. Küll aga võiks olla riiklikult reguleeritud tsiviilerialase hariduse omandamise toetamine.

Lihtreservi laiem kaasamine maakaitseüksuste ettevalmistamisel on otstarbekas vaid juhul, kui see seotakse värbamissüsteemiga. Ideeks on reservväelaste lähemale toomine Kaitseliidule ja organisatsioonile vahetu kontakti loomise võimaluse tekitamine.

### Kokkuvõtteks

Kuigi Kaitseliidu integreerimisega kaitsejõudude koosseisu ei ole suuremaid probleeme olnud, ei saa väita, et Kaitseliidu potentsiaal oleks täielikult ära kasutatud. Kaitseliidus on potentsiaalset ressursi, mille rakendamist olakse veel kujundamas ja mille eksistentsi ei saa põhjendada riigile suunatud ohtude vähendamise või muutumise ega kaitsejõudude professionaalsemaks muutmise vajadusega.

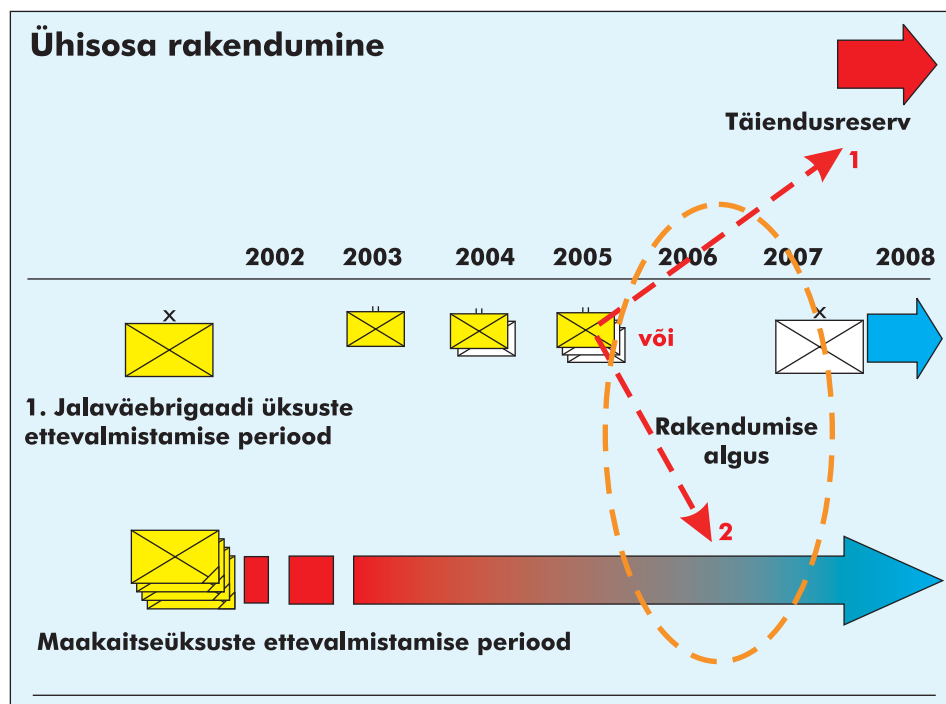
Tõepoolest, maailm ja ohud on muutunud, kuid nad pole kuhugi kadunud. Ka ei ole probleem selles, et tavakodanik poleks parem professionaalsest sõdurist, vaid selles, et tavakodanik ei taha enam olla sõdur.

Kaitseliitu on riigile vaja nagu inimesele õhku, tegemist on organisatsiooniga, kes suudab koondada ja kasvutada kaitsetahet ning on seda toestanud mitte ainult taasiseseisvumise perioodil. Kaitsetahet ja sõjalist võimekust võib küll eraldi struktuuridena kujundada ja ellu viia, kuid tegemist on ühtse tervikuga – üks sõltub teisest ja vastupidi.

Organisatsiooni ja sellega kaasneva tegevusvaldkondade arendamine on pikaajaline protsess, mille eesmärgid saavutatakse juhul, kui on tagatud järjepidevus. Määravaks on kõigi asjaosaliste tahe planeeritud järjekindlalt ellu viia. Sellist järjepidevust ja suutlikust on võimalik saavutada ainult siis, kui organisatsiooni liikmeskond osaleb teadlikult Kaitseliidu moderniseerimisel. ■

Kaido Sirman on kaitsejõudude peastaabi sõjalise valmisoleku ja mobilisatsiooni jaoskonna ülem.

Joonis 2. Kaitseliidu ja kaitseväge väljaõppesüsteemi rakendumine



# ANDKE AEGA ATRA SÄADA!

## ALGUSES LAADISIME, SIIS LASKSIME JA LAADISIME, KUID PÄRAST AINULT LASKSIME

### Merle Sikka, Riina Nemvalts

**K**aitseliidu Kool on tähistas juunikuus neljandat aastapäeva. Seetõttu on erilisel asjakohane heita pilk Kaitseliidu peastaabi osakonna staatusetegutseva koolituskeskuse minevikule, olevikule ja võimalikule tulevikule.

### Alguses laadisime...

Sirvides aastatetaguseid dokumente, võib Kaitseliidu Kooli asutamise projektist "Kaitseliidu Kooli asutamine Alu mõisas Raplamaal" (A. Ots 2000) lugeda, et kooli loomise vajadust mõisteti lähtuvalt:

- Kaitseliidu ülesannetest, sest oli olemas vajadus õpetada liikmeskonnale erialasid, mida kaitseväes ei õpetata;
- õpilastega seotud metoodilistest nõudmistest, sest Kaitseliidu väljaõpe peab lähtuma täiskasvanukoolituse põhimõtetest ja vastama vabatahtlike liikmete ajalistele võimalustele õppetöös osaleda;
- Kaitseliidu organisatsioonilisest ülesehitusest, sest allüksuse juhtide ja väljaõppeinstruktorite koolitus peab sisuliselt ja metoodiliselt erinema Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste (KVÜÖA) ja pataljoni koolitustest, olles samal ajal ühtlustatud ja standarditele vastav;
- Kaitseliidu personali ametialase kompetentsuse nõuetest, sest Kaitseliidu personal vajab organisatsiooni ülesannetest ja ülesehitusest tulenevalt paindlikult läbi viidavat täiendõpet, mida KVÜÖA ei paku.

Samast projektist loeme, et Kaitseliidu täiesti uue struktuuriüksuse loomisel olid esimeste ja põhimõtteliste sammudena kavandatud:

- õppekorralduse ja õppekavade loomine;
- koolitusmeeskonna värbamine ja väljaõpe;
- juriidiline asutamine;
- õppehoone remont, vajalike lao- ja garaažipindade hankimine, õppehoone sisustamine ning õppetöök vajalike vahendite, materjalide ja varustuse soetamine.

### ...siis lasksime ja laadisime...

Väljaõppetehnoloogia kursuse raames loodi 2000. aastal jaopealike ja rühmapealike kursusekavad, mis nüüd, pärast praktikas katsetamist nõuavad revideerimist. Juhtimis- ja instruktorkursused võeti Taani kolleegidelt üle ilma igasuguste teoreetiliste alusdokumentideta. Üldist õppekorraldust ei ole veel asutud välja töötama.

Värvatud koolitusmeeskonna väljaõpe toimus n-ö töö käigus. Tegelik koolituste käigus ise koolitamist õppides jäi kursuslaste õpetamine paratamatult tagaplaanile. Võib vaid loota, et ebapiisava täiskasvanukoolitusealase teoreetilise baasi tõttu ei ole ühelegi õppijale tekitatud negatiivseid õpikogemusi.

Kooli hoone ei valminud nii kiiresti, nagu esialgu oli kavandatud. Seetõttu möödusid esimesed tööaastad Vana-Võidu kutsekeskkooli ruumides. Esimene instruktorite kabinet asus vana mõisahoone hämaras keldris. Tühjades ühiselamutubades õppivad kursuslased pidid leppima kõrvaltoas vastu seinalöödud pallimütsatuste ning keldri- ja toidulõhnadega.

Kaks ja pool aastat oleme töötanud kaunis, tänapäevase tehnilise õppevarustusega Alu mõisahoones, mille ilu käiakse imetlemas Soomest ja Saarest. Pensionäride, koolilaste ja muude huviliste seltskonnad täidavad treppe ja annavad kooli personalile võimaluse lihvida sotsiaalseid oskusi. Mõisahoonesse on paigutatud kaks asutust, Kaitseliidu Kool ja Kaitseliidu Rapla malev. Õppeklasside vähesus seab suuremate kursuste puhul omad piirangud.

Ehkki projekti algusjärgus kaaluti ka kaitseministeeriumi haldusalas tegutseva kutseõppeasutuse loomise võimalust, on kooli juriidiliseks staatuseks "Kaitseliidu peastaabi osakonnaga võrdsustatud struktuuriüksus".

### ...päraast ainult lasksime

Kooli asutamisdokumente sirvides võiks oletada, et kool on Kaitseliidu pea ja süda, mis koordineerib ja korraldab

väljaõpet, kujundades hoiakuid kogu Kaitseliidus. Tegelikult täidab Kaitseliidu Kool pigem koveierliini rolli, et toota erialaselt väljaõpetatud kaadrit, keda vajalikku struktuurikasti sobitada.

Nelja tegevusaasta jooksul on Kaitseliidu Koolist läbi käinud sadu inimesi. 2001. aastal sai kursuse tunnistuse 15, 2002. aastal 185, 2003. aastal 295, 2004. aastal 433 inimest. Arvestama peab ka seda, et näiteks tulevane Kaitseliidu rühmapealik käib koolis neliteist nädalavahetust, millele lisandub taktikanädal.

Kaitseliidu Kooli on lõpetanud kolm jaopealike ja neli rühmapealike kursust ning üks kompaniipealike kursus. Koolis on korraldatud parkümmend juhtimis- ja instruktorikursust ja kümneid erialakursusi. Koostööprojektide raames on koolitatud maavanemaid, politseinikke, piirivalvureid, päästeametnikke ja kaitsevälilasi. Näiteks osales 2004. aastal koolis läbi viidud 74 väljaõppeüritusel (22% neist ehk 16 üritust olid koolile plaanivälised) kokku 1132 inimest.

Iga aastaga on kooli kalenderplaani lisandunud uusi kursusi. 2006. aastal on kavas alustada vanemallohvitserikursuse, talvel sõjapidamise ja laskeinstruktoriga kursustega. Kooli toetust ja otsest abi vajavad juhtmalevate juurde loodavad tegevuskeskused.

Õppijate seltskond on erakordselt mitmekesine: väga noored, keskealised ja vanemad, mehed-naised, lihttöölised, spetsialistid ja tippjuhid, kesk- ja kõrgharidusega inimesed, vabatahtlikud, riigiametnikud ja kaadrikaitsevälilased. See tähendab sisuliselt, et Kaitseliidu Koolis õppijate õppimisharjumused ja -oskused ning arusaamine õppimisest on väga erinevad. Koolitajale seab see kõrged nõuded: haritus, erialane pädevus, elukogemus, tolerantsus, positiivsus, paigas enese- ja väärtushinnangud kombineerituna võimega soodustada kogu sihtrühma õppimist.

### Koolitajaid napib

Koolis täidab instruktoriga ametikohtu- seid neli inimest. Lisaks kooli töötajate-

le on väljaõppe läbiviimisele kaasatud malevatest palgalisi ja vabatahtlike. Kursuslaste õppimisvõimalused määravad koolitajate töögraafiku – koolitustegevus toimub nädalavahetustel. Kursuseperioodil on ülipikad tööpäevad ja võrtsi lisab õppetöö eripära. Vajame palju koolitajaid ja erialaspetsialiste, et tagada õpingute ja õppeharjutuste kvaliteet. Näiteks jaopealike kursuse instruktoriõppe läbiviimiseks on vaja kursuseülemat, administraatorit ja kuut videotreenerit. Rühmapealike kursusel “taktikalist treenerit” rakendades on vaja kümnet koolitajat.



**Kui me ei tea kuhu minna, ei vii meid sinna ükski tee. Juhtimiskursus I 2005. aasta maikuus Kaitsealiidu Koolis.**

See tähendab, et koolituste läbiviimine nõuab nii koosseisulistelt kui ka koosseisuvälistelt instruktoritelt enam kui lihtsalt paljunduste tegemist varasemalt kasutatud õppematerjalidest. See nõuab palju ja mitte just kõige paremini tasustatud tööd. Juba 2001. aasta dokumentidest võib lugeda, et suureks probleemiks Kaitsealiidu Kooli töö korraldamisel oli nn külalisinstruktorite leidmine ja rakendamine.

Nii soovitas kaptenleitnant Jens Koefoed oma ettekandes “Alu projekt – seisuga 1. oktoober 2001” Kaitsealiidu juhtkonnale: töötada välja eesmärgistatud koosseisuväliste instruktorite kasutamise plaan, kus on välja toodud koostööettepanekud malevatega ja mis määratleb korraliku rahastamise põhjoones kooli juures töötanud koosseisuväliste instruktorite tasustamiseks (Jens Koefoed 2001).

Võib tõdeda, et nelja aasta tagune soovitus ei ole tänaseni täit rakendamist leidnud. Töötasu ei ole see stiimul, mis aitaks kaasata koosseisuvälistest instruktoriteid. Välja võib tuua meetmed, mida kooli töötajad aastaid on pidanud rakendama. Nendeks on:

- kursuse ülema isiklikud tutvused (väga kurjasti kasutades on oht kaotada sõbrad ja sagedasti kuuled järgmist lauset: “Ma oleksin kohe kodust ära läinud, kui...”);
- palved ja meelitused (rõhuda tuleb palvekeeles koolitaja südametunnistusele stiilis “kes see ikka teeb kui mitte sina...” ja lisada mesikeeles märksõnad – saun, tiik, luik, loss, piljard);
- ähvardused (kasutada tuleb hoobasid kõrgemalt poolt, ülemad räägivad ülematega SUURTE TÄHTEDE keeles).

Loomulikult on olemas ka külalisinstruktorite isiklikud huvid. Näide elust: maleva instruktor tunnetab tera-

valt erialase täiendkoolituse vajalikkust ja et selliseid võimalusi napib, on Kaitsealiidu Koolis õpetamas käimine juba ise täiendkoolituse eest, sest “siin liigub ikka uuemat kirjandust, saab rutiinist välja ja jagada kogemusi teiste instruktoritega”.

Ükskõik, mis ajendil on külalisinstruktorid soostunud enda peale võtma 1<sup>1</sup>- kuni 34<sup>2</sup>-kroonise tunnitasega tasustatud lisäülesanded, mida koolitamine Kaitsealiidu Koolis nendele sisuliselt tähendab, on külalisinstruktoritel olnud ja on ilmselt ka edaspidi väga oluline osa kooli käimashoidmisel.

### Andke aega atra sääda!

Alus on tore käia ja on tekkinud entusiastlike huviliste ring, kes registreerivad end kõikidele korraldatavatele kursustele. Sõbralik õhkkond kaunis keskkonnas ja hästi organiseeritud tegevus on loonud aluse kooli populaarsusele vabatahtlike seas ja ka väljaspool organisatsiooni. Kuid võttes endale õiguse õpetada, on koolitajatel vajalik ennast pidevalt kursis hoida uuema õppimisteooriaga, õppemeetodite ja erialaste teadmistega. Iga kvaliteetset tulemust taotleb ja õppimise olemust mõistev õppeasutus tegeleb paralleelselt õpetamisega ka oma töötajaskonna (ükskõik, kas neid nimetatakse õpetajateks, õppejõududeks, koolitajateks või instruktoriteks) täiendkoolitamisega. Ei ole kindel, et kõigil kooli koosseisuvälistel instruktoritel on niisugune võimalus oma põhitöö kõrvalt olemas.

Kaitsealiidu Kool vajab hädasti hingetõmbeaega, mil oleks võimalik keskenduda kooli personali ja külalisinstruktorite koolitamisele. Inimesed saaksid läbida mitmekuulisi erialakursusi, tegel-

da täiskasvanukoolitaja täiendõppega oma kompetentsuse tõstmiseks ja koolile oluliste asjadega, milleks inimressursi nappusel pole siiani võhma leidunud.

Kooli õppekorralduse eeskiri, olemasolevate õppekavade korrastamine ja puuduvate loomine, raha-, aja- ja inimressursi leidmine ning panustamine kaugõppekoolituse käivitamiseks, samuti korralik kodulehekülg – need tegevused on hädavajalikud kooli tõrgeteta funktsioneerimiseks ja järjepidevaks arenguks. Ka on jäänud senini tähelepanuta kursuslaste kodumalevas korraldatava praktika juhendajate koolitused.

Tegemist on oluliste, kuid mittepakiliste ülesannetega ja seniajani on need pidanud taanduma pakiliste, kuid sugugi mitte alati oluliste asjade ees.

### Vorm ja sisu

Ühtlasi võiks selle hingetõmbeaja jooksul selguda kooli asend Kaitsealiidu struktuuris. Nii nagu see oli päevakorral viis aastat tagasi, on küsimus aktuaalne tänaseni. Mis me siis lõpuks oleme – koolituskeskus Kaitsealiidu ülema otsealluvuses, Kaitsealiidu peastaabi osakond, personaliosakonna osa või muu moodustis?

Kuid igal juhul on vormist tähtsam sisu, mis Kaitsealiidu Koolil nähakse olevat. Juhul, kui eesmärgiks jääb kaitsealiitlaste väljaõpe, on oluline pöörduda tagasi “juurte” juurde. See tähendab, et silmas tuleb pidada Kaitsealiidu Kooli loomise põhjusi ja põhjendusi ning koosseisuliste ja koosseisuväliste instruktorite vajadust pidevaks täiendõppeks.

Kaitsealiit on vaieldamatult suurim täiskasvanukoolitusega tegelev organisatsioon Eestis. Seda tõsiasi tunnistades tuleb Kaitsealiidu Kooli ja kogu organisatsiooni väljaõppegevust kavandades lähtuda täiskasvanukoolituse põhimõtetest. Artikli esimeses lõigus loetletud kooli käivitamiseks vajalikud tegevused jäid toona tõestamisvajaduse tõttu pooleli, aga neli aastat on näidanud, et atra seadmata pole võimalik ka Kaitsealiidus hariduspõldu künda. ■

<sup>1</sup> Kaadrikaitsevaelase ühe päeva lähetusraha on 24 krooni, mis teeb ööpäevale arvestatuna 1 kroon tunni kohta.

<sup>2</sup> Kompaniiülema kursusel tunnitase arvestamisel on võetud aluseks majori ametikoha madalaim palgamäär.



# SÕDURIPEREDE TOETUSPROGRAMM TÄNA JA KÜMMME AASTAT TAGASI

Oli aasta 1996, kui osalesin Ameerikas Marylandi Rahvuskaardis korraldatud koolitusel "Naised ja kaitsevägi", mille osaks oli ka "Sotsiaalsed tagatised ja peretoetusprogramm".

Foto: Ardi Hallismaa

Rita Loel

**T**ol ajal oli Eesti kaitsevägi välismissioonidega alles alustanud ja veidi enne Rahvuskaardi koolitust oli jõudnud Bosniast koju meie kolmas ESTPLA-nimeline jalaväerühm. Saatusel tahtel olin minagi olnud aastajagu päevi sõjamehe naine ning saatnud sõta ja oodanud koju sellesamas ESTPLA-3s teenivat abikaasat.

## Sõjamehe väärtus

Just oli mööda saanud üheksa kuud (pooleaastasele missioonile lisandus sõduritel ligi kolm kuud väljaõpet Taanis) üksinda lastekasvatamist, koduse majapidamisega toimetulemist, teleuudiste jälgimist ja ootamist. Sekka tuli taluda mõistmatute kaaskodanike repelli *à la* mina küll oma meest poleks sinna lasknud. Meeldetuletuseks, et üheksa aastat tagasi olid täna nii igapäevased mobiiltelefonid ja internet veel üsna haruldased asjad ja seepärast käis pea kogu suhtlus kirja teel.

Unistuste maaks tituleeritud Ameerikas räägiti oli enda kogetu kõrval aga tõeline muinasjutt, sest see, kuidas seal väärtustatakse sõjamehi ja nende peresid, oli meie sotsiaalsete tagatiste kõrval nagu öö ja päev.

Muidugi mõistame kõik, et võrreldavad ei ole riigid, millest jutt käib, küll aga saab paljugi alguse suhtumisest ja see vahe ei tohiks olla sõltuvuses riikide suurusest ega majanduslikest võimalustest. Tuleb aru saada, et ehkki kõik missioonipoisid teevad oma tööd vabatahtlikult, täidavad nad ometi poliitikute otsuseid, esindavad oma maad ega käi missioonidel militaarturismi harrastamas.

## Kodanikualgatus

Ka Eestis on viimastel aastatel palju räägitud kodanikualgatusel olulisusest. Millegipärast ei ole meil aga omaalgatuslikud organiseerumised, mis oleksid kaitseväge juures loomulikud, vedu võtnud. Kunagi algatatud ohvitseride naiste ühendusest, mis võitles korterprob-



**Kangelaste taaskohtumine. Kes aga toetab, kui võõrsil riiki esindanud ja kodus peret hoidnud kangelastel läheb abi vaja?**

leemide eest, ei ole enam midagi kuulda. Ju sai tegijate jaoks otsa või mured lahendatud.

Kui võtta aga kaitseväge üks osa – missioonipoisid ja nende pered –, siis peaks ilmtingimata ennast kokku koguma kaks seltskonda: esiteks nn sõdurinaised ja teiseks missioonidel käinud "veteranid". Kui loo alguses oli juttu Rahvuskaardist, siis just need kodanikualgatusel korras loodud ühendused on ennast ka poliitikute silmis suutnud sedavõrd maksma panna, et üle nende astuda ei saa ja nende arvamust lihtsalt tuleb kuulda võtta.

Kodanikud, ka asjaosalised, tavadsevad siinkohal kindlasti öelda, et niigi palju tegemist ja nagunii otsustab asju keegi kuskil kaugel ja kõrgel omatahtsi.

Tegelikult ei pruugi kõik alati nii olla, sest võib ka juhtuda, et seadusetegijad, kes ju ka kõigest lihast ja luust inimesed, ei tule kõikide asjade peale. Just seetõttu, et nad on pigem poliitilised figuurid ega tea kõikide elualade nüansse. Sellepärast tulebki ennast kuuldavaks

teha. Koos on nõudmisi esitada kindlasti lihtsam.

Kelle asi peaks olema kaitsevälase edasine saatus, kui ta pärast vigasaamist enam tegevteenistusse ei kõlba? Hea, kui tal on "eelmisest elust tsiviilis" omandatud amet, mille juurde võimalik tagasi pöörduda. Kindlasti veab tal hullupööra, kui ta ei ela nn tööandja elamispiinal, sest vastasel korral tuleb tal ka – olgu siis ükski või koos naise-lastega – korter vabastada.

Need on vaid mõned näited olukordadest, millesse riigikaitse võib sattuda.

## Naiskodukaitse tiiva alla

On hea, et leidub keegi, kes mingite valupunktide peale mõtleb ja vähemalt püüab olukorda parandada. Taas kord on Naiskodukaitse võtnud endale rolli, mis küll otseselt talle seatud ülesannete sekka ei kuulu, kuid kui arvestada seda, kui väike on Eestimaa ja kui pisike meie kaitseväge, pole minu arvates suurt vahet, kas ülekantud tähenduses sokke kootakse ja suppi keedetakse kaitseliit-

lastele või kaitseväelastele. Seepärast ongi tänuväärne, et Naiskodukaitse on alustanud taas missioonil olevate kaitseväelaste peretoetusprogrammiga.

Kirjutasin "taas", sest kõik uus pidi olema ju äraunustatud vana ja siinkohal on paslik meenutada sedasama aega peaaegu kümme aastat tagasi, mil üritasime peretoetusega esimest korda algust teha. Toona oli valem lihtne. Tegime voldikud, kus kirjas kõikide Naiskodukaitse ringkondade kontaktid, jagasime need missioonile minevatele rahuõduritele, et nad saaksid need koju viia ja naistele-pruutidele või emadele anda. Meie mõte oli see, et kui kodus üksi meel nukraks läheb, on vähemalt keegi, kes veidigi elu militaarsemat poolt jagab ja kellega saab ühendust võtta.

Et meie tegemisi toetas tõeliselt Eesti rahuvalvajate "isa" brigadikindral Märt Tiru, saime Rahuoperatsioonide Keskusest ka sõdurpoiste perede kontaktandmed ja meil oli võimalus kojujääjatega ise ühendust võtta. Oma voldikud andsime kaasa 2-3 missioonirühmale. Ehkki me tagasisidet tookord ei saanud (egas eestlased ei ole mingid murekurtjad, ikka kipuvad ise hakkama saama), tundus vähemalt, et avatud olek on esimene samm programmi käivitumiseni.

Meile, tegijatele (loe: Paldiski naiskodukaitsetajatele), meeldis selle süsteemi juures see, et Naiskodukaitse on olemas igas maakonnas. Ehkki ka praegu tahetakse paljusid asju pealinna (või mõnesse muusse tõmbekeskusesse) koondada, võib arvata, et Võrust, Valgast, Saare- või Hiiumaalt on siiski väikeste laste kõrvalt raske Tallinna toetusrühmaga ühinema sõita.

Üks väike mõte oli asjal veel. Kuna päris mitmed sõdurinaised kurtsid, et pärast meeste missioonile minekut hakkasid kodus lausa Murphy seadusi järgides lagunema nii kodumasinad kui ka muu tehnika, mõtlesime, et küllap on igas Kaitseliidu malevas mõni meistri-mees, keda on võimalik hädalise juurde suunata. Mäletan isegi oma kogemusest, kui meie pere esimesel Paldiski-talvel ütles pühapäeval päeval üles elektrimootja küljes käiv kork. Väljas oli 20 kraadi külma ja ainus küttekeha oligi elektripuhur. Ei jäänudki üle muud, kui minna veel võõra linna peale abi otsima. Esimene "laiguline", keda kohtasin, aitas heameelega.

### Peod ja nõuanded käsikäes

Paldiskis korraldasime ka missioonile saatmise lahkumis- ja missioonilt kojutulemise rõõmupidusid. Meie põhjalikud ettevalmistused – alates viksi-

dest kutsetest poiste kodudesse ja lõpetades eeskavadega – panid nii mõnegi sõjamehe ennast heas mõttes tähtsamana tundma. Mõnigi tuli pärast siiralt tänama ja ütles, et keegi teine pole tema tegemisi kunagi väärtustanud.

Peab ütleva, et pärast seda, kui minu mees tuli koju oma viimaselt missioonilt (see oli 1998. aastal), käisin Kaitseliidu peastaabis Marylandi peretoetuse seminaril ja sain sealt teada igasugu asju, nagu näiteks kuulsin nn kangelase sünderoomist. Mina olin kodus olles omast arust suur kangelane, sain üksi hakkama nii laste kui ka majapidamisega, liisaks käisin tööl ja tegin ühiskondlikku tööd, siis tuli koju mees, kes oli omaette kangelane – sõjakangelane – ja me mõlemad tahtsime, et meid just sellise kangelasena võetaks. Kui ma sellisest asjast poleks enne teadnud, oleks võinud tekkida hoopis rohkem koduseid konflikte.

Mis puutub missioonijärgsesse rehabiliteerimisse ja kriisipiirkonnast tulnute rahuliku eluga taaskohandamisse, siis tookord jäi see meile väljapoole suutlikkuse piire ja paraku ei olnud meil ka väljavaadet mingiks sellealaseks väljõppeks. Alles pärast Kurkse tragöödiat 11. septembril 1997 alustas Naiskodukaitse kriisibikoolituse läbiviimist (igast ringkonnast sai koolituse neli naist). Tänavu on seda jätkatud.

Kahjuks jäi aga toona Paldiski naiste hea algatus soiku. Meil ei õnnestunud too-

kord peretoetusprogrammi vajalikkusest nii valjusti ja nii õigetele kõrvadele rääkida, nagu olnuks vaja. Ma ei usu, et olime oma tegemistega sedavõrd ajast ees, et keegi nii tühise asja peale nagu sõduri pere, ei mõelnud. Küll aga suutsime ellu jätta "lapiliste laste jõulupuu", kuhu kutsusime nii missioonil olevate sõdurite kui ka Kurkses hukkunute lapsed. Lapiliste laste jõulupuid on tänaseks olnud üheksa (tänavu ootab ees juba kümnes) ning see on traditsioon, mis siiani au sees ja kuhu sõidetakse kohale Tartust, Tallinnast, Haapsalust ja kust iganes.

Ehk on nüüd aeg ka sõdurpoiste perede toetuseks küps. Seda enam, et NATO liikmelisusega suureneb jõudsalt rahuõdurite ja välismissioonide hulk ning muu maailmaga suheldes ei saa meie sõdurid välisteenistuses käia nii, nagu oleks riigi teenistuses olek nende eralõbu. Ehkki viimastel aastatel on jõudsalt arenenud nii kaplani- kui ka psühholoogiteenistus, on ometi palju küsimärke, millele võiksid kõige enam vastuseid otsida need, kes otseselt asjaga seotud – sõdurite pered ja missioonide veteranid.

Ehkki Naiskodukaitse on kriisiabi koolituse saanud liikmeid, võiks Kaitseliidu naisorganisatsiooni roll selles valdkonnas olla toetavam ja koostöölaadsem. ■

Rita Loel on Naiskodukaitse keskjuhatuse liige.

## JÄRVAMAA NAISKODUKAITSEL UUS ESINAINE

**16. veebruaril valis Naiskodukaitse Järvamaa ringkonna kogu uueks esinaineks Kaja Perniku. Pernik on olnud Kaitseliidus tegev 11 aastat, neist viimased kolm aastat naiskodukaitsjana.**

Asja valitud esinaine sõnul on need aastad tema elus olnud põnevad ja arendavad. "Olen õppinud end tundma, omandanud uusi oskusi ja kogemusi ning tutvunud huvitavate inimestega. See kõik on minu elu rikastanud," ütles ta. "Koos tegevliikmetega teeme organisatsiooni ligitõmbavaks, arendavaks ja ühiskonnale hädavajalikuks."

Eelmine esinaine Pille Veitmaa juhtis organisatsiooni viis aastat, kuid lahkus ametist elu- ja töökoha vahetuse tõttu.

Naiskodukaitse Järva ringkonnas on 2004. aasta lõpu seisuga kolm jaoskonda, kus tegutseb 53 tegevliiget ja üheksa kandidaatliiget.

Uus juht on ka Noorte Kotkaste Järva maleval. 3. detsembril 2004 valis maleva juhatus pealikuks August Alberti.



**Naiskodukaitse Järva ringkonna asutaja ja esimene esinaine Pille Veitmaa kinnitab esinaine rätiku Kaja Perniku õlale, sest alates veebruarist juhib Järvamaa naiskodukaitsjate tegevust tema.**

# VÄLIKOKANDUS POLE KAUGELTKI KÄKITEGU

**Meie naiskodukaitsjad suudavad valmistada võitlejatele väliolukorras korralikku toitu ja katta rahuajal uhke tubase vastuvõtulaua. Mõnedki teadmised said aga kindla põhja Rootsis välikokakoolitusel aurukatla taga higestades.**

## Elle Vinni

**T**änu heale koostööle Rootsi *Lottorna* organisatsiooniga oli 15 naiskodukaitsjal võimalus osaleda 2002. aastal seasel välikokakursusel. Igast ringkonnast oli valitud üks esindaja, sest soovisime saada igasse ringkonda ühe väljaõppinud välikoka. Kaheosalise kursuse esimene nädal kulus teoreetiliseks ja praktiliseks koolituseks. Omanдатut kinnistasime õppusel *Nordic Peace 2002* toitu valmistades.

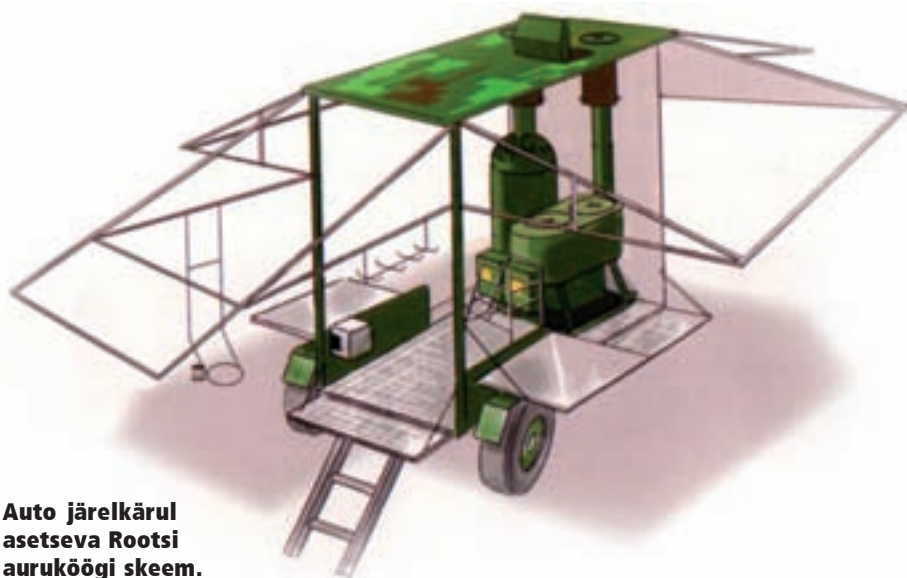
## Kasamukord ja aurukatel

Koolitupaigaks oli Rootsi mereväe-intendantide kool Karlskronas, kus ka õbisime. Kasarmukord oli harjumatu, sest keegi meist polnud sõjaväes käinud. Rootslannad said aga kenasti hakkama ja meilgi ei sobinud viriseda. Õppisime toiduhügieeni, vee puhastamist, köögi üles- ja kokkupanemist, samuti toidu valmistamist ja toidukordade planeerimist. Meile tõlgiti eesti keelde ka kaheosaline kokaraamat.

Rootsi armees valmistatakse toitu aurukatla, sest selles valmib roog poole kiiremini ja hea on teha suuri koguseid. Arvan, et sellega kohaneda oligi meile kõige raskem – keegi meist ei olnud varem aurukatelt näinud. Olime süüa teinud Vene kateldegaga, mis meenutavad lõkkele asetatud suuri potte ja kus saab samuti söögi valmis, kui oskad korralikult tuld katla all hoida.

Aurukatla valmistatakse sööki auru abil. Katel teeb auru ja see juhitakse potti – nii toit valmibki. Esimene mulje aurukatlast oli aga hirmutav. Keegi ei julenud vabatahtlikult katla lähedale minna. See müdises ja podises – tekkis tõsine mure, et äkki lendab too imeline leiutis õhku nagu Väikevenna aurumasin Katuse-Karlssoni käes.

Imetlust väärivad rootslannade oskus meeste abita kõige vajalikuaga hakkama saada. Näiteks käib aurukatelde küljes veepump, millega pumbatakse vett juurde, kui veetase langeb alla normi. Pumbad võeti lahti, pandi õli vahele ja jälle



**Auto järelkärul asetseva Rootsi auruköögi skeem.**

kokku, paigaldati katla külge ja töö võis jätkuda. Üsna varsti tegime kõike meiegi – esialgu tikkus osi üle jääma, kuid enamik naisi sai asja selgeks.

Ka katlaid puhastasid ja kütsid naised. Aurukatla kütmine ja auru andmine pottidesse ei olegi niisama lihtne. Kogu aeg tuleb jälgida, et rõhk katlas oleks piisav, muidu võib toidu ära rikkuda. Õige pea ei märganud enam keegi meist askeldusi saatvat podinat ja müdinat, probleemiks kujunes hoopis aeg. Toit pidi valmis saama õigeks ajaks, kuid alul ei tahtnud see kuidagi õnnestuda. Kord valmis roog liiga vara, kord jäi hiljaks – kumbki variant ei olnud hea. Väga tähtsat osa toidu valmistamisel etendas katlakütja professionaal-sus.

Katla kallal askeldamise vahelduseks õppisime vee filtreerimist. Sõitsime koos vajaliku inventariga lähedalasuva järve äärde ja veetsime tehnikaga maadeldes mõnusa päeva. Kõik said järvest vee kätte ja selle ka puhtaks.

## Kursuse jätk: tegelik välitoitlustamine

Kursuse teine osa oli juba karmim. Kõik see, mida meile oli õpetatud, tuli nüüd ellu viia õppusel mehi tegelikult toitlustades. Sõitsime lennukiga Rootsi teise otsa ja algas pingeline töö.

Eestlaste kaks gruppi pidid toitu valmistama natuke rohkem kui sajale inimesele. Toit tuli panna termosesse. Meile uudsenä ei jagatud seda valmistamiskohas, vaid saadeti meestele metsa. Katlakütja tööpäev algas juba hommikul kell kolm, kella kuueks pidi toit olema termoses, korralikult markeeritud ja viidud mõnesaja meetri kaugusele äraveokohta. Öhtul saime kasarmusse kella 23–24 ajal.

Enne öhtule minekut tuli valmis pakida järgmise päeva toidulisandid. Iga päev tuli oma grupi kaup vastu võtta ja üle kontrollida, kas toodi ikka õiged toiduained.

Päevad juhtusid olema väga palavad. Õues oli 30 kraadi sooja, köögis kandsime kombinesoone, mis ei lasknud õhku läbi, saapad olid jalas terve päeva. Meile oli harjumatu pidev kohustuslik veejoomine, mida meie instruktorigid pidevalt kontrollisid. Samuti tuli grupijuhil jälgida meeskonna meeleolu ja väsinud inimesed puhkama saata. Selle kursuse viisteist naist said tohutu suure teadmiste ja kogemuste pagasi – niisugust kogemust meil arvatavasti elus enam ei tule.

## Esimene välikokakursus Eestis

Rootsis läbitud kursus andis meile tõe töötada välja Eesti välikokakursus. Olime aru saanud, kui tähtis on



Rootsi aurukatla komplekt.

köögis kavandatud ja distsiplineeritud tegevus. Grupi iga liige peab vajadusel suutma gruppi juhtida. Loomulikult on väga oluline meeskonnatöö.

Nii sündiski 2003. aastal kolme Tartu naise – Airi Neve, Triin Tõnsing-Paabo ja Liisa Aru – väljaõppetehnoloogia kursusel tehtud töö tulemusena Naiskodukaitse ja Kaitseliidu välikokakursus.

Seni oli iga ringkond korraldanud välikokandust nagu oskas, vastavalt oma võimetele ja arusaamistele. Paljud naiskodukaitsejad on pereemad, kes peavad kodus oma teadmiste varal süüa tegema. Täpselt samal viisil käis senini ka välitoitlustamine. On muidugi ringkondi, mille liikmeskonda kuulub professionaalseid kokki, kes oskavad tänu ametile pisut enam.

Samal suvel viisime rootslanna Lotta Arvelidi abiga uue kursuse esimest korda ka läbi, korraldades praktilise osana toitlustamise Erna retkel. See ei olnud meie ja rootslaste kursuse hübrid. Kursusega jäädki rahule, kuigi üheksa päeva välilaagris 20–500 inimest toitlustada oli üsna karm praktika. Pealegi oli meil keeruline seda läbi viia, sest tehniline baas on üsna nigel.

Rootsis olime kogunud, et kui kohale toodi köök, mõisteti selle all komplekti katlast, tarvikutest (noad, kulbid jne, mis korralikult kastis), vee hoidmise anumaid, kasutatud vee paake, termokappe, puhastusvahendeid jne. Meil kohtab kahjuks malevates nii mahult kui ka kujult väga erinevaid katlaid. Aurukatlad on ainult Erna Seltsil ja kahjuks ei tööta needki. Katelde juurde peaksid käima korralikud tööpinnad ja kui katel lahti võtta, siis peaksid külgedest moodustuma varjualused. Aeg ja ilmastikutingimused on aga teinud oma töö ja need varjualused on praktiliselt olematud.



Väliköök on varustatud kõige vajaliku-ga. Sellised abivahendid on mahutatud ühte katlaga kaasas olevatest kastidest.

Eestis on teisigi aurukatlaid, kuid ma ei tea, kas neid ka kaitseväes kasutatakse. Oleme proovinud neid oma kursuste ajaks saada, kuid see ei ole õnnestunud. Õpitu ju ununeb ja sellest on kahju. Seetõttu me tänavu oma kursusel enam aurukatelt ei õpeta. Võib-olla kunagi hangitakse uus varustus ja saame seda kasutada.

Malevates ei ole ka ühtset köögivarustust. Igaüks on ise ostnud ja hankinud nuge ja kulpe nii, kuidas mõistus ja võimalused on lubanud. Jällegi on korralikud tarvikud ainult Erna Seltsil. Toitlustamine on tegelikult ju väga suur vastutus ja ülesanne, kuid seda tehakse igapäevaelu ja puudulike tööriistadega. Sellega võrreldes on Rootsi Lottade töötin-gimused lausa kuninglikud.

## Alusdokumendid puuduvad

2004. aastal said naised juba kolmanda lennu õpetatud välikokki. Oleme püüdnud kursusele võtta naisi igast ringkonnast, et tase üle Eesti oleks ühtlane. Aasta-aastalt tuleb õpetatud kokatädisid juurde.

Kursusele võetakse naisi, kes on läbinud baasväljaõppekursused, sh seitse tundi toitlustamist. Osalejal peab olema ka tervisetöend (lubatud töötada toitlustuse alal).

Välitoitlustamise kohta eeskirju õieti polegi. Toitlustusseaduses ja sotsiaalministri 14. detsembri 1995 määruses nr 62 (Riigi Teataja Lisa 1996 5, 42: Eesti toitumissoovitused) ei ole otseselt välitoitlustuse kohta midagi kirjas. 1995. aastal on küll kaitseväes kinnitatud kaitseväljalase toitainevajadus ja kalkulasiooni ning tehnoloogiline kaart.

Enamik välja antud dokumentidest puudutavad sööklaid ja välimüügitihiti. Kaitseliidus on palju vaeva näinud

Enno Teiter, kes on kokku pannud korraliku materjali sellest, kuidas võiks olla korraldatud välitoitlustamine, kuid me pole suutnud leida neid materjale kõrgemal pool kinnitatuna.

Kuid vaatamata kõigile takistustele julgen väita, et naiskodukaitsejad on võimelised ka praeguste tehniliste võimalustega kriisiolukorras hakkama saama. Juhul, kui ühes ringkonnas jääb spetsialistide puudu, saame probleemid lahendatud Naiskodukaitse piirkonna piires.

Usun et malevad, kes on kasutanud naisi reservohvitseride kursustel toitlustajatena, ei ole pidanud seda kahetsema. Arvan, et oleme valmis kriisiolukorras tagama korrektse toitlustamise.

Loomulikult on tase ringkonniti pisut erinev – ühes paigas on tugevamad toitlustajad kui teises –, kuid on ju malevadki üsna erinevad.

Malevates, kus tehakse naistega head koostööd ja ollakse ühine pere, on astutud ka järgmine samm: naiskodukaitsejad on õppinud vastuvõtulaudu katma. See teenus on ju üsna kallid ja ise tehes võib poole rahast kokku hoida. ■

Elle Vinni on Naiskodukaitse Kirde piirkonna vanem.

## RISOTTO

Seda risottot tuleb valmistada Rootsi pliidiil, vajalik on ka varustusse kuuluv pann.

### Koostisained (1 portsjon = 500 g)

Riis	90 g
Suitsupeekon	100 g
Poolsuitsuvorst	25 g
Sibul	40 g
Porrulauk	20 g
Viilustatud konserveeritud šampinjoniid	30 g
Konserveeritud mais	15 g
Toiduõli	5 g
Vesi	2 dl

Maitseained maitse järgi

### Valmistamine

1. Lõika peekon ja poolsuitsuvorst tükkideks.
2. Koori ja haki sibul.
3. Puhasta porrulauk ja lõika tükkideks.
4. Pruunista suitsupeekon, vorst, seened ja sibul.
5. Lisa keetmata riis ja lase segul mõni minut kuumeneda.
6. Maitsesta.
7. Pane riisiga katlasse ja lisa vesi.
8. Keeda 15 minutit.
9. Lisa porrulauk ja mais ning keeda, kuni riis on valmis – umbes 5 minutit.

# KEVADTORMIST MAAKAITSEPATALJONI ÜLEMA MÄTTA OTSAST

**Kevadtormist kokkuvõtteid tehes on oluline tuua välja, mida tulevikus saaks paremini teha.**

## Indrek Raudsepp, kapten

**K**ui viimase Kevadtormi teemat laiemalt arutama hakata, tuleks ilmselt erinumber välja anda. Katsun seepärast oma mäta otsast seletada seda, mida mina nägin, ning pöörata tähelepanu asjadele, mida saaks tulevikus paremini teha.

### Üksuste kokkupanek

Algselt oli Kaitseliidu üksus planeeritud etendama vaenlase rolli, seega ei olnud eriti oluline, millise struktuuriga see pealetungiv "bande" on. Tähtis oli mass. Kuid õppuste planeerimise käigus tulid muudatused ja kutse osaleda õppustel täisväärtusliku maakaitsepataljonina on midagi muud kui järjekordne vaenlase mängimine.

Tekkis võimalus katsetada maakaitsepataljoni struktuure ja ettenähtud varustust. Kuid meie pataljonile oli õppuse ajaks välja mõeldud kummaline struktuur – kolme jalaväekompanii asemel oli neli ja kõik nad tugevasti vähendatud koosseisuga. Siit tekkis ka esimene probleem: struktuuri ei saanud katsetada, sest pataljoni ja kompaniide asemel olid "nendesarnased moodustised" ehk pataljoni ja kompaniide ekvivalendid.

Siit oli kompaniiülematel õppida, kuidas n-ö eelnevates lahingutes tugevalt elavjõudu kaotanud üksused vähendatud koosseisuga töötava struktuurina kokku panna. Oli vaja otsustada, millist ametimeest läheb sellistes tingimustes rohkem vaja. Pataljoni seisukohalt oli nendel kompaniiülematel, kellel ei olnud oma sidemeest ja autojuhti, raske täita oma ülesannet üksuse ülemana ja olla operatiivselt juhitud.

### Virtuaalsed võimalused

Õppustel on hea see, et struktuuri elemente, mida ei ole võimalik mehitada, saab rakendada näiliselt. See teeb küll asja keeruliseks, kuid reaalses lahingutegevuses, kus ideaaljuhul on kõik elemendid olemas, on nangunii keeruline. Nii suurteil õppustel on võimalus peaaegu kõikide elementidega mängida.



Fotod: 2 x Ivar Jõesaar

**Kapten Indrek Raudsepp maakaitsepataljoni avarivistusel. Ees ootas mitu päeva täis rutiini, protseduurireeglite järgimist, kuid ka improvisatsioone, ebastandardseid ideid ja üllatusi.**

Kohati oli raske inimestele selgeks teha, et kui õppusel ollakse pataljonina brigaadi koosseisus, ei peitu õppuse eesmärk selles, et on hävitatud mõni vaenlase soomuk rohkem või valitud õnnestunud mõni tulepositsioon enam, vaid eri struktuuride koostöös. Sellest arusaamiseks tuleb enne õppusi kokku leppida, mida mängitakse realselt, mida virtuaalselt, ja vastavalt sellele paigutada ka isikkoosseis.

Sellel õppusel tõime virtuaalselt sisse ainult kaartule ja reaalsus näitas, et seda ei oldud harjutud kasutama. Kuid õppe-eesmärgi see täitis. Täiesti jäi läbi mängimata üks väga oluline element – haavatute äravedu. Reaalses lahingulokorras on see väga oluline, täpselt nagu ka ülejäänud lahingutoimingute reaalse tagamine ja varustamine.

### Kevadtorm ja Kaitseliidu väljaõppesükkel

Kevadtorm on sellise mastaabiga õppus, mille korraldamisega Kaitseliit kunagi hakkama ei saa. Sinna on kaasatud kõik kaitsejõudude ressursid. Väl-

jaõpperessurssidega niigi napilt tagatud Kaitseliidule aga on Kevadtorm täiesti oma väljaõppesüsteemi väline üritus, sest see ei haaku Kaitseliidu nelja-aastase reservõppekogunemise tsükliga.

Ometigi on ka Kaitseliidus nädalavahetustel formeeritavad ja väljaõpetatavad maakaitsepataljonid maaväe üksused. Palju lihtsam oleks, kui Kevadtorm oleks ka Kaitseliidu väljaõppetüki lõpuharjutus, nagu see on seda aastajooksul välja õpetatud ajateenijate jalaväepataljonile. Kusjuures Kevadtormis võiksid maakaitsepataljoni õiged sõja-aegsed struktuurid sooritada pärast vahetult eelnevat lühiajalist täiendõpet oma kontrollharjutuse. Kaitseliidule on lisaprobleem suurõppuse kevadine aeg, kui maameestel on käimas kibedad põlütööd ja õppureil eksamisessioon.

### "Sõda"

"Sõda" läks rahuldavalt. Pataljon täitis brigaadi poolt pandud ülesanded. Tuleb aga arvestada, et see oli mäng, kus vastast oli tunduvalt vähem kui legend ette nägi ja võimaliku vastase arvatava kaudtule kasutamise suutlikkust mängiti vähe. Kõige selle juures pole meie ligikaudu 30% line kaotus elavjõus sugugi väike.

"Sõja" esimene etapp oligi planeeritud pigem soojenduseks. See oli esimene sisseelamine. Hommikul kodumalEVates formeeritud üksused jõudsid õhtuks oma vastutusosalale ja järgmisel varahommikul algas lahing. Positsioonid jäid rajamata, miiniväljad said maha lindi abil. Tegelikult nii kiiresti lahingusse astuda ei saa. Teisest küljest on seegi hea kogemus, sest just selline käigult sõttaminek võib ette tulla võimaliku sõjalise konflikti korral.

Minu kui pataljoniülema tähelepanu oli pööratud sellele, kuidas suudavad kompaniid tegevust omavahel koordineerida ja üksteise eemaldumist agressiivselt ründava vastase surve all katta. See meil esimese korraga eriti hästi välja ei tulnud.

Teine etapp tuli juba natukene paremini välja. Positsioonide ettevalmistamiseks oli veidi rohkem aega ja oma rolli



**Kevadtormi lõpurivistusel osales maakaitsepataljoni kaks kompaniid, sest kaugemalt tulnud mehed olid varem ära lastud, et nad õhtul õigeks ajaks koju jõuaksid.**

oldi juba sisse elatud. Vaid mängu intensiivsus jäi kesiseks. Kuid vaenlasel on alati omad plaanid – edasi liigutakse sealt, kus teda vähem oodatakse. Reaalses olukorras saaks öelda, et seekord meil vedas.

Ka juhtimine läks teises etapis hoopis libedamalt. Viisime läbi ka ühe kompanii väljavahetamine teisega. See on iseenesest raske operatsioon, sest üle tuleb võtta teiste juhtide ideed ja plaanid. Kuid sellega saime hakkama.

Et teises etapis mõnele kompaniile otsest sõda nappis, sai omaalgatuslikult korraldatud võike "boonuslahing". See oli n-õ sõbraliku tule lahing, milles maakaitsepataljoni kompaniid vallutasid vastutegevuse poolel luurekompaniina tegutsenud Kaitseliidu võitlusgruppidele tagasi olulise liiklussõlme. Selle lahingu eesmärk oligi torud tühjaks saada ja kogunenud adrenaliin maha laadida.

## Tagantjärele lahingutarkusi

Kui tagantjärele vaadata õppusele läbi koostööprisma, oli puudujääke rohkem kui küll. Väga tähtsad õppuse etapid olid lahingutegevuse üleandmised ühelt kompaniilt teisele. Et see vahetus käis n-õ omade vahel, pöörati selle üksikasjalisele läbitöötamisele ja kokkuleppimisele tege- likkuses liiga vähe tähelepanu, kuid reaalses lahingus oleks see võinud minna kalliks maksma. Meie sõjaväe arvukust arvestades ei tohiks me endale kaotusi sõbraliku tule läbi ega naabrite miiniväljale sattumist küll lubada.

Kui see nädalane Kevadtorm oleks järgnenud ühenädalasele üksuste kokkuharjutamisele, oleks tulemus olnud palju parem. Kuid ka selleks üheks õppusenädalaks oli raske inimesi kokku

saada. Nii ei oskagi anda hinnangut, kuidas edasi areneda.

Väga positiivne tagasiside tuli valvusekontrolli inimestelt ehk Kaitseliidu võitlusgruppidele, kes tegutsesid vastase luurajatena brigaadi tagalas. Kui ajateenijate jalaväepataljoni vastutusel saadi üsna vabalt ringi jalutada ja positsioone üles joonistada, siis maakaitsepataljoni üksuste vastutusel oli liikumine problemaatiline. Ja reageering luurajate avastamisel oli palju parem ja tulisem.

## Tagamine

Tagamine on Kaitseliidu moodustatud üksuste kõige tõsisem probleem. Sel teemal saaks pikalt arutleda, kuid peatun vaid kõige olulisemal. Arvan, et universaalne vabandus – raha ei jätku – pole päris aus. Tunda on, et puudu jääb tahtest.

Jutt ei käi kogust koosseisutabelis ettenähtud varustusest, vaid mõningatest olulisematest asjadest, ilma milleta ei saa mängida sõjamängus mõnd olulist elementi. Kui ikka luureüksusel transpordivahendeid ei ole, ei saa seda luureüksusena rakendada. Arvan, et otsus tuua erialaüksus õppustele ja talle õpitud erialal tegutsemiseks vahendeid mitte leida, on suisa pahatahtlik. Õppustele tullakse siiski missioonitundest ja soovist näidata oskuste headust.

Kui metsas selgub, et seda tegelikult teha ei saa, jääb meestel korraga aega mõtiskleda, et enamik neist kaotab reservõppekogunemisel viibimisega korraliku summa, sest makstav sõduripalk erineb meeste keskmisest palgast kordades. Kui mitme aasta jooksul nädalavahetustel kogutud teadmiste ei suudeta tagada erialalist rakendust, võib see olla

viimaseks piisaks karikas ja organisatsioon kaotab järjekordse vajaliku liikme.

Kui juba palgast juttu oli, siis ei erine see aasta eelnenust. Lootus seda piskutki jaanipäevaks kätte saada kustus, sest maavägi teeb ülekanded pankadesse kõigile korraga ühe nimekirjaga ja kui siis kuskil on mõni number valesti või mõni volitus teise inimese konto kasutamiseks puudu, tuleb rahaülekanne tagasi ja kõik ootavad, millal ühe mehe andmetes olev viga üles leitakse.

Seetõttu panen kõigile kaitseliitlastele südamele, et kui satute ka edaspidi sellistele õppustele, võtke vajalikud (keh- tivad) andmed sinna kaasa, sest muidu peavad ülejäänud 400 inimest teie taga ootama.

## Kokkuvõtteks

Eelkõige tahan kõiki osalejaid tänada nende panuse eest. Osa said käskkirjaga ära märgitud, kuid tegelikult on kõik, kes sellel kiirel kevadisel ajal leidsid võimaluse end veidi "tuulutada", kiituse välja teeninud.

Minu hinnangul saavutasime me ühe olulise võidu – näitasime kaitsevägele, et ka meil olemasolevate vahendite ja ebaühtlase väljaõppega saab olla organiseeritud pataljon. Meie suurim relv on tahe. Varustust saab alati hankida, väljaõpet saab parandada. Aga tahe on jõud, mis peab olema olemas, ja see on koondunud Kaitseliidu üksustesse.

Õnnetuseks ei olnud Kaitseliidu üksuste juures hindajaid, seetõttu jäi konkreetsete allüksuste tegevuse kohta hinnang saamata. Vahekohtunike roll oli hinnata olukordi ja juhtida mängu. See- ga jääb üksuste tegevuse kohta hinnangu andmine teile kõigile.

Usun, et kõik õppisid midagi. Igal tasandil oma nüansid. Mina õppisin ajaga arvestamise nüansse. See tähendab, et kui juhtimisahelas kaotatakse kuskil mõni minut, võivad kõik plaanid untsu minna, sest vastasele ei saa helistada ja öelda, et oodaku tund aega, me oleme graafikust maas. Samas on iga ülemate raisatud minut varastamine võitlejate tagant, kes peavad jõudma positsioonid ette valmistada. Selle kvaliteedist sõltuvad juba reaalselt elud.

Kas Kaitseliidu üksustel avaneb ka tulevikus võimalus osaleda sellisel viisil kaitseväge suurmanöövritel, näitab aeg. Igale pataljoniülemale ja staabile oleks see kindlasti vajalik kogemus. ■

Indrek Raudsepp oli õppusel Kevadtorm 2005 maakaitsepataljoni ülem.

# KASUTAMATA VÕIMALUSED KEVADTORMIL

**Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik kapten Erik Reinhold koordineeris suurõppusel Kevadtorm 2005 vastutegevuse koosseisus tegutsenud Kaitseliidu võitlusgruppide luuretegevust.**

Foto: Ivar Jõesaar

## Ivar Jõesaar, kapten

### Millise hinnangu saab anda õppusele Kevadtorm juhtstaabi situatsioonikeskuse poolt vaadatult?

Asi oli üldiselt päris kena, kuivõrd suudeti tegevust organiseerida. Kui 1990. aastate alguses said meie Soome nõustajad öelda, et Eesti kaitseväge õppusel oli tegevus küll väga innukas, kuid mitte eriti sõjaväelaslikult korraldatud, siis nüüd sai öelda, et tegevus oli sõjaväelaslikult korraldatud, kuid mitte väga innukas. Sõjaväelise organisatsiooni seisukohalt oleme tõesti väga kõvasti edasi arenenud. Ja see, et me suudame kord aastas teha nii suure õppuse, on iseenesest tubli saavutus. Kui me juba teeme nii suure asja, kuhu koondame sisuliselt kogu maaväe ressursi ja suure osa õhuväe ressursi, tuleks sellest ka maksimum välja võtta. Rohkem kui oma osalemisest situatsioonikeskuse töös tahaksingi rääkida neist kasutamata võimalustest, millega me õppusel kokku puutusime.

Esiteks needsamad Kaitseliidu võitlusgruppid. Kaitseliit oli õppuse ettevalmistamisse kaasatud üpris nõrgalt. See, ga polnud maaväe inimestel ettekujutust, mida näiteks üks võitlusgrupp endast kujutab, ja seda tuli käigult tutvustada. Kaitseliidu võitlusgruppid on eksperimentaalne ja mittestandardne struktuuriüksus, mida on malevates mõni aeg arendatud. Need on üksikult tegutsevad rühmasuurused üksused, mis ei kuulu ühegi kompanii, pataljoni ega muu sellise koosseisu.

Oleme harjunud, et kompanii üle on pataljon koos oma tagalajuhtimislülidega ja ka kompaniil endal on olemas sellised suutlikkused. Võitlusgrupp on aga üksikrühm. Tekkis olukord, kus meil oli neli võitlusgruppi, aga nende juhtimise suutlikkus puudus.

Situatsioonikeskuses oli kaks ohvitseri, mina ja reservlipnik Kardo Merivald, kes me oma ülesande kohaselt oleksime pidanud oma ja vastase luuresituatsiooni looma ja läbi mängima. Tegelikult tegelesime nende nelja võitlusgruppi personaliarestuse, tagalateenistuse, toidutellimise ja muude selliste as-



**Läinud aasta sügisel viis juhtmaleva pealik kapten Erik Reinhold Läänemaal läbi reservõppekogunemise, mis võinuks olla ühtlasi järgmise Kevadtormi ettevalmistus.**

jadega. Et asi üldse käivituks, moodustasime kohe algul võitlusgruppidest luurekompanii, määrasime ühe asjaliku ohvitseri sinna kompaniitulemaks ja ühe allohvitseri kompanii veeblikuks – tekitasime selle juhtimislüli käigult.

### Milliseid üllatusi Kaitseliidu võitlusgruppid veel pakkusid?

Koostöös Scautspataljoniga oli üllatusmoment. Kui läksime nende juurde oma üksusega, kus oli kuuskümmend kuus luurajat ja kõik väge täis, tekkis seal kerge hämming, aga koostööd tehti ja hakkama saadi. Aga selline ahhaa!-elamus oleks võinud olla varem, siis oleksime saanud võimalusi paremini ära kasutada.

Saime pärast kiita, et võitlusgruppide ja Kaitseliidu tegevus ületas maaväe juhtkonna ootused. Äkki tuleks hoopis ootusi korrigeerida? Ehk oleks võinud tutvuda nende gruppide väljaõppega varasemas järgus?

Järgmine kasutamata võimalus, mis vajab mainimist, on situatsioonikeskuse komplekteerimine ohvitseridega. Juhtmaleva pealikuna olin ma, nagu öeldud, rakendatud juhtima Kaitseliidu võitlus-

gruppide baasil teostatavat luureoperatsiooni vastase poolel. Millegipärast me ei suutnud, ei tahtnud, ei osanud kasutada selleks tööks maakaitsepataljonide luureohvitseri, kellele see oleks olnud ideaalne treeninguvõimalus. Me oleksime saanud panna luureoperatsioone juhtima inimesed, kes peavad seda tegema ka sõjaajal. Võimalust juhtida luureoperatsiooni reaalse ükuste ja reaalse vastasega reaalses ajas suhteliselt pikal perioodil on üsna unikaalne kogemus. Samuti võinuks rakendada maakaitsepataljonide tagalaohvitseri reaallogistika koosseisus. Veel üks kasutamata võimalus oli see, et Kaitseliidu pataljonile ei määratud hindajaid.

### Pädevate hindajate ja vahekohtunikega on alati kitsas olnud, kust neid võtta?

Kes oli tänavuse ajateenijate pataljoni hindaja – eelmise Kevadtormi ajateenijate pataljoni ülem. See on üks kohtadest, kus Kaitseliit võiks õppida kaitsevält. Meie hindajaiks pidanuks olema ülejäänud maakaitsepataljonide ülemad, staabiülemad ja sektsioonide ülemad. Ja nad oleksid saanud üht tegutse-

vat pataljoni kõrvalt jälgides selle kogemusest õppida. Kui me kord aastas suudame sellise õppuse kokku panna, tuleb sellel õppimise võimalust pakkuda võimalikult paljudele. Pole lubatav, et kulutame miljonid õppusele ja inimesed, kes peaksid seal kõige enam õppima, käivad vaid VIP-päeval tikuleiba söömas.

Üks tähtis asi õppusel on võitlejate motiveerimine. Mul on niisugune näide. Oli õppuse eelviimase päeva õhtu. Võitlusgruppid asutasid viimast korda luurele, kui minu poole pöördus abipalvega maakaitsepataljoni ülem kapten Indrek Raudsepp. Olukord oli järgmine. Pataljon on neli päeva sõdinud, aga seal on ühe kompanii jagu mehi, kes pole lahingusse sattunudki. Kas saaksime teda aidata sellega, et ei tõmba võitlusgruppe tegevusest välja mitte hommikusöögile, vaid anna neile täiendava ülesande. Et nad hõivaksid maastikul ühe maa-ala ja siis saaksid lahingus mitteolnud üksused seda tagasi vallutades oma tuleristsed kätte.

Kooskõlastasime selle õppuse juhtkonnaga ja tegime ära. See on asi, mida kaitseväge võiks Kaitseliidult õppida. See on mõtteviis, et püüame võtta maksimumi ja kasutada väljaõppeks kõiki võimalusi. Mitte nagu koolipoiss, et täna õpetaja ei tulnud, täna on hea päev. Meie tugevus saabki peituda selles, et võime mõelda avaramalt kui mingi manuaal ette näeb.

Luureraportitest oli näha, et ajateenijate pataljoni motivatsioon jäi nõrgaks. Neid oli kolm nädalat välitingimustes õpetatud ja nad olid väsinud, tüdinud ja motiveerimata ning nende lahingujulgestus ei toiminud. Isegi kui kusagil oli mingi vaatluspost, ei reageerinud see post mingile signaalile ega järgnenud mingit tegevust. Luure teatas, et ääretult nõrk oli ka brigaadi juhtimispunkti julgestus. Võitlusgrupp infiltrerus sellele maa-ala probleemideta ja kontaktita.

Niipea kui luurajad läksid luurele maakaitsepataljoni vastutusalasasse, hakati vastu hambaid saama. Lahingujulgestus toimus. Kui post kedagi avastas, anti häire ja kohe üritati neid kätte saada ja saadi ka. Kaitseliidu positsioonidel päevitavatest võitlejatest ettekandeid ei tulnud.

See on ikka tõsine signaal ülematele, et kui sa tahad distsipliini lahingut ootavas üksuses, pead pidevalt tagama, et inimesed oleksid koormatud, kas väljaõppe või fortifikatsiooni parandamisega. Pole mingi vabandus, et oleme väsinud, tahame koju.

Sõjas võid oodata oma lahingut nädalaid. Ülem peab tagama, et ta inimesed ei läheks igavusest hulluks ega hakkaks lollusi tegema. Ülem ei tohi end ku-

nagi lõdvaks lasta, ta peab suutma läbivalt pinget hoida. Kaitseliidu puhul võis see olla objektiivselt lihtsam, sest kaitseliitlased olid lühemat aega õppusel ja kippusid nagunii kogu aeg lahingusse.

## **Kuigi palju võimalusi jäi kasutamata, mida tuleks sellel õppusel järgmiseks korraks meelde jätta?**

Kaitseliidu peaks planeerimisse kaasa varem ja Kaitseliit peaks ise pingutama, et saata õppust ette valmistama pädevamaid inimesi. See ei tohiks olla nn alibiprojekt, et lükkame selle kaela, kellel midagi muud teha pole. Üks suur mure, millele veel lahendust ei näe, on see, et Kaitseliidu reservõppekogunemiste rütm ei haaku kaitseväge omaga. Varustusega on nii, et meil ei ole kõike seda, mida ka kaitseväl ei ole, ja puudu on rohkemgi. Kaitseliit on jätkuvalt alavarustatud, aga meil pole mõtet tekitada üheks õppuseks külakuhja, et korjame kokku kõik ettenähtud varustuse ja pärast anna tagasi. Siis lõpetab üksus, kes niimoodi Kevadtormil käis, sisuliselt pärast õppust eksisteerimise, sest tal pole enam seda varustust, millega ta tegutsema õppis.

Mis puudutab võitlusgruppe, siis pole kuidagi võimalik teha tänapäevasel tasemel kaugluuremeeskonda olukorras, kui puuduvad vaatlusseadmed, öövaatlusseadmed, mõõdistusseadmed, infoedastamise seadmed. Tänapäevaste armeede jalgsipatrullid suudavad infot edastada reaalselt nii kirjas, kõnes kui ka pildis. Meie oleme oma luurega Teise maailmasõja tasemel, et luuraja läheb kohale, vaatab ära, tuleb tagasi ja räägib, mis ta nägi. Peaksime kõigepealt oma tehnilise varustusega jõudma 21. sajandisse, st suutma edastada infot reaalselt ja soovitatavalt pildi kujul, et seda saaks kohe rakendada näiteks tulejuhtimisel. Praegu oli meil fakti tuvastamise ja rakendamise vahel 6–10-tunnine ajavahe.

Lisaks Kaitseliidus teenistuses olevate ohvitseride ja allohvitseride arvukamale rakendamisele ei tohiks me kartta reservohvitseride kaasamist. Kui keegi tahab õelda, et nende motivatsioon käib nende reaalsetest võimetest kaugel ees, siis pole see mitte inimeste, vaid meie väljaõppesüsteemi probleem. Me pole suutnud tuua nende oskusi nende tahtmisele järele.

Rahuaegses sõjaväes on kõik, mida sa teed, väljaõpe. Õppus pole mingi ettenäitamise koht, see on õppimise koht. Sellesse, et teeme õppusel vigu, tuleb suhtuda väga rahulikult, sest nendest vigadest ei saa mitte keegi surma. Ei ole

vaja oskamatus hābeneda. Kui peame kogu aeg ette näitama, et küll me oleme võimekad, võtab see meilt õppimisvõimet maha. On vaja leida raha, et võtta reservohvitserid söögile, joogile ja palgale, et nad saaksid kasutada seda haruldast õppimisvõimalust.

Kui meie kompaniid ei oska tegutseda pataljoni koosseisus, on põhjus selles, et pataljoniõppusi tehakse haruharva. See on Eesti kaitseväge üldine probleem ja ma nimetan seda üksikpataljoni sündroomiks. Meil on aastaid kõik pataljonid ja kompaniid olnud head üksikud. Nendest hea terviku tegemine ongi juhtimisekunst.

See, et Kaitseliidu kompaniid olid alakomplekteeritud, pole niivõrd suur probleem kui see, et nende staabid olid alakomplekteeritud. Tegelik juhtimisautoriteet tekib tänu eelsetele, mis sul on võrreldes nendega, keda sa juhud. Eelis saab olla hariduslik, väljaõppeline ja kogemuslik. Kui väljaõppeline eelis on ohvitseril tavakaitseliitlase ees olemas, siis kogemuslikku pole, sest me oleme sama kogemematud kui meie sõdurid. Me teeme ka staabiharjutusi haruharva. See on lubamatu, et õppusel harjutab staap juhtimist ja pataljon lebotab, hambad laiali, ning ootab, kuni käsk tuleb. Staap peab juhtimist harjutama sellel ajal, kui sõdur magab kodus naise kaisus.

Ja veel üks ettepanek. On olnud juttu, et võib-olla tuleb üks Kevadtorm Läänemaal. Eelmisel aastal oli meil Läänemaal pataljoni staabi ja staabikompanii õppus. Minu arvates oleksime pidanud seal töötama sellel maastikul ja selle ülesandega, mis Läänemaal peetaval Kevadtormil tuleb. Kevadtormil pataljoni staabina tegutsema pidav staap peaks aasta varem hakkama selle maastikuga tegelema. Ta peaks tegema maastikuluuret, õppima seda tundma, korraldama vähemalt kolm-neli staabiharjutust, siis saab ta natukenegi oma mõtted protseduuri küljest lahti. Sest ega juhtimise protseduur pole muud kui kargud, mille najal käiakase, kui jalad ei kannu. Peame harjutused protseduurikarkudega tegema läbi enne, kui jooksmiseks läheb, et saaks tegelda taktika ja muu sellisega. Praegu keskendub staap sellele, et üldise tegevust mingilgi moel korraldada.

Peaksime sügisel õppeaasta algul täpselt teadma järgmise Kevadtormi asukohta ja ülesannet, et see reservõppekogunemistesse sisse planeerida. Siis saaks ka teises riigi otsas formeeritavad üksused end ette valmistada. Ja kahetsusega pooleks kasutamata võimaluste üle heietamine poleks enam õppuse kokkuvõtete läbiv mõte. ■



# MAAKAITSEPATALJONI OHVITSERID KEVADTORMIST

Toimetus palus suurõppusel Kevadtorm 2005 maakaitsepataljoni koosseisus osalenud ohvitseridel vastata neljale küsimusele.

**1. Kuidas hindate õppuse kordaminekut?**

**2. Millised olid õppuse suurimad plussid?**

**3. Millised olid õppuse suurimad miinused?**

**4. Mis vajab tähelepanu ja/või lihvimist tulevikus?**

**Alo Murutar, luurerühma ülem:**

1. Kõrgelt.
2. Õppuse mastaapsus, tsiviil-militaar-koostöö (CIMIC), kaitseliitlaste motiveeritus.
3. Üksuste alakomplekteeritus inimes-tega.
4. Üksuste komplekteerimine, eriva- hendidega varustamine (näiteks luure- rühmal puudusid öövaatlusseadmed, transportvahendid (Iltised) ja toimivad sidevahendid – side sai korda alles õp- puse lõpuks).

**Kuido Külm, lipnik, maakaitsepataljoni staabi S3 operatiivohvitser:**

1. Lõpp vajas ära nagu alati. Aga pa- taljon sooritas järgmised operatsioone: formeerimine, hõivamine, viivitus, üm- berpaiknemine, viivitus, ümberpaikne- mine, vasturünnak ja deformeerimine. Seetõttu oli õppus huvitav ja mitmekesi- ne ja osalejad said erinevaid olukordi läbi mängida. Seega igati hariv ja koge- musi pakkuv ettevõtmine.

2. Eelmisest Kevadtormist oli õpitud ja Kaitseliidu üksused lasti vabaks niimoo- di, et ka kaugemalt tulnud mehed jõuak- sid õhtuks koju. Tagalakompanii oli ole- mas. Lahingutegevus oli mitmekesine.

3. Lahingutegevus lõppes ära liiga vara (kell 12 anti "Tuli seis" ja pärast seda oli suur ja pikk ootamine).

- Näotu oli, kuidas oli korraldatud auto- de kütusega tankimine.

- Mõningatel juhtudel puudusid vahe- kohtunikud ja vahetulemustest teavitami- ne.

- Kõiki Kaitseliidu vabatahtlikke ei lu- batud õppusele (Tallinna malev pidi ta- gasi saatma oma 25 vabatahtlikku!)

- Kaitseliidu üksuste juures puudusid instruktorigid (tegu oli ju õppusega).

- Kaitseliit oli õppusel jällegi teise sor- di nimekirjas. Kaua see veel kestab?

- Mõttetu on VIP-päev sellisel kujul, et mingi kompanii veetakse kohale lagedal väljal pauku tegema. VIPid tulgu ise kae- vikutesse asja uudistama. Sellise "demo" kujul VIP-päeva läbiviimine ainult segab õppust. Õppuse eesmärk on ju anda väljaõpet.

- Paukpadrunite kasutamisega oli min- gi häda, otsikud ja moon ei klappinud.

4. Et töötasin staabis, arvan, et täiusta- da tuleks staabi väljaõppe meetodit. Sel- lisel kujul õpetamine, et sügisel tuleb staap kokku, saab koos staabikompanii- ga väljaõppe ja järgmisel kevadel on kohe kontrollharjutus Kevadtormi õppu- sel, ei vea välja. Et mul on juba kahe staa- bi kogemus olemas, leian, et siia vahele peaks kuuluma veel vähemalt üks staa- biõppus. Kogemus kinnitab, et alles pä- rast teist õppust hakatakse asjast aru saama. Aga kui see teine õppus on Ke- vadtorm, käib see kõik kole kähku ja te- gelikult kannatavad selle tõttu kompa- niid. Võiks kasutada sellist "virtuaal- meetodit", et staabiõppele järgneva aas- ta Kevadtormil on staap väljas ainult koos mõne vajaliku autojuhi ja radisti- ga ning mängib staabi tasemel "virtuaal- set pataljoni" ja alles ülejäämisel Ke- vadtormil on maakaitsepataljoni staap kogu oma pataljoniga väljas. Teine kit- saskoht on side ja sidealane väljaõpe,

sega peab lisama põhjalikult ja palju. Nägin juba teist Kevadtormi, kus sõda käis peamiselt mobiiltelefonidega.

**Kalev Muru, leitnant, maakaitsepataljoni staabi S2 ülem:**

1. Üldises plaanis läks samuti kui eel- misel aastal. Karjuvalt oli puudus vahe- kohtunikest.

2. Plussid puuduvad. Või kui, siis ehk vaid see, et korraka oli väljas peaaegu 3000 meest ja neid tuli maastikul nihu- tada nii ajas kui ka ruumis.

3. Sidest töötas vaid mobiil. Kas ei osa- tud raadioaparaati kasutada või ei töö- tanud seadmed!?

- Vahekohtunikke nappis.

- Vastaste märgistus oli väga väikese- pinnaline – selle järgi oli vastast raske ära tunda.

4. Minu arvates on vajalik staabitöö protseduure harjutada koos kogu staa- biga vähemalt 2–3 korda aastas, lisaks Kevadtormil. Kui nädalavahetusel, kas reedel laupäeval või laupäeval püha- päeval, klassis tööd teha, peaks saama käsu valmis küll.

Veel oleks vaja õppuse eel harjutada TOC (*Tactical Operation Center* = taktika- liste operatsioonide keskus) tööd. Kes aga viitsib reaalarajas situatsioone sides ette mängida?



Foto: Ivar Jõesaar

Õppusel osalenud maakaitsepataljoni staap vajanuks asjaosaliste hinnangul õppuse eel rohkem harjutamisega, kuid lõppkokkuvõttes tuldi oma tööga hästi toime.

## **Mati Kuusvere, kapten maakaitsepataljoni staabi S3 ülem:**

1. See oli esimene õppus Kaitseliidu pataljoni, kus oli võimalus näidata, et ollakse võrdsed kaitseväge üksustega (ja seda tunduvalt väiksema kasutatavate vahendite hulga). Antud olukorras võeti õppusel mis võimalik.

2. Tuldi kokku lühikese (olematu) aja-ga (ühe päevaga) erinevatest Eesti nurkadest ja järgmisel hommikul alustati lahingutegevust.

Vabatahtlike moraal ja võitlustahe oli väga kõrge.

Ka pärast Kevadtormi oli tahe veel suur.

3. Eelnevalt ei harjutatud allüksuste vahelist koordineerimist.

- Puuduvad lahingumäärustikud ja ühtlustatud tegevuse eeskiri (ÜTE).

- Sidevahendeid ei osata või ei taheta kasutada (side-eeskirjad).

- Varustus.

4. Koostöö allüksuste ja staabi vahel.

- Sideprotseduurid ja -vahendid.

- Varustus.

- Kevadtormile tuleb leida kindel koht Kaitseliidu väljaõppes.

- Kaitseliidu ja kaitseväge väljaõpe on vaja sünkroniseerida.

- Kaitseliidu ohvitseride kasutamine Kevadtormil (need, kes ei ole ametis osalevas üksuses, võiksid olla vahekohtuniku, hindajad jne).

## **Jüri Pilm, nooremleitnant, maakaitsepataljoni A-kompanii ülem:**

1. Õppuse eesmärk (harjutada lahingutegevust "kompanii pataljoni koosseisus") sai täidetud, samuti saavutasime osaesmärgid (A-kompanii komplekteerimine ja selle allüksuste kokkuharjutamine). Eriti suureks saavutuseks pean kogemust, mille said allüksuste ülemad. Nende tegevus tugines NATO protseduuridele ja standarditele.

2. Võimalus osaleda raskeimas lahinguliigis olles, "omade" koosseisus.

- Sujuv koostöö naaberüksustega.

- Võimalus teostada lihtsamaid väli-kindlustusteid, rajada petteobjekte.

- Hea CIMIC töö ja selle "kättesaadavus" allüksustele.

- Professionaalne hindamine ja vahekohtunikke töö.

3. Vastase tegevus ei langenud kokku oletatava vastase taktikaga, kohati tundis vastane end surematuna ja käitus vastavalt sellele.

- Juhtkonna soov muuta õppus staabi-harjutuseks – õppus kujunes staabikeskseks koos sellega kaasneva bürokraatiaga.

- Side töötas halvasti, kohati ei toimunud üldse (tihti tuli paluda rääkida val-

jemini ja side imekombel "taastus"); ei kasutatud võimalust side dubleerimiseks (traatside, käskjalad).

- Halb koordineerimine (pataljon, brigaad) – informatsioon ei liikunud ülevallt alla, mistõttu tundus, et meid on unustatud.

- Transpordivahendite vähesus (vähem kui struktuuris ette nähtud).

- Õppuse jooksul ei andnud pataljoni juhtkond ühtegi korraldust viivituseks, paberite jagamisest "kodus lugemiseks" nii tähtsa asja puhul ei piisa.

4. Side ja sidepidamine vajab analüüsimist ja harjutamist.

- Erinevad lahingüksuse täidetavad dokumendid peavad olema lihtsad ja vähem aeganõudvad, ka peavad nad olema allüksuste ülematele kättesaadavad.

- Staabi tööd tuleb harjutada enne lahingut, mitte selle käigus.

- Kõigile allüksuste ülematele peavad olema selged NATO protseduurid, neid tuleb eelnevalt õpetada ja "kuivalt" harjutada.

- Allüksused peavad olema täielikult komplekteeritud ja varustatud (viimane puudutab üksikvõitlejaid ja allüksuse ülemaid).

## **Mehis Born, kapten, maakaitsepataljoni staabi S-3 operatiivohvitser:**

1. Arvan, et üldiselt kordaläinud üritus. Staap sai trennida ja näha ära oma head ja vead.

2. Loodan, et õppuse käigus selgines osalejatel pilt, millega tuleks enda juures edaspidi tõsiselt tööd teha. Positiivne ongi see, et õppustel osalejad said teada, mida edasi õppida.

3. Suurimaks miinuseks oli kohati põhjendamatu närvilisus ja mõned juhtimiskultuuriga mitte eriti haakuvad olukorrad.

4. Kindlasti peab Kaitseliit pöörama oluliselt suuremat tähelepanu staabiohvitseride koolitamisele. Senini on näiteks NSOK-I (nooremstaabiohvitseride kursusele) saadetud inimesi, kellel sõjaaja ametikohale määramist ei pruugi olla või ei eelda määramine staabitasandi ettevalmistust (võib-olla eksin, aga kohati on jäänud selline mulje). Kui rühma ja kompanii tasemel on Kaitseliidul nüüdseks kasutada normaalse ettevalmistusega võitlejad, siis staabitasandi ettevalmistus on väga juhuslik, et mitte öelda puudulik.

## **Tanel Meiel, nooremleitnant, maakaitsepataljoni staabikompanii ülem:**

1. Olen osalenud õppusel Kevadtorm kaks korda. Võrreldes esimest kogemust aastal 2003 viimase õppusega aastal 2005 on tunda suurt edasiminekut.

2. Andis ettekujutuse oma hetkevõimekusest.

- Teame oma puudujääke (millistel erialadel tuleb süvendada täiendõpet).

- Võimalus osaleda õppusel brigaadi koosseisus. Eelnevad kogemused on piirdunud kompanii tasemega (pataljoni teised allüksused on olnud virtuaalsed).

- Kõikide allüksuste ülemate saadud praktiline kogemus.

- Kõrge ohutustehnilise tase.

- Maaväge juhtkonna ülimalt positiivne suhtumine Kaitseliidu üksustesse (toonitati korduvalt, et "oleme üks maavägi").

- Kogu osalenud isikkoosseisu (Kaitseliit) suur motiveeritus.

- Suhteliselt hea CIMIC korraldus (VIP-reservohvitseride kasutamine on väga hea idee).

- Kõik minu allüksuses (Kaitseliidu Tartu maleva akadeemiline malevkond) osalenud kaitseliitlased jäid lõppkokkuvõttes rahule.

3. Puudused:

a) õppuse korraldamisega seotud:

- toitlustuse korraldus (kuivpakk on ausalt öeldes jube);

- logistilise tagamise korraldus (tangitakse kõiki autosid korraga, nende arv tankimisel 74!);

- hügieeni puudulik korraldus (kogu õppuse vältel ei olnud korraldatud isikkoosseisule pesemist ja toodud veest jäi puudu);

- Kaitseliidu sõjaaja üksuste ebapiisav varustus (eelkõige rõivavarustus);

- käskudes kajastuv, kuid reaalsuses mittetoimuv koordineerimine erinevate üksuste vahel (rännakul ootasime koordineerimispunktides ettenähtud ajal naaberüksuse koordineerimisohvitseri, kuid neid me ei näinudki);

- vahekohtunike kohatine ebapädevus (veeblikursuse lõpetaja ei ole suuteline andma hinnangut kompanii tasemel tegevusele);

- side olematus (välja arvatud GSM-võrk).

b) maakaitsepataljoniga seotud:

- ebapiisav koosseis;

- kohati mitesobiv struktuur (näiteks puudub staabikompaniis staabikaitserühm);

- kohati ebaprofessionaalne ja isikkoosseisu mitte arvestav suhtumine.

4. Ka järgnevatel aastatel tuleks võimaldada Kaitseliidu sõjaaja üksustel osaleda brigaadi koosseisus.

- Tagada suurõppusel osalevate Kaitseliidu üksuste rahuldav varustamine.

- Anda sõltumatu hinnang kuivtoidupakkidele.

- Loodame, et maaväge juhtkonna positiivne suhtumine Kaitseliitu kandub edasi ka teistesse kaitsejõudude üksustesse.

- Saavutada õppuse kaudu koostöövorm, mille abil arendada Kaitseliidu sõjaaja üksusi.

- Leida võimalus viia Kaitseliidu reservõppekogunemiste lõppharjutus kokku Kevadtormiga.

## Vello Pops, kapten, maakaitsepataljoni C-kompanii ülem:

1. Õppuste kordaminekut tervikuna hinnata ei saa, sest kompaniülemana ei ole mul kogu õppuse ülevaadet. Oma üksusele, võttes arvesse seda, et üksus ei ole veel läbinud liikuva kaitselahingu väljaõpet ja oskan anda rahuldava hinde.

2. Osalemist õppusel, mis andis minule kui kompaniülemale juhtimiskogemuse.

- Ka madalama astme juhid (rühmaülem ja jaoulemad) on öelnud, et nende positiivne kogemus puudutab juhtimist, sest mehed said ennast proovile panna laiemas kontekstis kui malevaõppus.

- Pataljoni tagala toimingid laimati.

3. Õppuse raadioside sisulise olematus. Kasutati mobiiltelefone. Liikuvast kaitselahingus peavad sidevahendid olema isegi jagudel, et lahingutegevuses oleks üksust lihtsam juhtida ja informatsioon olukorra kohta leviks kiiremini.

- Jaoulematel puudusid topograafilised kaardid, mis takistasid liikuvat tegevust, kui oli vaja midagi lahinguplaani väliselt ette võtta.

- Kompaniülemate (naabrite) tegevuse omavaheline koordineerimatus, mis tekitab teadmatust ja koostöö täielikkust puudumist.

- Enesekriitika puudumine. Kui oled millegi vastu eksinud, siis ole hea ja tunnistada oma viga, mitte ära veereta seda allapoole. Puudub meie oma lahingumäärustik, mille alusel tegutseda ja arusaamatusi ära hoida.

- Isikkoosseisu vähene osavõtt. Seetõttu ei suudetud katta vastutusala. Jäi puudu väiketransportvahenditest.

4. Käskude ja korralduste õigeaegne ja korrektne andmine kõikidel tasanditel ja naaberüksuste koostöö tõhustamine samuti kõikidel tasanditel.

- Üheselt mõistetava info õigeaegselt edastamine, et ära hoida arusaamatusi ja möödapanekuid.

- Ajafaktori õige kasutamine. Ühe käsu saamiseks ei pea minema viis tundi.

## Robert Käsper, leitnant, maakaitsepataljoni D-kompanii ülem:

Vastane oli motiveeritud, hästi varustatud (võrreldes meiega). Hea, et väljal olid toodud soomukid. Scautspataljoni mehed tegutsesid kokkuharjutatult. Omad jõud olid samuti motiveeritud. Pataljoni toetus oli täiesti olemas ja pa-

taljoniülem andis täidetavaid käsk, mis olid selged ja reaalsed.

Kohtunike või siis vastase tähelepänematuse tõttu sõideti meie miiniväljadest kaotusi kandmata lihtsalt läbi. See aga on viletsa märgistuse tõttu andestatav. (Järgmine kord linnid kaasa!) Tänu sellele läks ka kaitse veidi nurja.

Ajaliselt täitsime ülesande. Teises etapis aga hävis meie kompanii peaaegu täielikult. Side puudumise tõttu sai kaks kompaniid erineva ajalise korralduse ja liikumise pealt hävitati meil pool kompaniid teise kompanii vastutusallas, kust nemad pidid meid läbi laskma ja katma.

Kolmandas etapis "tõrjusime VIP-dessanti". Ei meeldi need näidisajad kellelegi, aga õnneks kukkus dessant hoopis valesse kohta ja sekundite jooksul tuli asi ümber mängida. Õppisime vähemalt ettenägematus olukorras reageerima.

Üldiselt tuli vastane alati sealt, kus ei oodanud. Ka meie naabrite juurest läbi. See andis kogemuse, mida päris lahingus saada ei tahaks, aga nüüd oleme ka selleks valmis.

Isikkoosseis täitis ülesanded virisemata ja tõrkumata. Vaja on veel harjutada nii jao, rühma kui ka kompanii tasemel manöövreid.

Side oli olematu. Mobiilid aitasid hädast välja ja pärastpoole läksid ka ettekanded mobiiliga. Praeguse sidevarustusega ei olnud võimalik pidada viivitust lahingut vahelduvpositsioonidel ilma suuremate segadusteta.

Segavaks faktoriks oli lahingusse mittekuulva bürokraatia nõudmine eriti lahingu eel ja ajal, kui on niigi kiire ja aeg ammu otsas. Vabatahtlikud kaitseliitlased tulevad siiski sõdimist õppima, sest muud saame koduski küllaga.

Juhtimise osas jäid silma järgmised probleemid.

Pataljoniülem oli tasemel ja oli au tema all teenida. Pataljoni staabiohvitseridest tuleb mõnel veel pingutada.

Kütuse, toidu, vee ja medikamentidega probleeme ei olnud. Ainult kogu pataljoni masinaid ei tohiks korraga tankima saata, kui lahingutegevus veel kestab.

Tundus, et side lonkas ka kohtunike ja korraldajate vahel. Saime teate, et olukord on maas (vaheerahu või nii), samas tungis mingi vastase väeosa ühe meie rühma positsioonidesse ja kohtunikud nõudsid meie rühma lahkumist ehk surnuks olemist.

Arvan, et kulutatud aeg ja vahendid läksid täie ette. Oli igati hariv praktiline õppus igal ametikohal olevale võitlejale. Saime kindlust juurde. Teame oma nõrku ja tugevaid külgi praktiliselt paremini. Enne järgmisi õppusi oleks soovitatav kompaniidel käia Alu koolis takti-

kalisel treeneril rühma- ja jaopealikega harjutamas. See aitaks tegevust sünkroniseerida ja oleks odavam, et mitte kallist aega praktikas raisata. Pärast Alut aga kohe Kevadtormile.

## Ülar Vomm, kapten, maakaitsepataljoni staabiülem:

Kevadtorm 2005 1. jalaväebrigadi koosseisus oli meie maakaitsepataljoni esimene suuremastaabiline õppus. Ülesanded, mis meile püstitati, olid pataljoni struktuuri ja suunitlust arvestades üsna jõukohased, ehkki tuli ka tagasilööke. Sõltumata sellest, kas brigadi staap või meie ise hindame oma tegutsemist positiivselt või mitte, oli nädal Lõuna-Eesti maastikul meile kahtlemata suur kogemus. Sellest lähtepunktilt hindangi õppuse tulemuse kogu pataljoni, nii staabile kui ka kompaniidele, kordaläinuks.

Pataljon oli komplekteeritud allüksustest, mis formeeriti ja tulid kohale mitmelt poolt üle Eesti. Ettearvatult põhjustas see mõningat segadust, samas saime tekkivate probleemide lahendamiseks hästi hakkama. Pataljoni staabis varem ettevalmistatud rännakukäskud toimisid suuremate tõrgeteta.

Kiita tahen mehi, kes autod ette valmistasid ja neid juhtisid. Pataljoni sõidukitel polnud ühtki suuremat tehnilist riket, rännakudistsipliinist peeti samuti kinni.

Õppelahingute käigus ilmnes, et varem tehtud kooskõlastused ja liikumismarsruudid nii pataljoni allüksuste vahel kui ka meie naabritega ei pruugi toimida. Kui sellistel puhkudel ei toiminud ka side, polnudki enam mõtet üllatuda.

Pataljoni staabiülemana, kes oli samuti esmakordselt sellisel õppusel, hakkasid mulle muidugi enim silma puudujäägid staabi tegevuses. Lahingukäskude koostamist ja selleks vajalikke protseduure olime varem korduvalt harjutanud, sellega saime normaalselt hakkama. Probleeme tekitas aga pataljoni taktikalise juhtimiskeskuse tegevusse rakendamine. Teoreetiliselt peaks asi küll selge olema, reaalses elus, isegi õppelahingus, aga ilmnes, et nagu staabiohvitseridel ja -allohvitseridel jäi puudu teadmistest ja kogemustest oma ülesannete täitmisel, nii ka staabiülemaal oma staabi juhtimisel.

Siit ka peamised valdkonnad, millele tulevikus suuremat tähelepanu pöörata. Kõik saab alguse iga sõduri, allohvitseri ja ohvitseri teadmistest ja oskustest, mis erineva tasandi õppustel lihvitakse koordineeritult koostöömivaks üksuseks.

Õppus andis maakaitsepataljoni meeldiva ja kasuliku kogemuse ning viitas, kuidas minna edasi. ■

# IMITATSIOONIMEESKOND OLI KEVADTORMIL NII OMA KUI KA VASTANE

**Jaanika Ojakõiv, kapral**

**V**õrumaa ajakirjandusest võis Kevadtormi alguse aegu lugeda nii mõnadagi negatiivset sellest, kuidas väiksemas ja suuremas moodsus poiskesed ja mehehakatiseid metsas relvaga sõdurit nähes hirmsasti ära ehmatasid ja koju pakku jooksid. Seda, milline reaalne sõjamõll nii kohalikke kui ka õppustest osavõtjaid veel ees ootab, ei osanud keegi ettegi kujutada, sest imitatsioonimeeskond oli end juba ühe lahke talumehe hoovile sisse seadnud. Teen väikese ülevaate imitatsioonimeeskonna tegemistest ja probleemidest õppusel Kevadtorm 2005.

## **Meeskond**

Selleks, et nii omad kui ka vastased saaksid õppusest võimalikult reaalse pildi, oli ka 2005. aasta Kevadtormil ametis imitatsioonimeeskond. Meeskonda kuulus viisteist liiget, neist enamik vabatahtlikud kaitseliitlased. Meeskonna ülem oli kapten Harri Teras. Kapten Teras on Tapa väljaõppekeskuse pioneeripataljoni pioneerinstruktor.

Imitaatorite eesmärgiks oli kogu õppuse ajal korraldada võimalikult reaalselt raskerelvade tulelöögi imitatsioone.

Kogu meeskond oli jaotatud kuue masina vahel, mis kõik asusid mingi konkreetse üksuse juures. Kõik masinad olid varustatud kahe raadiosaatjaga, et tagada hea side üksuste juures olevate vahekohtunike ja imitatsioonimeeskonna vahel. See näitab, et mõned asjad ajaga paranevad, sest kui eelmise Kevadtormi üheks suurimaks probleemiks oligi side puudumine, siis viimasel sellega probleeme eriti ei olnud.

## **Tule tellimine**

Kõige suuremat segadust tekitas tuletellimissüsteem ja seda eriti vahekohtunike seas.

Tulejuhid pidid tule tellimisest teada andma oma üksuse vahekohtunikele ja need omakorda vastase vahekohtunikele, kes teavitasid sellest enda ees või taga liikuvat imitatsioonimeeskonda. Kogu see süsteem tekitas väga palju segadust ja seetõttu anti esimestel päeva-

del palju virtuaalseid tulelööke vaatamata sellele, et imitatsioonimeeskonnad olid kohal ja valmis tegutsema.

Süsteem hakkas enamvähem toimima siis, kui vahekohtunikud hakkasid oma üksuse tulelööke tellima oma üksuse juures olevalt meeskonnalt. Üksustel oli võimalik kasutada 155 ja 105 mm haubitsate ning 81 ja 120 mm miinipildujate tuleimitatsiooni.

Loodame, et järgmisel aastal on see tegevus rohkem läbi mõeldud ja paremini korraldatud. Kõige paremini toimiks süsteem nii, et sõdivate üksuste juures on üks konkreetne vahekohtunik, kelle käest saavad tulejuhid tuld tellida, ja tema tellib siis juba kõige lähemal asuvalt imitatsioonimeeskonnalt vajaliku tulelöögi.

## **Imiteerimisvahendid**

Imiteerivate vahenditena olid kasutusel AS E-Arsenalis välja töötatud lõhkepaketid ALP300H ja ALP200E ning erinevad trotüülilaengud.

Kõige suuremaid probleeme tekitasid esmakordselt kasutusel olevad elektrisüüteliga laengud ALP200E. Nende liialt pakitud laengute ühendamine nõudis palju lisatööd ja viitis seetõttu hulgaliselt imiteerijate aega. Lisaks oli probleemiks laengute plastikust korpus, nn majoneesipurk, millest jäi pärast lõhkamist palju peenikest plastikupuru, mis ei meeldinud CIMIC meeskonnale, sest selle sodi kokkukorjamine oli meeletu, või kui aus olla, siis isegi võimatu töö.

Kütvaid sõnu tuleks öelda imitatsioonimeeskonna autode märgistuse kohta. Kõikidele autodele monteeritud kollased vilkurid olid nii sõdijatele kui ka eraisikutele kaugelt näha. Tänu sellele oli välditud ka võimalus, et mõni usin sõdur imitatsioonimeeskonna pihta tule avab ja enda asukoha reedab. Suur abi oli nendest teedel liikuvatele erasõidukitele, mis kaugelt vilkuriga autot nähes hoo maha võtsid – sellega oli nende turvalisus paremini tagatud.

## **Kogemus kõigile**

Imitatsioonimeeskonna tööst tunnevad rõõmu nii tegijad, pealtvaatajad kui ka õppusest osavõtjad. Õppuse käigus

kuulis ikka metsast või kaevikust kommentaare selle kohta, et kas rohkem mürtsu ei tulegi ja kas natukene lähemale ei saaks laenguid paigaldada.

Palju oli ka juhuseid, et möödasõitjad jäid seisma ja plahvatusi vaatama ning nii mõnigi inimene ei suutnud uskuda, et sellised plahvatused teevad olukorra niivõrd reaalseks. Siinkohal ei saa ära märkimata jätta ka VIP-päeva demoesinemist, mis vähemalt imiteerijate endi sõnul tuli suurepäraselt välja.

Ja olgem ausad – kui sõda peetakse, siis ikka nii, et maa jalge all väriseb ja süda kiiremini lööma hakkab, sest muidu ei saaks ju arugi, et on sõda ja kuskil metsas redutab vastane. Seda eriti neil, kes pärast Kevadtormi oma sõdurieluga lõpparved teevad, kui nad just viimastest lahingutest nii palju innustust ei saa, et Kaitseliitu astumise peale mõtlema hakkavad.

## **Lõpetuseks**

Teatavasti ei peeta ühtegi lahingut ilma lahingukärata ja enamiku Kevadtormi lahingukärast tekitas imitatsioonimeeskond. Loodame, et nendel inimestel, kes seda tööd teevad, jätkub edaspidigi tahtmist ja pealehakkamist tulla imitatsiooni tegema.

Siiamaani on imitatsioonimeeskond igal võimalusel käinud õppustel imitatsiooni tegemas, seda omast ajast ja vabast tahtest. Tegelikult aga oli tänava suhteliselt raske vajalikku meeskonda kokku saada, sest paljud mehed, kes on varem seda tööd tegemas käinud, kuuluvad Kaitseliidu maakaitsesepataljoni koosseisu ja paljud ei saanud töölt ära.

“Kuigi seekord oli meeskond suurem kui eelmisel aastal, oleks järgmine kord vaja veel rohkem inimesi, et tagada tõrgeteta töö,” ütles vanemveebel Aado Mets. “Igal aastal tuleks anda neile ka täiendkoolitust.” Lihtne oleks tulevikus see probleem lahendada imitatsiooniüksuse moodustamisega. Sellele üksusele oleks tagatud vajalik varustus ja mehed oleksid valmis tulema ükskõik millisele õppusele või üritusele. ■

Jaanika Ojakõiv oli Kevadtormi 2005 imitatsioonimeeskonna minöör.

# Tagavaravägi



Nr 11

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne

juuli 2005

## Head sõbrad!

EROK korraldas 13. mail Laidoneri muuseumi ruumes seminari teemal "Kaitseliidu moderniseerimine". Seminaril esinesid kaitseminister, kaitseväge juhataja, Kaitseliidu liikmed, maaväe ülem ja tsiviilkonsultant, EROK liige vanemleitnant Toomas Peek. Arutati kujunenud olukorda ja edasisi arenguid Riigikontrolli terava seisukohavõtu valgusel pärast Kaitseliidu auditeerimist hilistalvel audiitorfirma Ernst & Young poolt.

Et valdav enamik meie kogu liikmeid on ka kaitseliitlased, on meil otsene huvi ja moraalne kohustus aidata lahti mõtestada tänase Kaitseliidu ümber toimuv. Usume, et seminarid on selleks sobivaim vorm, sest see võimaldab asjast huvitatud pooltel ja asjaosalistel tasakaalustatult tuua välja oma seisukohad ning pakkuda edasisi arenguvõimalusi.

Rõõmustavat pakub koostöö tihenemine maaväega. Kevadtormil osales sel aastal

peaaegu kaks korda rohkem reservohvitseride kui möödunud aastal.

Esmakordselt osales Eesti Sõjameeste Mälestuskiriku tseremoonial kõige kõrgemal tasemel maaväe juhtkond eesotsas maaväe ülema kolonelleitnant Meelis Kiiliga. Maavägi jagas oma teeneteristest esimest korda koos reservohvitseridega. Et maaväel puudub siiani oma lipp, otsustas EROK juhatus toetada ettepanekut maaväele lipu annetamiseks. Praeguseks on EROK liikmed juba annetanud üle 12 000 krooni ning see summa kasvab jätkuvalt. Lipp antakse maaväele üle vabaduspäeval, 20. augustil Toris Eesti Sõjameeste Mälestuskirikus. Ühtlasi osaleb maavägi samal ajal peetavas EROK suvelaagris. Piirjooni hakkab võtma maaväe korraldatav reservohvitseridele väljaõppe programm.

Käesoleva aasta võidupüha paraad oli meile ajalooline. Esmakordselt näitas EROK paraadil oma lippu ja pani välja liputoimkonna koosseisus kapten Andrer Lilleleht, kapten Heiki Arike, leitnant Veljo Volt ja nooremleitnant Kardo Merivald. Usun, et peagi oleme võimelised paraadil näitama ka rohkemat kui ainult lipp ja liputoimkond.

Ilusat suve ja päikest kõigile!

**HEINO PIIRSALU,**  
kapten,  
EROK juhatuse  
esimees



## Seminaride sari "Kaitseliidu moderniseerimine"

Priit HEINSALU

**Eesti Reservohvitseride Kogu korraldas 13. mail esimese seminari, mille teemaks on Kaitseliidu moderniseerimine.**

"EROK põhikirjast tuleneb selgelt väljendatud aktiivne hoiak riigikaitsealises küsimustes, mistõttu peame just kodanikena oma kohuseks mõjutada nii olulise riigikaitsealise organisatsiooni tuleviku vääriskaid arenguid ja tegevuste suundumusi," ütles sissejuhatuses Heino Piirsalu. "Reservohvitserid on tegelikult sillaks militaar- ja tsiviilühiskonna vahel ning suudavad aru saada mõlema ühiskonnaosa probleemidest ja vajadustest. EROK kui organisatsioon suudab tuua kõik asjast huvitatud ühise laua taha kollegiaalseks aruteluks, olles eelkõige katalüsaatoriks lahenduseni viivas protsessis."

**Normdokumendid ajast-arust**

Edasise arutelu jaoks kuulati kuut ettekannet. Seminaril osalesid kaitseminister

Jaak Jõerüüt, kaitseväge juhataja Tarmo Kõuts, kaitseliitlased-reservohvitserid ja kaitseliitlased-tegevohvitserid.

Oleme küll 21. aastasaja esimeses kümnendis, kuid kogu Kaitseliidu tegevust ohjavad seadused ja paljud sisemised normdokumendid, samuti nende hing (kodukord) pärinevad möödunud sajandi kolmekümnendatest aastatest ja on selges vastuolus praeguse ühiskonnamuudeliiga. Kaitseliit kui põhiseaduslik riigikaitseorganisatsioon on pandud toimima omamoodi Prokrustese sängis.

Kuid oma rahva silmis peaks Kaitseliit olema eeskäiva, eduka ja edumeelse organisatsiooni näidiseks.

**Kaitseliit ei ela vaakumis**

Peame oma julgeolekut vaatama maailma kontekstis ja globaalselt tasemelt ning Kaitseliidu kui organisatsiooni tulevik peab

lähutama sellest. Piltlikult öeldes: Kaitseliidu uut maja ehitades tuleks kõrgepealt laduda korralik vundament, mitte projekteerida ruume, uksi ja aknaid mõnda kindlat tulevikku elanikku silmas pidades. Elanikud tulevad ja lähevad, maja ümberehitamine aga läheb iga kord kallimaks.

"Kaitseliit täpsustab oma rolli ühiskonnas ja on asunud tegema ümberkorraldusi, mille eesmärgiks on õigesti suhestuda kaasajaga õigus- ja majandusruumis. Kaitseliit ei ela vaakumis, meie tegevus peab olema arusaadav ja aktsepteeritav kogu elanikkonnale," ütles seminari järel Kaitseliidu ülem major Benno Leesik.

Seminar on kavandatud mitmeastmelisena, esimest korda saadi kokku reedel, 13. mail, teist korda 29. juunil ja kolmas etapp on kavas augustis.

## Reservohvitserid võitsid Eel-Erna 2005

Kaido RUUL, nooremleitnant, EROK liige

**Seekordse Kaitseliidu traditsioonilise patrullvõistluse Eel-Erna 2005 võitis Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK) meeskond, kes edestas Kaitseliidu Tallinna ja Tartu maleva võistkondi.**

Eel-Ernal osales EROK võidukas võistkond osales koosseisus lipnik Tanel Järvet (võistkonna kapten), nooremleitnant Kaido Ruul, lipnik Ralf Neemlaid ja reamees Alar Nigul. Kaitseliidu Järva maleva koosseisus osales võistlusel EROK liige nooremleitnant Indrek Reismann.

### Algus Rutja lennuväljal

Võistlus algas EROK meeskonnale 13. mail 14 Rutja asulast põhja pool mere ääres. Esimesse kontrollpunkti Bravo, mis asus Rutja lennurajal, oli stardist ca 2,5 km. Et distants oli lühike, ei olnud sellel lõigul vastutegevust. Kontrollpunktis Bravo tuli läbida köitest ehitatud takistusrada. Peab tunnustama köiemehi – nendel fantaasiat jätkub. Nimelt oli valmistatud metsa vahele köitest ja võrgust üsna huvitav ja isepärane punutis. Võrgu ületamises oli kõige kiirem Lääne maleva võistkond.

Kontrollpunkt Bravo 1 oli samuti Rutja lennurajal. Selles punktis kontrolliti võistkondade esmaabi andmise oskusi. Ülesande legendi järgi oli hoones toimunud plahvatus ning sinna siseneda ja sealt väljuda sai ainult seinaga 70 cm kõrgusele lõhutud meeter korda meeter augu kaudu. Hoonesse sisenenud, leidsime eest kolm kannatanut, kes oli vaja toimetada hoonest välja, moodustada haavatute kogumispunkt ja anda esmaabi. Juba justkui traditsiooniliselt saavutas esmaabi parima tulemuse Järva malev.

Kontrollpunktis Bravo 2 Rutja lennuraja keskosas tuli patrullidel otsida kaevikusse peidetud luureala aerofoto tükke. Esimese 6 minuti jooksul näis see meile võimatu ülesandena. Esimese aerofoto tüki leidsime alles seitsmendal minutil. Lõpuks jäigi üks tükk leidmata. Alavõidu võttis Jõgeva malev.

Samas punktis võisteldi noaviskes ja püstoli PM kinnisilmi lahti-kokkupanekus. Noaviskes tabas EROK võistkonnast sihtmärki edukalt ainult Alar Nigul, kuna teiste noad ei jäänud pidama või läksid mööda. Parimad noaviskajad olid Põlva maleva II ja parimad PMi tundjad Alutaguse maleva I võistkonnas.

Pärast aerofoto otsimist anti teele kassa leht küsimustega, mille vastused tuli edastada koos luureraportiga. Võistlus jätkus luureülesandega. Enne luurealale sisenemist tuli läbida postkast Bravo 3. Luureala suurus oli 2 ruutkilomeetrit, kuid analüüsid aerofoto tükke otsustasime koondada tähelepanu Rutja lennuraja joonest ca 4 km

kaugusele jäävale endise NSVLi raketibaasile.

### Luurealal

Luurealale liikudes kohtasime esimest korda vastutegevust. Kontrolli alla oli võetud Kandle-Eisma teelõik. Kuid õnneks suutsime valvuritest edukalt mööda hiilida. Luurealasse sisenesime läänest Metsarahva talu juurest kella kaheksa paiku õhtul. Püstitasime patrull-laagri, jagasime omavahel luure vastusalad ning läksime Ralf Neemlaidi ja Tanel Järvetiga luurele, Alar Nigul aga jäi patrull-laagrisse valvesse.

Luures avastasime üsna pea "vaenlase", kes avalikult mööda teed liikus. Ligi 15 minuti vaatlemise tulemusena pidin siiski tõdema, et see avalikult liikuv "vaenlane" on hoopis luuraja! See mõjus pisut hämmastavalt, sest kohtasime esimest korda luurealal nii avalikku (vägivaldset) luuramist.

Jätkates luure avastasime üsna pea õige vaenlase asukoha ja alustasime vaatlusega. Väike vaenlase meeskond oli hõivanud angaari ja teostas objekti valvet. Vaatlesime vaenlase tegevust pimeduse saabumiseni. Luurest lahkude juhtus meil aga õnnetus, sest Neemlaid sattus varitsusele ja jooksis pimedas okastraati, nii et löikas haavad põlve ja näppu. Sidusime ta näpu kinni, kuid ka läbi sideme jätkus hommikuni vere immitsemine.

### Üle Selja jõe võidu suunas

Õo jooksul koostasime nii luureraporti kui ka ettekande, mille edastasime omadele postkastis C1 laupäeva varahommikul kell 4.40. Postkastist lahkudes tuli forsseerida kohustuslikus korras Selja jõgi. Edasi jätkus teekond Selja küla juures asuvasse postkas-

### EEL-ERNA 2005 ESIKÜMMME

Koht	Võistkond	Karistuspunkte
1.	EROK	291,29
2.	Tallinna malev II	322,62
3.	Tartu malev I	385,08
4.	Võrumaa malev	390,37
5.	Luurepataljon	390,94
6.	Järva malev I	407,45
7.	Jõgeva malev	448,55
8.	Lääne malev	462,01
9.	Alutaguse malev I	485,05
10.	Pärnumaa malev II	508,12

ti C2. Märkasime teel jällegi vastutegevust, kuid õnneks meist ohutus kauguses. Pärast postkasti liikusime edasi kontrollpunkti Delta (kell 8.30), milles tuli forsseerida köite abil üksteist julgestades jällegi Selja jõgi.

Pärast jõeületust võtsime suuna Rutja lennuraja otsas asuvasse kontrollpunkti Echo (kell 10). Echos tuli ületada miiniväli. Miiniväljal jäi juba niigi näpust ja põlvest haavatud Neemlaid ilma ühest jalast, mis tähendab, et me ei suutnud vältida soojusanduriga miini. (Pärast protokollis uurides saime teada, et seda miini ei suutnud vältida mitte ükski võistkond.)

Järgmisena tuli lennurajal läbida takistusrada ning püstolist ja automaadist lasta. Takistusrajal oli parim Põlva maleva II, püstoli ja automaadi praktilises laskmises Tallinna maleva II võistkond.

Viimaseks alaks oli 2,5 km pikkune lõpujooks. Lõpujooksu parima tulemuse saavutas EROK.

Et ilm oli ilus ja vahemaad kontrollpunktide vahel polnud kuigi pikad, osutusid seda tähtsamaks kontrollpunktides sooritatud ülesannete eest saadud punktid.

## Konverents "Reservohvitseride Vahemere foorum" (MedFor)

Heino PIIRSALU, kapten, konverentsil osalenu

29. aprillil 2005 peeti Roomas Barberini palees Itaalia reservohvitseride organisatsiooni UNUCI (*Unione Nazionale Ufficiali in Congedo d'Italia* = Itaalia Rahvuslik Reservohvitseride Liit) eestvedamisel kohtumine "Reservohvitseride Vahemere foorum". Kohtumise kokkukutsumise initsiaator oli CIORi (*Confédération Interalliée des Officiers de Réserve* = Rahvusvaheline Reservohvitseride Organisatsioon) ekspresident kolonel-leitnant Giuseppe Filipo Imbalzano.

Vaatlejatena olid kohale kutsutud Taani, Eesti, Prantsusmaa, Hispaania ja USA esindajad ning CIORi rahupartnerluse (PfP) komitee esimees. Loenguid pidasid kõrged Itaalia riigiametnikud (k.a üks minister ja parlamendisaadik) ning sõjaväelased. Kuulajaskonna seas oli ka Vahemere dialoogi riikide diplomaate.

Konverentsi eeskujuks on Balti mere äärsede riikide reservohvitseride koondav Baltic Talks. Tervitav on algatus, mis toob ühise laua taha Vahemere-äärsede riikide reservohvitseride.

## Eesti-Soome maavõistlus sõjalises viievõistluses

Kaido RUUL, nooremleitnant, EROK liige

**28. mai peeti juba neljandat korda Eesti-Soome maavõistlus CIORi militaarses viievõistluses. Meeskondlikult pidid eestlased tunnistama Soome sõprade paremust, kuid individuaalselt tuli esikoht seekord Eestisse.**

Eestlased osalesid Soome-Eesti maavõistlusel CIORi mitmevõistluses koosseisus vanad olivad leitnant Raul Hindov, nooremleitnant Kaido Ruul, lipnik Ralf Neemlaid ja uus tegija lipnik Erik Uudevald.

### Tuttavas Häme rügemendis

Võistlus algas 28. mail kell 10 juba tuttavas Häme rügemendis NATO 500 meetri

#### MAAVÕISTLUSE TULEMUSED MEESKONDLIKUS ARVESTUSES:

Soome (Timo Siivonen, Saku Liehu, Heikki Aarrejoki) 9761,4 punkti  
Eesti (Kaido Ruul, Ralf Neemlaid, Raul Hindov) 9437,4 punkti

#### MAAVÕISTLUSE TULEMUSED INDIVIDUAALARVESTUSES:

Koht	Võistleja	Punkte
1.	Kaido Ruul	7304,2
2.	Sami Leinonen	7097,7
3.	Timo Siivonen	7028,2
4.	Mikko Hautala	6946,7
5.	Saku Liehu	6835,4
6.	Heikki Aarrejoki	6813,3
7.	Mikko Lahti	6789,2
8.	Antti Tenhiälä	6485,5
9.	Ralf Neemlaid	6413,3
10.	Raul Hindov	6309,2
11.	Erik Uudevald	6152,8
12.	Jari Parkkonen	3381,4

takistusribaga. Stardijärjekord loositi nõnda, et paaris jookseksid eestlane ja soomlane. Traditsiooniliselt saavutas parima aja Sami Leinonen tulemusega 2 minutit ja 54 sekundit.

Eestlastest parim oli Kaido Ruul ajaga 3.02 (parandas isiklikku rekordit 11 sekundiga). Erik Uudevaldi aeg oli 3.19 (esimene isiklik rekord), Raul Hindovil 3.24 (parandas isiklikku rekordit 2 sekundiga) ja Ralf Neemlaidil 3.27. Neemlaidil jäi seekord puudu õnnest. Nimelt takerdus ta kolmandal takistusel kumminööridesse ja kukkus. Õnneks midagi hullu ei juhtunud, mees tõusis ja tegi raja lõpuni.

Järgmiseks alaks oli 50 m takistusujumine. Ujuda tuleb taktikavormi pükste ja frentšiga. Ujumisriba koosneb viiest takistusest. Parima tulemuse saavutas soomlane Timo Siivonen (38,2 sekundit), teine oli Mikko Hautala (40,1 sekundit) ja kolmas Erik Uudevald (41,1 sekundit). Hindov läbis raja 47,8 sekundi, Neemlaid 48,3 sekundi ja Ruul 50 sekundiga.

### Laskmises parim eestlane

Pärast ribasid siirduti Hälvälä lasketiirudesse, kus viidi läbi laskmine püstolist ja automaadist. Automaadist laskmiseks olid Sako 7,62 mm automaadid (laseb Vene padruniga), püstolilaskmine soomlaste isiklikest püstolitest (valikus oli Clock 17, CZ 75, Tangfolio (CZ 75 Itaalia analoog)). Automaadist täpsuslaskmisel tuleb 200 m kaugusele märklehte sooritada 5 minuti jooksul 9 lasku, kiirlaskmise puhul 200 m kaugusel märklehel kujutatud kolme kiivrisse 1 minuti jooksul 9 lasku. Püstolilaskmine oli sarnane automaadilaskmisele, kuid distants on 25 m ja täpsuslaskmise ajalimiidiks 2 minutit, kiirlaskmisel 35 sekundit.



Ltn Raul Hindov takistusribal.

Parima kogusumma saavutas püstolilaskmises Kaido Ruul 85% ehk 153 punkti 180st. Soomlastest oli parim Heikki Aarrejoki 80% ehk 144 punktiga.

Eestlastest lasid Hindov 77% ehk 139 punkti, Neemlaid 71% ehk 127 punkti ja Uudevald 32% ehk 58 punkti. Uudevaldil kahjuks püstoli kiirlaskmine ebaõnnestus.

Automaadilaskmises lasi parima punktisumma Ruul 93% ehk 168 punktiga 180st. Soomlastest oli parim Mikko Lahti 85% ehk 153 punktiga. Eestlastest lasid Neemlaid 79% ehk 143 punkti, Uudevald 79% ehk 142 punkti ja Hindov 53% ehk 95 punkti. Kahjuks ebaõnnestus Hindovil kiirlaskmine – tabamused läksid täpselt kiivrite alla.

Viimaseks alaks oli 9 km krossijooks. Parima aja jooksis Antti Tenhiälä 39 minutit ja 26 sekundiga. Eestlastest oli parim Hindov ajaga 40.17.

## EROK patrullmeeskonna katsevõistlus

Kaido RUUL, nooremleitnant, EROK liige

**Igal aastal korraldab Eesti Reservohvitseride Kogu orienteerumisvõistluse Ilves 3 raames EROK patrullvõistkonda kandideerijate vahel katsevõistluse, et määrata pingerida, mis on aluseks hooaja tähtsaima patrullvõistluse Erna retke meeskonna moodustamisel.**

Ajavahemikul 29. aprillis 1 maini Ilves 3 raames peetud katsevõistlus osales üheksa EROK liiget. Katsevõistlus koosneb automaadilaskmisest, NATO testist ja orienteerumisest. Automaadilaskmine viidi läbi Nursi baasi lasketiirus. Lasta tuli lamades 150 m, põlvelt 100 m ja püsti 50 meetri kaugusele

inimfiguuri. Lamades tuleb lasud sooritada ajalise piiranguga ja salve vahetades. Põlvelt ja püsti laskmine on ilma ajalise piiranguta.

Pärast laskmist orienteeruti Ilves 3 teise päeva radadel ja pärast lõunat korraldati Lutsu talus ja ümbruses NATO füüsiliste katsete test: 2 minuti jooksul kätekõverduste ja kõhulihaste harjutused ning 3,2 km krossijooks.

Orienteerumise tulemusena läks sellel aastal arvesse kas Ilvese teise või kolmanda päeva tulemus, sõltvalt sellest, kumb oli kandideerijal parem.

Punktiarvestuse seisukohalt on automaadilaskmisel, NATO testil ja orienteerumisel võrdne kaal. Iga ala parim saab 100 punkti ja teiste tulemuste arvutatakse proportsionaalselt parimasse tulemusse. Näiteks kui parim laskja sai 103 silma, siis tema tulemus võrdsustatakse 100 punktiga ja laskja, kes lasi 95 silma, tulemus on 95/103 ehk 92 punkti.

EROK meeskond loodab pakkuda väärilist konkurentsi enamikul Eestis korraldatavatel patrullvõistlustel ja ühel välisvõistlusel – tänava patrullvõistlusel *Swiss Raid Commando 2005*.

## Pärast Kevadtormi

Tanel JÄRVET, EROK väljaõppetöimkond

**Kevadtormile rahulikult tagasi vaadates julgen öelda, et oli tegelikult üsna asjalik õppus.**

Tuleb märkida, et ajakasutus oli efektiivne poolest ulatuses, mis tähendab, et teine pool ajast jäi väljaõppeliselt kasutamata. 2006. aasta Kevadtormi planeerimisel tasub tõsiselt kaaluda, kas mitte alustada reservohvitseridele kogunemist eelneva nädala reede õhtust või laupäeva hommikust. On selge, et kui tänava avati õppus reede lõuna ajal, siis varem ei toimunud aktiivset tegevust ka staapides (välja arvatud CIMIC suund, kus EROK reservohvitserid läksid tulle juba kohalejõudmise järel). See, et lahinguoperatsioonidele on aega 4–5 päeva, ilmselt järgmisel aastal veel ei muutu. Ajakasutuse seisukohast on efektiivsem seitsmepäevane õppus, mitte nagu käesoleval aastal, kui riigikaitseosakonna kutsel oli kirjas 12 päeva.

### Staapidest

Juhtstaap asendas kaitseringkonna staapi. Seal tegutsenud reservohvitseridel oli hea ülevaade laiemast planeerimisest ja juhtimisest, kuid Kevadtormilt 2006 ootan selles osas natuke rohkem konkreetsust.

Brigaadi staabis oli kokku viis reservohvitseri. Saime põhjaliku ülevaate brigaadi staabi toimimisest. Realseid üksusi oli brigaadis 4–5 pataljoni jagu, mistõttu õppus virtuaalpataljoni pärast realsust veel ei kaotanud. Kuid väheste reaalüksuste juhtimine süvendas arusaamist, et brigaadi staap on suhteliselt kohmakas. Sõjaajal võivad järgneda rasked tagajärjed. Ka Kaitseliidu pataljoni juures tegutsesid mitmed reservohvitserid.

Staabiõppused olid 2004/2005. aastal EROK reservohvitseridele uudsed. Staapides tegelikult tehtav töö näitas, et protseduurid ja süsteemid omandatakse 2–3 päevaga. Märgin, et edaspidi tuleb EROKs ilmselt lähendada põhimõtteid, et VROK kursuse lõpetanu peab läbima detsembrikuus nädalase reservohvitseride täienduskursuse ja tegema seejärel läbi praktika Kevadtormil.

### Mõned märkamised

Kõigepealt Osula katel. Nimelt jäid Osula asula juures Scoutpataljoni kotti kaks 6. MKP D-kompanii rühma. Kuid neil õnnestus välja tulla, mistõttu need mehed vajaksid eraldi käesidet Osula katla märgiga.

Võitlusgrupp Koigi. Viivituslahingud näitasid, et väga efektiivne on multifunktsionaalne üksus poolrühm, mille koosseisus TT-kahur, snaiapid ja jalaväejagu, oludes, kus rühm osutus liiga kohmakaks. Logistiline tagamise osas ei saa jätta ütlema, et kuna kogu brigaadi sõidukite tankimine oli määratud lahinguoperatsioonide viimasele päevale, tekkis olukord, kus brigaad oli sisuliselt pool päeva lahinguvõimetu. Selles osas tuleb ilmselt tõsiselt järel-dused teha tagala planeerijatel.

### Luurest

Kaitseleidi üksustest osales Scoutpataljoni kõrval Kaitseleidu võitlusgrupp, mis oli moodustatud nelja maleva baasil. Peamine ülesanne siis kaugluure teostamine. See toimis päris hästi, kuid paljudel meestel polnud vastavat koolitust. Rääkimata varustusest (kaardid, lihtsad suundantennid raadiosaatjate tegevuskauguse mitmekordistamiseks; GPSid). Ilmselt tasub kaaluda, kas mitte kaasata luuregruppide juhtidena EROK reservohvitseri, kes saaksid operatsioonide ajal kaitseleilitasi koolitada.

Samas olid need luuregrupid väga efektiivsed, sest brigaadi üksustel puudus süsteemne positsioonide julgestamine. Vähesel korral, kui luurajad avastati, olid julgestuseks jätetud snaiapid.

Major Neeme Kaarna toob 2004. aasta Kevadtormist kokkuvõtteid tehes (Kaitse Kodu! 1/2, 2005) olulisima puudusena välja lahinguvalve (julgestuse) ja luure puudulikkuse. 2005. aasta Kevadtormi kohta tuleb märkida sedasama. 2006. aasta Kevadtormil võiks lahendusena lubada "vägivaldse" luure teostamist. Seekord tekkis staabi kompaniis olukord, et käskjal ei tahtnud minna kirja viima, sest kartis, et ta võetakse vangi. Sobivate polügoonide puudumine ei võimalda ilmselt niipea Lõuna-Eestis Kevadtormile lahinglaskmisi juurde liita.

### Positiivne meelestatust

See aastal tasub kindlasti välja tuua Lõuna-Eesti kohalike elanike positiivse hoiaku, mis paljuski toetus just reservohvitseride ladusale asjaajamisele CIMIC liinis. Kevadtormi logo-ga šokolaad oli selles töös üks peamisi relvi.

## Auastmed

**Kaitseväge juhataja 3. ja 7. juuni 2005 ettepaneku kohaselt on vabariigi president oma 20. juuni käskkirjaga andnud EROK liikmetele järgmised sõjaväelised auastmed:**

#### kapten

Heiki Arike  
Margus Hanson  
Vello Järvesalu  
Allan Martin  
Tõnu Noorits

#### leitnant

Jaan Berg  
Lembit Miil  
Margus Pihlakas  
Indrek Reisman

#### nooremleitnant

Kalvi Abel  
Tanel Järvet  
Tarmo Kangur  
Piret Laur  
Vahur Lember  
Kardo Merivald  
Ralf Neemlaid  
Oliver Purik  
Aivar Rahno  
Richard Raid  
Aivar Ridamäe  
Aivar Riisalu  
Hannes Valk  
Kristjan Väärt

Reede õhtul Kevadtormi lõpetamisel tekkis hea kontakt maaväe staabi ohvitseridega ja mitme pataljoniülemlaga, kes olid igati nõus EROK väljaõppetgevust toetama. Usun, et on reaalne hakata nüüd ka EROK reservohvitseride väljaõpet tugevdama.

Ürituse üks ilusamaid hetki oli CIMIC valdkonna juhile nooremleitnant R. Kukele EROK särigi üleandmine ning lipnik Richard Raidi sõnavõtt reservohvitseridest Kevadtormil. Sel hetkel oli uhke olla reservohvitser. Arutati, kuidas reservohvitseride väljaõppevõimalusi laiendada. Loodan et nendest saab lähiajal teada anda.

### Tarkus tuleb tasapisi

Järgmist väljaõppeastet tuleb ilmselt juba 2005. aasta suvel mõtlema-koostama hakata. Aegsasti tuleb planeerida ka reservohvitseride osalemist 2006. aasta Kevadtormil.

Lähiajal kavatseb EROK saata laiali küsimustiku, et saada meestelt tagasisidet, mil viisil soovitakse väljaõpet jätkata. Ja veel üks pisiasi. Kevadtormil, kus on kohal palju erinevaid üksusi, tundus EROK olamärgi kandmine reservohvitseride tunnuseks kohaseim. Mitmed tegevteenistujad küsisid embleemi kohta ja peatselt osati juba olamärgi järgi määrata, et tegemist reservohvitseriga.

### EESTI RESERVOHVITSERIDE KOGU JUHATUS

Valitud EROK üldkoosolekul 10. veebruaril 2005

Juhatuses esimees

kapten **Heino Piirsalu**  
(heino.piirsalu@baltflex.ee, tel 502 6797)

Üld- ja finantstoimkond

kapten **Andre Lilleleht**  
(andre@falck.ee, tel 501 6178)

Personalitoimkond

kapten **Olavi Tammemäe**  
(Olavi.Tammamae@ekm.envir.ee, tel 501 1675)

Propagandatoimkond

nooremleitnant **Priit Heinsalu**  
(raul.hindov@rk.ee, tel 693 5778)

Välisostoimkond

kapten **Tiit Meren**  
(meren.est@neti.ee, tel 502 4084)

Teabe- ja tavanditoimkond

leitnant **Lauri Kurvits**  
(lauri.kurvits@eelk.ee)

Väljaõppeoimkond

lipnik **Tanel Järvet**  
(tanel.jarvet@kpk.pol.ee)

EROK postiaadress:

Narva mnt 8, 10117 Tallinn

Eesti Reservohvitseride Kogu infoleht  
Tagavaravägi ilmub ajakirja Kaitse Kodu!  
vahelehen.

**Toimetaja leitnant Lauri Kurvits**  
(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 508 6355)



# EESTI-VENE PIIRILEPINGUST

See, mida viimase kümne aasta jooksul on taotlenud kõik Eesti valitsused, on saanud teoks: 18. mail 2005 allkirjastati Moskvast Eesti ja Venemaa piirileping.

**Heiki Potter**

**N**üüd on Eesti Vabariigi Riigikogu Eesti-Vene piirilepingu ratifitseerinud ja jääb oodata, et selle samu astub ka Venemaa. Seoses sellega avaldame Eesti delegatsiooni ekspertide meenutusi ja kommentaare aastatel 1996–1999 peetud piiriläbirääkimistest.

## Tartu Rahu ja Eesti-Vene piirilepingu poliitiline taust

Eesti ja Venemaa vahelise riigipiiri kirjeldus ja kaardid on vastastikku kontrollitud; sellekohase eksperthinnangu akti allkirjastasid ekspertide töörühma juhid Tõnu Raid (Eesti Piirivalveameti kartograaf) ja Sergei Lazarev (Venemaa Föderatsiooni riikliku geodeesia-kartograafiaakomitee osakonnajuhataja) 5. novembril 1998 Tallinnas.

Eesti ja Venemaa vahelise riigipiiri kirjeldus ja kaardid on vastastikku kontrollitud; sellekohase eksperthinnangu akti allkirjastasid ekspertide töörühma juhid Tõnu Raid (Eesti Piirivalveameti kartograaf) ja Sergei Lazarev (Venemaa Föderatsiooni riikliku geodeesia-kartograafiaakomitee osakonnajuhataja) 5. novembril 1998 Tallinnas.

Alates 1996. aasta jaanuarist peeti piiriläbirääkimisi riiklike delegatsioonide tasemel. Delegatsioonide koosseisus moodustati lisaks poliitilise deklaratsiooni rühmale maismaa- ja merepiiri ekspertide rühmad, kelle ülesandeks sai kujundada võimalikult loogiline ja hästi valvatav riigipiir. Eesti delegatsiooni maismaapiiri ekspertide töörühma kutsuti lisaks välisministeeriumi juristidele ka kohalike võimuorganite esindajaid (Põlva maavanem, Värska vallavanem), Piirivalveameti staabiülem ja riigi geodeesia-kartograa-



Eesti ja Venemaa vahelise riigipiiri kirjeldus ja kaardid on vastastikku kontrollitud; sellekohase eksperthinnangu akti allkirjastasid ekspertide töörühma juhid Tõnu Raid (Eesti Piirivalveameti kartograaf) ja Sergei Lazarev (Venemaa Föderatsiooni riikliku geodeesia-kartograafiaakomitee osakonnajuhataja) 5. novembril 1998 Tallinnas.

fia spetsialiste (Piirivalveametist, Maaametist ja riigiettevõttest Eesti Kaardikeskus). Venemaa delegatsiooni ekspertideks olid lisaks välisministeeriumi ametnikele riikliku geodeesia- ja kartograafiaakomitee (selle ametkonna esindaja oli ühtlasi ka delegatsiooni asejuhataja), armee peastaabi ja piirivalvevägede esindajad ning riigiettevõtte Aerogeodeesia vastutavad töötajad (demarkatsioonitööde tegijad aastatel 1994–1995).

Venemaa ekspertide töörühmas osalesid aktiivselt ka kohalike võimuorganite (Pihkva kubermangu valitsuse ja Petseri rajoonivalitsuse) esindajad. Venemaa delegatsioon tervikuna ületas arvukuselt Eesti delegatsiooni poolteisekordselt; maismaapiiri ekspertide rühma liikmete keskmine suhe oli 13:8. Vaidlusküsimustes olid Venemaa delegatsiooni töörühmas tooniandvamateks välisministeeriumi ja kohalike võimuorganite esindajad. Eesti maismaapiiri töörühmas oli kohalike võimuorganite esindajate osa tunduvalt tagasihoidlikum.

Eesti delegatsioon loobus nn territoriaalsetest pretensioonidest Venemaa aadressil, kuid taotles endiselt Tartu rahu mainimist piirilepingu poliitilises preambulas. Mitme läbirääkimiste voo (neid võis olla kuus või seitse) järel saavutati kokkulepe merepiiri kulgemise osas ja minimaalset edu maismaapiiri tehnilistes küsimustes, kuid poliitilistes küsimustes oli endiselt ummikseis. Venemaa delegatsiooni juht Vassili Svirin seostas ainuüksi Tartu rahu mainimist lepingu sissejuhatava osas Eesti territoriaalse pretensioonina ning tõstas korduvalt vene vähemuse diskrimineerimise probleemi jt poliitilisi süüdistusi Eesti Vabariigi aadressil.

1996. aasta novembris välisministrite Petroskoi kohtumisel loobuti vastastikuselt poliitilise piirilepingu sõlmimisest ja otsustati ette valmistada tehniline piirileping. See tähendas loobumist Tartu rahulepinguga kehtestatud piirijoone korrigeerimist ja uueks lähtejooneks võeti ühepoolselt märgitud piirijoon, mis läbirääkimistel sai nimetatud "Eesti ja Ve-

## PIIRILEPING

nemaa riikidevaheline ajutine kontrolljoon, mida valavad mõlema poole piirivalved". Läbirääkimiste sisuks sai ajutise kontrolljoone muutmine rahvusvahelistele õigusnormidele ja rahvusvahelistele nõuetele vastavaks riigipiiriks. Jätkati ka merealade piiritlemise tehniliste üksikasjade täpsustamist.

### Eesti NSV ja Vene NFSV administratiivpiir

Tartu rahulepingu järgne Eesti Vabariigi ja Nõukogude Venemaa maismaapiir demarkeeriti aastatel 1920–1921 ning sai täpselt ja üksikasjalikult kirjeldatud Riigipiiraamatus (Riigi piiri raamat, 1921).

Nõukogude okupatsioonivõimud alustasid piiri ebaseadusliku muutmisega Teise maailmasõja viimasel aastal, kui suurem osa Eesti territooriumist oli veel sakslaste käes ja Rahvuskomitee oli kuulutanud end kõrgema riikliku võimu kandjaks Eestis. Piiri ümbertõstmise esimeseks sammuks oli NSVL Ülemnõukogu 23. augusti 1944 seadlus Pihkva oblasti moodustamise kohta Vene Föderatsiooni koosseisu (arvestades põhiliselt venelastega asustatud valdade elanikkonna korduvaid sooviavaldusi, aga ka Eesti NSV ja Läti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi taotlusi).

Sellele järgnes Eesti NSV Ülemnõukogu 24. novembri 1944 otsus Narva jõe taguste valdade üleandmise kohta 1200 km<sup>2</sup> ulatuses Leningradi oblasti koosseisu. Endise riigipiiri ümbertõstmised kinnitas NSVL Ülemnõukogu (19. oktoobri 1946 seadlus), formuleerides seda kui Eesti NSV ja Vene Föderatsiooni vahelise "vana piiri" muudatusi; ei mingit viidet selle kohta, et vana piir oli kehtestatud Tartu rahulepinguga. Neid stalinliku režiimi poliitilisi samme võib käsitleda endise Vene impeeriumi kubermangupiiride taastamisena. Et Petserimaa poolitati sõjaaja tingimustes ja kiirustades, korrigeeriti ümbertõstetud piiri Eesti NSV Ülemnõukogu otsusega veel kahel korral. Tartu rahulepingu järgesest piirist jäi muutmata piirilõik Vasknarvast läbi Peipsi järve kuni Kolpino saareni Pihkva järves.

Piiriläbirääkimistel selgus, et see juuriidiliselt muutmata järvede piirilõik on kantud N Liidus välja antud topograafilistele kaartidele siiski erinevalt Riigipiiraamatu geodeetilistest andmetest. Suurim erinevus (viga) oli Peipsi järve keskses piiripunktis (nr 12), mis sattus

Kaart 1. Petserimaa poolitamine aastatel 1944–1957



620 m Eesti vetesse. Märkatavalt erinesid veel Piirissaare-taguse (nr 13) ja Salu saare lähistel asuva (nr 16) piiripunkti asukohad (mõlemad umbes 250 m), mis sattusid Vene vetesse. Kaardivigade tõttu "lõigati Eesti vett" ära kokku üle 11 km<sup>2</sup>. Et eelnevalt oldi läbirääkimistel loobunud Tartu rahulepingu järgse piiri käsitlemisest, ei nõustunud Venemaa arvestama Eesti delegatsiooni esitatud

Riigipiiraamatust pärinevaid täpseid andmeid.

Selle kartograafilise piirimuudatuse seaduslikkuse tõenduseks pakkus Vene delegatsioon Eesti NSV ja Pihkva oblasti vahelise administratiivpiiri kooskõlastamise dokumendina mõlema riigi kõrgete riigiametnike allkirjastatud topograafilist kaarti mõõtkavaga 1:100 000. Eesti NSV esindajana olla selle kaardi allkirjasta-

nud Ülemnõukogu presiidiumi sekretär Viktor Vaht. Eesti eksperdid hindasid selle kooskõlastuse õigustühiseks ja Venemaa ei toonudki seda kaarti läbirääkimiste lauale. Kuid ikkagi oli Eesti delegatsioon fakti ees, et 1939. aastal kehtinud riigipiiri oli muudetud kogu ulatuses. See asjaolu tekitas edasistel läbirääkimistel palju probleeme.

Järvede piirilõigu lähtejoone selgitamiseks otsustati määrata piirijoone käänupunktide koordinaadid 1980. aastatel välja antud Nõukogude kindralstaabi topograafilistelt kaartidelt. Vene eksperdid valisid selleks varasema topograafilise kaardi mõõtkavaga 1:100 000 (ikkagi viide Viktor Vahi kooskõlastusele), Eesti omad aga uuema kaardi mõõtkavaga 1:50 000. Tulemused osutusid muidugi erinevateks. Mõningase vaidluse tulemusena koordinaadid kooskõlastati, kusjuures Eesti eksperdid said "läbi suruda" mõned Riigipiiriraamatus esitatud piiripunktide koordinaadid (eelnevalt transformeerituna Venemaal kehtivasse süsteemi).

## Vene Föderatsiooni riigipiiri Eesti lõigu (ebaseaduslik) demarkatsioon

1994. aastal asus Vene pool presidendi ukaasi kohaselt ühepoolses korras märkima ja välja ehitama Eesti ja Venemaa vahelist riigipiiri (mida läbirääkimistel nimetati siiski ajutiseks kontrolljooneks). Märgitud piirjoon tähistati Venemaa riigipiiridel kehtivate piirimärkidega (piiripunkti geodeetiline tšenter ja sellest 2,5–3 m kaugusel Vene poolel piiritulp), metsas raiuti 20 m laiune piirisiht (piiririba). Kohati tõkestati piiririba okastraadiga. Piiripunktidele ja piiritulpadele määrati geodeetilised koordinaadid. Piiri märkimisega kaasnes ka piirivalveks vajalike infrastruktuuride arendamine. Seega tekitati suhteliselt lühikese ajaga endise suure Petserimaa küla vahel "raudse eesriide" traditsioonidele ja nõuetele vastav kaitseliin, mida asusid valvama mõlema riigi piirivalvurid.

Piirijoone märkimise aluseks võeti 1991. aasta augustis kehtinud endine administratiivpiir. Eesti liiduvabariigi administratiivpiiriks Petserimaa osas oli aastakümnete jooksul kujunenud kolhooside, sovhooside, metsamajandite jt maakasutuse piirid, mis olid valdavalt looduses tähistamata. Seega tuli taastada 1939. aastal kehtinud katastripiirid. See ei olnud lihtne ülesanne, sest lähtandmetena kasutati ainult Pihkva oblas-

## Kaart 2. Järvede piirilõigu muudatused



**Laevaliikluse normaalse korraldamise huvides taotlesid Vene eksperdid sissepääsu Narva jõkke Vasknarva basseinis ja piiri nihutamist Mehikoorma kanalisse, 2 meetri sügavuseni. Eesti huvides oli Piirissaare idasadamaga basseini laiendamine. Mõlema poole huvides oli piirijoone loogilisemaks muutmine Värksa lahes.**

tivalitsuses olevaid maakorraldusdokumente; Eesti arhiividest oleks saanud neile tõhusat täiendust. Vene riigiettevõtte Aerogeodeesia välitööde salgajuhhi sõnade kohaselt oli vanade, ennesõjaaegsete piiride otsimine ja taastamine raske ja aeganõudev töö, kuid õnnestus hästi. Välitöid turvas Vene piirivalve.

Samal ajal, kui Vene geodeedid märkisid ja moodistasid kontrolljoont, kaardistasid Eesti Kaardikeskuse topograafid Setumaa Eesti ala. Hiljem, läbirääkimiste käigus kulusid marjaks ära nii venelaste määratud piirimärkide koordinaadid kui ka põhikaart mõõtkavaga 1:10 000; Eesti põhikaardi alusel kavandati ja vormistamistati piirimuudatused ja koostati piirijoone kulgemise kirjeldus. Kuigi läbirääkimistel ametlikult ei tunnustatud ühepoolselt märgitud joont riigipiirina, eeldati siiski vähemalt poolte märgitud piiripunktide kehtima jäämist.

Vene piirivalve üritas tähistada ka ajutise kontrolljoone piirilõike Peipsi järvel ja Narva veehoidlas, kuid see ebaõnnestus. Kopteriga paigaldatud poid ei sattunud kavandatud punktidesse, pealegi puudusid õiged (kooskõlastatud) koordinaadid – need selgusid hiljem läbirääkimiste käigus.

## Uue riigipiiri kulgemise kirjeldus ja delimiteerimiskaart

Tehnilise piirilepingu delimitatsioonilisteks lisadeks on vastavalt rahvusvahelisele tavale piirijoone kulgemise kirjeldus ja piirikaart. Läbirääkimiste tulemusena koostatud piirikirjelduse kohaselt osutus Eesti-Vene maismaapiiri pikkuseks 333 km, sellest Peipsi-Pihkva järvistul (järvepiiri) 126 km. Piirijoon algab Eesti-Läti-Vene riigipiiri kokkupuutepunktist (nn kolmikpunktist) ja lõpeb Narva-Jõesuus Eesti ja Venemaa merepiiri algpunktis. Riigipiiri kulgemise kirjeldus otsustati siduda kõige uuema, mõõtkavaga 1:50 000 topograafilise kaardiga.

Probleemide iseloomu ja geograafiliste tingimuste poolest jagati kirjeldatav piirijoon kolmeks lõiguks: Setumaa (kolmikpunktist Värksa lahe kaldani), järvepiir ja Narva jõgi. Neist Narva jõe lõigu probleemid olid kõige tagasihoidlikumad, sest sildade ja hüdrorajatiste ühise kasutamise tingimuste kehtestamine, aga ka laevaliikluse korraldamine (piirijooneks oleva faarvaatri kasutamine) delegeriti reguleeritavateks täiendavate lepingutega.

**Setumaa piirilõigul** taotleti piirijoone muutmist loogilisemaks ja paremini valvatavaks (maade vahetuse pindvõrdsust silmas pidades). Eesti delegatsiooni esmaseks huviks oli õigusjärgsete kodanikega asustatud piiriäärsete külade ja talude liitmine oma territooriumiga. Selgus, et piiriäärsetes küldes oli Eesti kodakondsusega elanikud jäänud vähemusse ja Vene delegatsioon väitel (mis pidi põhinema elanike küsitlustel) ei soovinud vene enamus muuta kodakondsust. Etnilise piiri selgitamiseks üritas Eesti delegatsiooni nimel külaelanikke küsitleda seto rahvakillu esindajana tolleaegne Värksa vallavanem, kuid pärast mõnd küsitlusreisi Petserimaa Vene poolele ei antud talle enam viisat. Siiski oli ekspertidel põhjust järeldada, et territoriaalselt määratletavat etnilist piiri ei ole olemas; see kulgeb läbi iga küla ja isegi läbi mõne taluõue.

Piirijoone muutmisel üritati arvestada ka vahetatavate maatükkide majan-

Tabel 1. Vahetatavate maade eksplikatsioon (ha)

Maatüki asukoht	Liidetakse	
	Eestiga	Venemaaga
Valgemetsa talu	8,4	
Marinovo mets		68,9
Jemeljanovo küla		12,0
Lazarevo lubjakivikarjäär		3,4
Ulanovo küla		1,8
Grabilovo soo		33,9
Mološva jõe tagune ala		5,5
Perdaku küla	1,0	
Lutepää-Sesniki (nn Saatse saabas)	115,5	
Lutepää kolmnurk	2,6	
<b>väiksemad maatükid ja üleribasused kokku</b>	<b>1,1</b>	<b>3,1</b>
<b>maadevahetusi kokku</b>	<b>128,6</b>	<b>128,6</b>

duslikku väärtust, kuid sellest tuli siiski loobuda: mõlemale poolele vastuvõetavate kriteeriumide määramine osutus väga keerukaks või isegi võimatuks. Lepiti kokku vahetada pindvõrdelt 18 maatükki kokku 129 ha ulatuses. Neist suurimad ja majanduslikult olulisimad Eestile ületulevad on 115 ha suurune Sesniki-Lutepää maatükk (nn Saatse saabas) ja nn Lutepää kolmnurk. Neid läbivad Värsksa-Saatse maantee ja keskpingeelektriliin.

Järvepiiri osas oli esmaseks ja põhiliseks vaidlusaluseks probleemiks olemasoleva piirijoone ehk pindade vahetamise lähtejoone kindlaksmääramine. Nagu eespool mainitud, selgus, et lähtejooneks valitud administratiivpiir (Salu saarest Vasknarvani) oli N Liidu topograafilistele kaartidele kantud eri-

nevalt. Ainuke konkreetne ja üheselt määratav piirijoon oli koordinaatidega kirjeldatud Riigipiiriraamatus, kuid Vene pool ei nõustunud Tartu rahulepingul põhinevate geodeetiliste andmete kasutamiselega. Otsustati võtta lähtejooneks erinevatelt kindralstaabi topograafilistelt kaartidelt graafiliselt määratud, vastastikku kooskõlastatud koordinaatidega piirijoon. Pärast lähtejoone kindlaksmääramist lepiti kiirest kokku konkreetsete veealade vahetamises. Selles olid määravaks poolte majanduslikud huvid.

**Piirikaart.** Viimaseks ekspertide tasemel kokkulepitavaks küsimuseks jäi delimitatsioonikaardi koostamine. Üksmeelselt otsustati koostada kaart mõõtkavaga 1:50 000 (rahvusvaheline tava) 2+2 km laiuse piirivööndi kohta.



Töö piirikaardiga: Eesti delegatsiooni maismaapiiri ekspertide tööruhma kartograafid (vasakult alates) Marko Pikkor ja Heiki Potter Eesti Kaardikeskusest ning piirivalvekapten Tõnu Raid kontrollivad kaardi Vene varianti 27. septembril 1997 Tallinnas.

Vene eksperdid pakkusid kaardi koostamiseks oma teenust, et kasutada piiri ühepoolse demarkatsiooni käigus uuendatud topograafilist kaarti. Eesti ekspertidele ei olnud see, sisuliselt vananenud ja analoogtehnoloogias koostatud kaart eriti vastuvõetav ning pakuti koostada ühine piirikaart äsja valminud riigi baaskaardi digitaalse andmebaasi alusel, kasutades lisaks aastatel 1994–1995 kogutud põhikaardistamise andmeid.

See ettepanek omakorda ei olnud vastuvõetav Vene poolele (impeeriumi piirikaarte on läbi aegade teinud ainult Vene topograafid) ja nii otsustati koostada mõlemapoolselt eraldi, kuid vastastikkust ekspertiisi läbivad kaardid. Vene poole nõudega, et piirikaardi mõlemad variandid vormistatakse Venemaal kehtivas Pulkovo (Krassovski 1942. aasta koordinaatide süsteem) geodeetilises süsteemis ja kaardikirjad (toponüümid) vastavad rahvusvahelistele nõuetele, oli Eesti pool päri. Toponüümide kasutamise ekspertiisi tegi Eesti Keele Instituut. Piirikaardi Eesti variant õnnestus hästi; sellele avaldas hiljem, mitteametlikus vestluses meie ekspertidega, tunnustust ka Vene delegatsiooni juht Ludvig Tšišov.

### Lõpetuseks

Leping valmis 1999. aastal, kuid juba pärast Svirini erru siirdumist, Vene delegatsiooni uue juhi Tšišovi juhtimisel. Mõlemad lepingut – Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vaheline Eesti-Vene riigipiiri leping ning Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vaheline Narva ja Soome lahe merealade piiritlemise leping – parafeeriti delegatsiooni juhtide poolt 5. märtsil 1999 Sankt-Peterburgis. Kuid tol ajal puudus Venemaal poliitiline tahe lepingu allkirjastamiseks ja ratifitseerimiseks. Nüüd, kuus aastat hiljem ilmutas Vene pool aktiivsust ja nõustus selle kinnitamisega valitsuse tasemel. Kuid jällegi püüti seostada tehnilist piirilepingut poliitiliste lisatingimustega, seekord juba mõlemapoolselt. Eestis on vastuseisu ilmutanud Seto Kongress ja Isamaaliit.

Pärast piirilepingu ratifitseerimist järgnevad (loodetavasti) demarkeerimistööd, st kokkulepitud piirijoone märkimine, tähistamine ja kindlustamine maastikul. Demarkeerimistööde korraldamiseks ja läbiviimiseks tuleb moodustada Eesti-Vene segakomisjon. ■

Heiki Potter on geodeesiainsener.

# MAGAMISKOTT ON SÕDURI KAASASKANTAV KODU

Magamiskotid on lahinguüksustes sõdurite varustuses suhteliselt uus nähtus. Erinevate riikide armeed on võtnud need kasutusele viimase poole sajandi jooksul.

**Venno Slugen, leitnant**

**E**nne Teist maailmasõda olid magamiskotid vähelevinud ja sõdurid elasid lahingutes osalemise või ümberformeerimise ajal enamasti kas punkrites, muldonnides või majades ja neil polnud sellise lisakoorma vajadust.

Kuid juba Teise maailmasõja ajal, kui lahingutegevus muutus liikuvaks ja sõdur pidi tihti magama seal, kus juhtus, tekkis suurem vajadus praktiliste magamiskottide järele. Seega saab magamiskottide tegelik ajalugu sõjaväes alguse Teisest maailmasõjast. Sel ajal hakkas nn positsioonisõja mudel hääbuma ja esile kerkisid väekoondised – üksused, mis olid kiired (operatiivsed), mida liigutati siia-sinna ja mille varustusele esitati suuremaid nõudmisi. Varustuselt oodati vastupidavust, maskeeritust, paindlikust, kergust kaalu osas, praktilisust, kompaktsust jne.

## Milline magamiskott valida

Magamiskoti põhiülesanne on võimaldada sõduril võimalikult hästi puhata, sest ükski sõdur ei ole võimeline pikemat aega tegutsema, kui ta ei ole korralikult välja puhanud. Seega peab magamiskoti valikul lähtuma eelkõige sellest, kui võrd see võimaldab pakkuda sooja ja kuiva magamisaset.

Heal magamiskotil on järgmised omadused: võimaldab magada välitingimustes (nii suvel kui ka talvel), kaitseb vihma eest, pakub suvel kaitset sääskede-parmude-kihulaste eest ning püsib sajuste ja niiskete ilmadega seest kuiv kauem kui kolm päeva. Magamiskoti sisu ja ümbris peab nn hingama, st niiskus peab liikuma magamiskotist välja, kuid ei tohi pääseda sisse. Peale selle on hea magamiskott kerge ja vastupidav.

Eesti kaitseväes on seni kasutusel olnud ja kasutatakse praegugi erinevaid abi korras saadud Šveitsi, Taani, Saksa, Soome, USA ja Rootsi vanemat liiki materjalidest valmistatud magamiskotte. Need võimaldavad magada välitingimustes küll suvel, kuid talvel ainult siis, kui telki öö otsa köetakse (tõenäoliselt hakkab neis ka siis külm). Need pärine-



Fotod: 2 x Ivar Jõesaar

Leitnant Venno Slugen on katsetanud oma magamiskotti erinevates tingimustes suvel ja talvel ning soovib seda sõpradelegi.

vad valdavalt 1960. ja 1970. aastatest. Selliste magamiskottide tegelik ja moolne kasutusiga on ammu ületatud. Nendes ei ole võimalik kuigi pikki välitööbimisi korraldada, sest nendes ei ole võimalik välja puhata.

Näiteks Šveitsi magamiskotid või Saksa varrukatega nn ottotriinud on küll veekindlad, kuid nende kummeeritud materjalist ümbrise tõttu kondenseerub inimese ööbimisel tekkiv niiskus koti sisse ja pärast kahte ööd on seal sedavõrd niiske, et kui kotti pole päeval võimalik kuivatada, ei puhka võitleja selles kui-

dagi välja. Kõrgemas Sõjakoolis ja Lahingukoolis on olemas USA armee magamiskotid, millel on hingav *GoreTex*-ümbris ja nendes on võimalik magada talvel  $-40\text{ }^{\circ}\text{C}$  juures (samas on nad suveks sedavõrd soojad, et siis pole nendes palavuse tõttu võimalik magada).

Häid, kergeid ja tugevaid ning eeltoodud puudustest vabu magamiskotte pakuvad mitmed matkatarvete poed, kuid nende värvid on sageli militaarkasutuseks sobimatud ja neil puuduvad ka mõned sõjaväemagamiskotile vajalikud lisad.

## Lahenduse leiab ikka

Huvitavat lahendust pakub Tallinnas asuv matkatarvete kauplus Kompass MK. Seal müüdiv suurepärase kodumaine magamiskott on üsna sarnane korralikule sõjaväemagamiskotile. Käesoleva artikli autor on seda testinud erinevates (nii suvel kui talvel) tingimustes ja mitte eriti heaperemehelikult, sest lähtudes heale sõjaväemagamiskotile esitavatest nõuetest (artikli autori arvamus) peab see olema peale kõige muu ka lollikindlalt vastupidav.

Kirjeldatud magamiskott koosneb kolmest osast:

### Magamiskott

#### kattetekott

- veepidavus 3000 mm H<sub>2</sub>O
- auru läbilase 8000 g/m<sup>2</sup> 24 h (50 g/h)

#### moodul 1 (-5 °C) – suvine

1 katterie + 1 kiht tuuletõket (fliseliin) + spiraalööneskiud + 1 kiht tuuletõket + sisevooder

#### moodul 2 (-20 °C) – talvine

katterie + 1 kiht tuuletõket + 1 kiht spiraalööneskiudu + 2 kihti tuuletõket + 1 kiht spiraalööneskiudu + 1 kiht tuuletõket + sisevooder

## TASUB TEADA

1) teibitud õmblustega kattekott on *GoreTexi* laadsest kangast, mida eesti keeles kutsutakse mikrokangaks. Sellel on suurendatud peakott, st pea taga väike varjualune, kuhu saab panna isikliku varustuse. Peakoti esiservast saab läbi pista fiibervarda või puuoksa, mis moodustab pisikese telgitaolise ruumi (autori USA raamiga seljakott mahtus sinna ilusasti ära), ning näo ette käib suveperioodil sääsevõrk, tänu millele ei pääse sääsed magaja pea ümber pinisema. Kattekoti põhieesmärk on kaitsta magamiskotti sademete eest ja jätta magaja kuivaks. Artikli autor testis magamiskotikatte veepidavust erinevates tingimustes. Kui magada õigesti valitud kohal (st mitte lohus), jäi magamiskott kuivaks (kattekott täitis oma eesmärgi). Lausvihmaga hakkab vihmaümbris vastu hommikut läbi laskma, selle vältimiseks on mõttekas valida ööbimiseks kõrgem koht soovitatavalt okaspuude all. Niiskes lohus magades hakkas kattekott vastu hommikut vett läbi laskma, sest vesi kogunes külje alla ja pressis siiski kangast läbi;

2) suvine magamiskott käib kattekoti sisse ja võimaldab tootja andmetel magada veel siis, kui külma on 4 kraadi. Suurõppusel Kevadtorm 2004 magasin selles magamiskotis olukorras, kus külma oli 6 kraadi, kuid mul ei hakanud külm ega isegi mitte jahe, samas kui magamiskoti kõrval asunud katelokis oli vesi külmunud.



**Magamiskoti ülemises osas moodustub suur telgitaoline ruum, kuhu saab panna seljakoti ja muu varustuse.**

3) talvine magamiskott on kaheosaline (osad on omavahel kokkunõõbitavad), kus suvine magamiskott käib talvise sisse ja talvise magamiskoti ümber käib omakorda mikrokangast kattekott (testija arvates toimib ümbris talvetingimustes ka puhvrina külma vastu). Magamiskott võimaldab tootja andmetel ööbida kuni 23-kraadises pakases. Talvel sai selle magamiskotiga magada 24-kraadises külmas, samal ajal on magamiskotis sees 19 kraadi sooja (testija poolt katsetatud, magamiskoti all oli lebomatt ja 30 cm paksune lumekiht).

Kõnealuse magamiskoti hind on umbes 2500 krooni. Võib öelda, et see on kallis, kuid selle magamiskotiga on võimalik ööbida nii suvel kui ka talvel nii viimas kui ka lumes, ilma et peaks mingisuguseid lisatarbeid magamiseks kaasa vedama. Magamiskott on rohelist vär-

vi ja väikese lisamaskeeringu abil on võimalik muuta see kõrvalistele pilkudele raskesti nähtavaks.

Üksus, mis kasutab sellist magamiskotti, on võimeline tegutsema pika aja jooksul erinevates ilmastikutingimustes, ilma et peaks kaasa vedama telke, ahjusid jms varustust. Eeskätt peab artikli autor magamiskoti kasutajatena silmas snaipreid ja luurajaid. Kindlasti peaks igal kaadrikaitsevæelasel selline magamiskott olema (eriti neil, kes tegelevad väljaõppega ja peavad oma teenistusülesannete tõttu tihti väljas ööbima).

Mainigem, et suvine variant on eriti kiiduväärt. Oma kompaktsuse, vastupidavuse ja mugavuse (sääsevõrk) poolest on rohelist värvi magamiskott väga hea. Talvise variandi ainukese miinusena peab välja tooma selle, et kott on liiga raske (~5 kg). ■

## LASKEVÖISTLUSTE UUDISEID

### Mart Puusepp

#### Kaitseliidu karikavõistlused ja Naiskodukaitse üleriigilised laskevõistlused näitasid taseme ühtlustumist ja tulemuste paranemist.

Nii Kaitseliidu karikavõistlused laskmises kui ka Naiskodukaitse üleriigilised laskevõistlused viidi läbi Kaitseliidu Tallinna maleva Männiku lasketiirus.

#### Kaitseliidu karikavõistlused

Kaitseliidu karikavõistlused leidsid aset 4. juunil 2005. Kohale oli saanud 23 võistkonda ja mõned üksiklaskurid. Viimased tahtsid osaleda individuaalselt just täiskaliibrilisest püssist laskmises, sest võistlusi 300 m distantsil viiakse Eestis läbi paar-kolm korda aastas, põhjuseks 300 m võistluspaikade puudus.

Kohale olid saanud peaaegu kõikide

malevate võistkonnad. Puudusid ainult Harju ja Valgamaa malev. Seetõttu sai Tallinna malev välja panna neli võistkonda.

Võistlus näitas, et lasketase on viimastel aastatel hakanud tõusma. Eriti hea on see, et see tase on ka ühtlustunud. Enam ei saa võistkondlikult võita ühe-kahe tipplaskuriga, vaid meeskond peab olema väga ühtlase tasemega. Tänavused tulemused ületasid tunduvalt eelmiste aastate omi. Eelmise aasta võitjavõistkonna tulemus oleks tänava jäänud napilt neljandaks.

Üldvõitja Tallinna maleva I võistkond ei saavutanud küll ühtegi individuaalset esikohta, kuid üldvõit oli üsna ülekaalukas. Alutaguse maleva I ja Piirivalveameti I võistkond said võrdse tulemuse, kuid parem tulemus automaadist laskmises andis II koha Alutaguse malevale.

#### Naiskodukaitse laskevõistlus

Naiskodukaitse üleriigilised võistlused said teoks 11. juunil 2005. Kohale oli saabu-

nud 12 võistkonda. Tulemata jäid Saaremaa, Pärnu ja Harjumaa naised.

Ka naiste lasketase on muutunud ühtlasemaks ja on näha, et võistkonnad olid enne võistlust kätt ja silma treeninud. Sellest ka märgatav meisterlikkuse tõus. Nendes malevates, kus on kasutada lasketiir, on see ka mõistetav. Et naised pidid laskma nii püstolit kui ka püssi, siis ilma treeninguta seda teha ei saanukski.

Naiskodukaitse Tallinna ringkonnale tõi sellelgi jõukatsumisel võidu ühtlase tasemega võistkond. Ei saanud küll ühtegi individuaalset esikohta, kuid võistkondlik tuli paraja edumaaga Valgamaa ja Sakala ees. Sakala ja Rapla ringkonna naised said küll võrdset punkte, kuid parem individuaaltulemus andis Sakalale kolmanda koha, jättes Rapla ringkonna neljandaks. ■

**Kaitseliitlastele anti välja Vietnami sõja aegsed Ameerika vormid ja nad etendasid Iraagi uue armee ameeriklastega koostööd harjutavat üksust.**



# KAITSELIITLASED IRAAKLASTENA AMEERIKA ÕPPUSEL SAKSAMAAL

**Margus Müür, nooremseersant**

**K**aitseliidu jalaväerühm käis 2005. aasta mai lõpul Saksamaal kolmenädalasel õppusel. See oli sama seltskond, kes sõidab aasta lõpul esimese Kaitseliidu üksusena rahutagamissioonile Bosnia-Hertsegoviinasse Tuzla lennuväljale. Rühmaülem oli leitnant Kristjan Muld, rühmavanem veebel Kaido Õim ja jaotulemad nooremveebel Margus Bergmann, veebel Tarmo Amer ja veebel Rainer Sõsojev.

Et enne välismaale minekut koostööd harjutada ja üksusteisega tutvuda, korraldati maikuu kahel esimesel nädalavahetusel õppepäevad Tapal. Esimesel nädalavahetusel harjutasime linnalähingu elemente: ruumide puhastamist ja patrullimist linnatänavatel ning satutamist varitsusele. Teisel nädalavahetusel harjutasime liikumist maastikul erinevates formatsioonides ja objekti ründamist.

Viimasel päeval oli kavas õppuste koondharjutus: esmalt tuli jaoga patrullida tänavatel, liikuda vastase kaitstava majani ja puhastada see vaenlasest. See-

järele reorganiseeruti ja liiguti maastikule. Seal tuli sooritada tiibhaardega rünnak objektile.

Tapal jagati välja varustus riietest rakmeteni, enamik esemeid tuli, tõsi küll, Saksamaalt naastes tagastada.

28. mai varahommikul alustasime sõitu Saksamaa poole. Esmalt lendasime Tallinnast Vantaasse, seejärel sealt edasi Münchenisse. Sealses lennujaamas oli meil vastas buss koos järelkäruka, kus ootas USA Marylandi osariigi rahvuskaardi seersant, sest koos selle piirkonna võitlejatega eestlased õppuse ajal elasidki.

Algas kahetunnine bussisõit põhja poole. Sihtpunktiks oli USA sõjaväebaas Hohenfelsis. See on hiiglasuur süsteem, kus ei puudu peale sõjaliste hoonete ka kauplused, baarid, koolid, lasteaiad ja elumajad sõjaväelastele ning nende perele.

Esimesed päevad puhkasime ning tutvusime baasi ja varustuse hooldamisega. Seejärel anti teada, et algab kümnepäevane lahingutegevus. Meile jagati välja ameeriklaste varustust: MILES (*Multiple Integrated Laser Engagement*

*System* = mitmeselt integreeritud laser-toimesüsteem), relv ja Vietnami sõja aegne vorm.

MILES tähendab süsteemi, kus relva otsa on paigutatud aparaat, mis väljastab päästikule vajutades ja lasu toimudes laserkiire, sõduritele on aga kiivri ja rakmetele kinnitatud andurid, mis annavad vilistades märku, kui kandja on saanud tabamuse.

Relvad, mida kasutasime, olid automaadid M-16. Eesti vormi mittekandmise põhjuseks oli asjaolu, et etendasime antud õppusel uue Iraagi Vabariigi armeed, mis üritab koos ameeriklastega oma maal stabiilsust luua.

Seejärel pandi meie I ja II jagu suure veomasina kasti ja saadeti lahingutegevuse baaslaagrisse. III jagu jäi Hohenfelsi ja nendega me selle kümne päeva jooksul rohkem kokku ei puutunudki.

Kui olime jõudnud laagrisse, saime teada, et me ei kannan enam oma nimed, vaid meist olid saanud pesuehtsad iraaklased. Näiteks mina polnud enam nooremseersant Margus Müür, vaid hoopis seersant Metham Alyawi Nasir.

## KOOSTÖÖ

Laagris määrati meie jaod erinevate üksuste juurde. I jagu kuulus soomuspataljoni Iron Dukes koosseisu.

Ameeriklaste võimalused õppuste läbiviimiseks on piiramatud. Laagri lähedusse oli ehitatud küla nimega Al Ramadi. Sinna on palgatud inimesed, kes õppuste ajal etendavad külaelanikke ja tegelevad oma igapäevatoimingutega. Selliseid külasid ja isegi linnu oli polügoonil veelgi. Meie jao vastutusalasest kuuluski eelmainitud küla. Meie põhiülesanneteks oli Ameerika ohvitseride eskortimine, patrullide teostamine ja andmete kogumine. Kuid näiteks kaks ööd olime kaitses ühes majakeses, valmistudes vastu võtma võimalikke linna ründavaid terroriste.

Kõikjal jälgisid vaenupoolte tegemist kohtunikud. Nii nemad kui ka õppusel

osalevad USA sõjaväelased jäid eestlaste tegevusega ülimalt rahule. Neid hämmastasid meie distsipliin, teadmised ja oskused.

Kümne päeva möödudes siirdusime tagasi Hohenfelsi. Siin kuulusime taas Marylandi rahvuskaardi kompaniisse. Nüüd ootas ees kahepäevane õppus. Selle käigus harjutati hoonete puhastamist, patrulli ja isikute kinnipidamist. Samuti viidi läbi rännak. Sellel treeningul kandisime me juba oma vorme ja nimesid.

Sellel lõppes meie Saksamaa-reisi sõjaline osa. Tuli veel relvad puhastada, varustus hooldada ja Ameerika varustus tagastada.

Järgmisel kahel päeval oli kõigil huvilistel võimalus külastada Saksamaa linnu: esimesel päeval Münchenit ja teisel Nürnbergi. Seda võimalust loomuli-

kult kasutati. Viimasel, ärasõidueelsel öhtul korraldati ameeriklastega ühine grillipidu ja 18. juuni varahommikul algas tagasitee Eestisse.

Õppuse suurimaks kasuteguriks oli asjaolu, et meie tulevane missioonirühm sai harjutada nii jao kui ka rühma koostööd. Samas ei saa alahinnata ka koostööd ameeriklastega, sest see andis hea võimaluse tunnetada rahvusvahelise õppuse hõngu, kus suhtluskeeleks oli inglise keel.

Igatahes on enamik Saksamaalt naasnud kaitseliitlastest valmis minema Paldiskisse Rahuoperatsioonide Keskusesse missioonieelsele väljaõppele ja alates 18. juulist saab see ka teoks. ■

Margus Müür on Kaitseliidu Harju maleva liige.

# KAKS NÄDALAT LEEDUS ÕPPUSTEL AMBER HOPE RAHU TAGAMAS

**Amber Hope on Leedus alates 1995. aastast korraldatav rahvusvaheline rahu-tagamisõppus. Seitsmendat korda sai see teoks Rukla väljaõppekeskuses 6.–17. juunini 2005.**

## Merle Ott

Tänavuse õppuse Amber Hope eesmärgiks oli arendada koostööd NATO allüksuste ja alliansi rahu-partnerlusprogrammis osalevate riikide kaitseväelastega ning harjutada NATO rahuvalveoperatsioonide juhtimist.

Leedus oli Amber Hope 2005 suurim õppus pärast NATOga liitumist. Kokku võttis õppustest osa ligikaudu 2200 sõjaväelast ja tsiviilspetsialisti 12 riigist: Eestist, Lätist, Leedust, Soomest, Suurbritanniast, Poolast, Aserbaidžaanist, Taanist, Ameerika Ühendriikidest, Gruusiast, Saksamaalt ja Kanadast. Lisaks olid ko-

hal ka vaatlejad Valgevenest, Bulgaariast, Kasahstanist, Venemaalt, Ukrainast, Armeenias, Rumeeniast ja Moldovast.

## Leedut esindasid põhiliselt vabatahtlike üksused

Kõige rohkem oli osavõtjaid Leedust. Osalesid kaks kompaniid Leedu-Poola pataljoni LITPOLBAT, Õhuväe üksus, Punane Rist ning politsei ja siseministeeriumi esindajad. Tooni andis aga Leedu vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon KASP (*Krašto Apsaugos Savanorių Pajėgos*) nelja jalaväekompanii ja ühe sõjaväepolitseiühemega.

Pärast NATOsse kutsumist on Leedus kaotanud endise tähtsuse territoriaalkaitsekontseptsioon ja on suurenenud nende sõjaväelaste arv, keda on vaja saata välissmissioonidele. Sellel seoses on ka KASP oma olemuselt viimastel aastatel palju muutunud. 2004. aasta aprillis sõitis esimene KASP rühm rahuvalveoperatsioonile Kosovosse. Täna on ligikaudu 140 KASP liiget Kosovos, Afganistanis ja Iraagis. Samas ei ole kõrvale jäetud ka kodumaiseid ülesandeid ega oluliste objektide kaitset.



Koostegutsemisõppus raevunud rahvahulga maharahustamiseks.



Foto: Merle Ott

Võrreldes Kaitseliiduga, kus ka praegu käsil rühma ettevalmistamine välismisioonile minekuks, on KASP-I võimalik oma liikmetele rohkem soodustusi pakkuda. Üheks olulisemaks motivaatoriks organisatsiooni astumisel on ajateenistusest vabastuse saamine, mis antakse pärast 3–5-aastat aktiivset osalemist KASP töös.

## Eesti kaitseväelased sõitsid Leetu koos soomlastega

Eestist osales õppusel kokku 47 kaitseväelast – 12 staabiohvitseri ja üks Scoutspataljoni rühm. Võrreldes teiste osalevate riikidega oli Eesti eripäraks ainult elukutseliste sõjaväelaste kaasamine.

Rahvusvahelist koostööd said eestlased harjutada juba enne õppuste ametlikku algust. Et Eesti kaudu suundus õppusele ka Soome 66 sõjaväemasinast koosnev kolonn, liikusid Scoutspataljoni kolm soomukit Pasi ja veoauto Unimog koos nendega. Sõit osutus planeeritud ladusamaks ja et tehnilistel põhjustel peatusi ei tekkinud ning liikumine oli tänu sõjaväepolitsei eskortile sujuv, jõuti Leetu Rukla väljaõppekeskusesse kavandatud varem.

Leedu sõjaväelased on Rukla väljaõppekeskust kasutanud 1930. aastast saadik. Alguses treeniti seal jalaväe-, suurtükiväe- ja teisi üksusi. Alates 1939. aastast hoidis õppekeskuses oma üksusi Nõukogude Liit ja 1993. aastast on Ruklat kasutanud uuesti Leedu riik, kes rajas sinna mehhaniseeritud jalaväepataljoni ja rahutagamisjõudude treeningukeskuse. Viimase põhieesmärgiks on olnud treenida Balti Pataljoni (BALTBAT).

Väljaõppekeskuse suhteliselt pikk ajalugu oli ka kohapeal hoomatav. Kuigi kasarmuid oli renoveeritud ja need nägid välja igati tänapäevased, oli Nõukogude Liidu pärandit tunda igal pool. Majadel võis tähelepanelikum silm märgata ülevärvitud loosungeid, staabi kõrval laius praegu kasutamata lendurite vana ja väsinud treeninguväli.

Positiivsema poole pealt oli märgatav aga see, et väljaõppekeskus on üks tervik koos lennu- ja laskevälja ning väljaõppeks piisavalt suure territooriumiga.

## Esimesel nädalal õpiti rahutagamise protseduure

Õppuste Amber Hope käigus pidid osalejad harjutama rahutagamise tavapäraseid protseduure, edendama arusaamist rahutoetusoperatsioonide printsiipidest, kindlustunnet, koostööd ja



Soome Paside kolonni koosseis liikus Eestist läbi Läti Leetu õppusele ka Scoutspataljoni rühm.

üksteisest arusaamist nii üksuste ja staabi kui ka eri rahvastest osavõtjate vahel.

Praktikas nägi asi nii välja, et esimesel nädalal läbisid kõik õppusel osalevad üksused erinevate ülesannetega treeningublokid, kus harjutati tänavarahutuste mahasurumist, esmaabi andmist, tegevust miiniväljadele sattumisel, patrullimist, laskmist ning erinevate ülesannete täitmist vaatluspostidel ja kontrollpunktides.

Scoutspataljoni rühmaülema leitnant Margus Kuuli sõnul ei olnud Amber Hope'il osalev Eesti rühm tervikuna varem sellist väljaõpet saanud. "Sõdur on rahul ja motiveeritud, õpime uut asja ja selle õppusega on meid rutiinist välja kistud," ütles leitnant Kuul.

Esimese ja teise õppusenädala vahel pakkus vaheldust ka ühepäevane hingetõmbeaeg, kus hommikul võisteldi takistusraja läbimises, köietõmbamises ja jalgpallis ning pärastlõunal sõideti ekskursioonile Kaunasesse ja Trakaisse.

## Teine nädal: rõhk koostööl ja reageerimisel

Teisel nädalal oli rahutagamisõppusel koostöö harjutamise etapp, kus üksused pidid olema valmis lahendama ettetulevaid kriisisituatsioone.

Õppuste stsenaariumi kohaselt olid kaks naaberriiki pärast pikaajalist sõjapidamist rahvusvahelise üldsuse ja ÜRO kaasabil seadnud sisse rahu ning rahvusvahelised jõud 2000 NATO sõduri näol olid palutud hoidma endisi

vaenlasi eraldi ja aitama neil rahu säilitada.

Kohalikke inimesi mängijad olid üsna provotseerivad ega paistnud sugugi rahu armastavat. Metsas võis mitmel korral näha massihaudu ja piinamisatribuutikat. Vahelduseks korraldati massirahutusi ja käidi kontrollpunkte lõhkumas või rajati lihtsalt tihedamini läbitavatele teedele tõkked ja nõuti nende läbimise eest raha.

Rahuväljad pidid selle kõige juures jääma rahulikuks ja suhtuma tsiviilisikutesse küll kõiki ohutusnõudeid silmas pidades heatahtlikult, mis paistis kohati raske olevat. Kohaliku rahva rahustamiseks kasutati erinevaid võtteid. Kui Poola sõjaväelased lasid vihase rahvamassi taltsutamiseks õhku hoiatuslaske, siis näiteks soomlased armastasid inimeste eemale hoidmiseks hoopis koerad kohale tuua.

## Kaasa saadi koostöökogemus

Rahutagamine ei ole eestlastele uus ega tundmatu asi ning sellealast väljaõpet viiakse Eestis läbi regulaarselt. Rahvusvahelised õppused teeb aga eriliseks võimalus näha teiste riikide kaitseväelasi samu olukordi lahendamas.

Scoutspataljoni rühmavanem vanemveebel Hillar Pliiats: "Tegelikult on sõduritel hea, see on nendele hindamatu kogemus õppida õlg õla kõrval teiste rahvastega."

Eesti sõdurid said koostöökogemuse Soome ja Suurbritannia kaitseväelastega ühes pataljonis tegutsedes. ■

## Aastal 1974 töötas firma AIMPOINT AB välja maailma esimese punatäppsihiku

Pärast seda on palju muutunud. Vahepeal on paljud tootjad üritanud AIMPOINTI toodet kopeerida, kuid edutult. See kehtib senini – AIMPOINT oli ja on juhtiv punatäppsihikute tootja.

Kompromissitud kvaliteedinõuded, suured investeeringud teadus- ja arendustegevusse ning turundusse on teinud AIMPOINTist maailma juhtiva punatäppsihikute valmistaja.

Aastal 1997 võtsid USA armee, õhujõud ja merevägi standardse sihtimisvahendina kasutusele AIMPOINTI sihiku CompM. Praeguseks on neile tarnitud kokku enam kui 300 000 sihikut.

Aastal 1998 võttis sihiku CompM kasutusele ka Prantsuse armee ja neid on tarnitud juba 10 000 tükki.

Pärast aastatepikkusi katsetusi valis Rootsi sõjavägi aastal 2002 oma sihtimisüsteemide tootjaks samuti AIMPOINT AB. Praeguseks on neile tarnitud kokku enam kui 50 000 sihikut.

Lisaks nimetatutele kasutavad AIMPOINTI tooteid veel paljude maailma riikide sõjaväed ja korraldusorganid. AIMPOINTI M-seeria sihikud on praegu ühed kõige rohkem reaalsetes lahinguolukordades kasutatavad sihikud.

Kõik see kinnitab, et AIMPOINT on kahtlemata juhtiv professionaalsete punatäppsihikute tootja.



AIMPOINTI  
sihik CompM2



AIMPOINTI  
sihik CompM3

**Põhjused, miks eksperdid üle kogu maailma eelistavad AIMPOINTI sihikuid:**

- Suurepärane nähtavus
- Maailma kõige enam kasutatud sihik
- Väiksem laskemoonakulu
- Täielik ühilduvus USA ja NATO relvaliidestega
- Kasutatav igasugustes valgustingimustes
- Ühildub kõigi õõvaatlusseadmetega
- Hõlbustab kasutada ka kinnastega
- On tõestanud ennast Afganistanis ja Iraagis

Lisaks on AIMPOINTI sihikutel veel üks oluline omadus – nendes kasutatakse patenteeritud topeltläätsede süsteemi, mis kõrvaldab paralaksi. See tähendab, et sihtmärgi tabamiseks ei pea laskja paigutama täppi sihiku keskele. Kuul tabab märki alati, kui täpp on sihikul nähtav.

See muudab sihtimise lihtsaks, kiireks ja tõhusaks.

Tänu uuele dioditehnoloogiale ACET (Advanced Circuit Efficiency Technology) ei pea te enam mõtlema patareide vahetamisele. Uus ACE-tehnoloogia võimaldab ühe patareiga töötada 50 000 tundi ehk rohkem kui viis aastat. Seda on 49 000 tunni võrra rohkem kui lähimal konkurendil.

AIMPOINTI sihikud sobivad suuremale osale praegu kasutatavatele relvaplattformidele.

Täpsema info saamiseks  
soovitame külastada  
AIMPOINTi veebilehekülgi  
aadressidel [www.aimpoint.se](http://www.aimpoint.se)  
ja [www.aimpoint.com](http://www.aimpoint.com).



# NAISED KOORMAGA METSAS

**Naiskodukaitse koormusmatk korraldati tänavu esimest korda koos Kaitseliidu Eel-Ernaga.**

**Airi Neve, Kersti Tammekunn**

**E**ks andnud kogu ettevõtmisele tõsisema maigu see, et Naiskodukaitse koormusmatkajad läksid seekord teele koos Kaitseliidu eelernalastega. Raja pikkus erines küll kümnekonna kilomeetri võrra ja kontrollpunktideski sooritasid naised paiguti n-ö leebema variandi, ent põhiosas läbiti trass ja täideti ülesanded meestega üsna võrdselt.

See tekitas pisut kõhedust, ent sellele vaatamata oli osalemas 11 naiskonda, nende hulgas külalisvõistkonnad Rootsist ja Norrast, mida võib pidada suisa viimaste aastate rekordiks. Eriline rõõm on aga sellest, et eranditult kõik alustajad jõudsid ka finišisse. Olgu selle põhjuseks siis võistlejate erakordne tublidus või trassi jõukohasus – tõenäoliselt mõlemad –, kiiduväärt tulemus igal juhul. Seega oli tõdemus, et raskused naisi ei heiduta, see, milleni oli taas meeldiv jõuda.

## Võitjate ebakindel hoovõtt

Juhuse, enese kõigutamatu soovi ja kaaslaste vääramatu vaprusel toel võime käesolevat kirja panna võitjavõistkonna liikmetena. Meie, Naiskodukaitse Tallinna ringkonna võistkonna, osalemine oli viimase hetkeni ebakindel. Kõigepealt oli raskusi nelja võistkonnaliikme leidmisega, seejärel tuli rinda pista võitlusvaimu pärssiva, ent ilmselt õiglase bürokraatiaga. Mine nüüd võta kinni, millest see initsiatiivitus, küllap pole koormusmatka masti üritused siiski keskmisele naiskodukaitsele pühapäevameelelahutus, vaid tõsisem ettevõtmine, kuhu uisapäisa proovima minna ei taheta. Lisaks õnnetu argine tõsiasi, et reedene päev, mil kõnealune võistlus algas, on paljudele vabatahtlikele kaitseliitlastele ja naiskodukaitsejatele siiski põhitöö tegemiseks ning organisatsioonilised kohustused tuleb tihtipeale kõrvalt jätta.

Kõige selle kõrvalt tundus vajaliku varustuse hankimine tõsise jõukatsumise eelsoojendusena, sest kellelgi meist ei olnud kodus viieteistkümmet meetri pikkust ja neljasajakilogrammiste tõmbejõuga köit, ka rakmed ja viskenuga ei ole naiskodukaitse standardvarustus.



**Norra ja Rootsi võistkondade liikmed stardiks valmistumas.**

Igatahes varustuse me lõpuks kokku saime, käskkirjaga lähetati meid ka ning edasine oli juba enda häälestuse ja suutlikkuse määrata. Võistkonda kuulusid Helle Jürna, Airi Neve ja Kersti Tammekunn Tallinna ringkonna Akadeemilisest jaoskonnast ning Lemme Berkis Nõmme jaoskonnast.

Varasemate kogemustega oli nii ja naa, ülemääraseks enesekindluseks need igatahes põhjust ei andnud, samas olid kõik valmis andma endast parima. Helle Jürna, meie kogenuima militaarsportlase sõnastuses kõlas eelnevalt püstitatult eesmärk: läbida ja kadudeta lõpetada!

Eredaima tähena kerkis meie võistkonnast aga esile hoopistükki viies liige – esindaja lipnik Kalvi Abel –, kelle asjalike näpunäidete ning tugeva ja toetava vaimujõu abil suutsime peaaegu alati korralikult keskenduda ning rahulikult ja olemasolevate võimete kohaselt ülesandeid sooritada.

## Viimasena rajale

Startinud naiste arvestuses viimase võistkonnana, oli meil pidevalt ülevaade oma tulemustest võrreldes konkurentidega ja me teadsime, et tagantpoolt tulijad meie sooritust ei ohusta.

Esimese positiivse laengu saime esimeses kontrollpunktis, kus võtsime võrgul turnides kindla võidu.

Teises kontrollpunktis ülekaalukalt parima ajaga takistusriba läbimine, seda hoolimata mõningasest kaevikutes ekslemisest, tekitas juba omamoodi eufooria. Järgmine ülesanne oli meie võistkonnale kõige lihtsam – kümne minuti jooksul tuli lahti võtta ja kokku panna püstitol PM. Imestust tekitas, et seejuures aega ei võetudki. See tähendas aga, et võistluse seisukohast praktiliselt midagi ei muutunud, sest karistuspunkte oli nii väga raske teenida.

Neljas ülesanne oli meis eelnevalt pisukest elevust tekitanud, nimelt oli ülesannete kirjelduses selleks "ainete tundmine", ja juba olime jõudnud pead murda selle kallal, mida meile võidakse pakkuda. Tuli välja, et ära oli vaja arvata kümne valge pulbri nimi, kusjuures

## Naiskodukaitse koormusmatka 2005 tulemused

Võistkonna nr	Võistkond	Karistuspunktid	Koht
12	Tallinn	193,56	1
1	Alutaguse	266,01	2
9	Järva	315,59	3
8	Pärnu	343,99	4
11	Norra	346,69	5
3	Rapla NKK	389,89	6
2	Tartu/Viru ühisvõistkond	402,33	7
6	Sakala	439,96	8
4	Valga	447,92	9
7	Rootsi	477,65	10
5	Tartu ringkond 1	511,54	11

aineid lubati ka maitsta ja näiteks veega niisutada. Lihtne oli kindlaks teha, milline oli suhkur ja sool. Samas tuli beebi puudrit enne korduvalt maitsta, kuni selle ära tundsi, krohvi pidasimegi lõpuks hoopis kriidiks. Võib öelda, et ülesanne oli kokkuvõttes üks lihtsamaid, enamik võistkondi tundis ära üheksa ainet kümnest, kolm võistkonda aga kõik.

Viienda ülesandena tuli läbida miiniväljal. Meil suuremaid kogemusi polnud, lugesime, et surmasaanu tuleb miiniväljalt ära viia, kuid enne täitmisele asumist selgus, et seda polegi vaja teha. Piisas lihtsalt raja läbimisest. Üks miin küll plahvatas.

Õhtul Rutja lennuväljalt lahkudes oli meil tekkinud teiste võistkondade ees väikene edumaa, kuid oma võiduvõimlustes kahtlesime siiralt, sest järgmisel päeval ootasid ees meie arvates kõige raskemad ülesanded.

## Õöst hommikusse

Õösel tuli vastata küsimustikule sõjaajaloost ja relvade tundmisest ning täi-

ta luureülesanne. Luurealale jõudmiseks ja sealt järgmisesse kontrollpunkti liikumiseks pidime kasutama kõrvalisi teid ja metsasihte, sest kaherealistel teedel oli vastutegevus. Et olime startinud viimasena, jõudsime luurealasse alles hämaras, metsas oli nii mõnegi puu ja põõsa all võistkondi, kes ootasid paariisi luurelt tagasi.

Asusime ülesannet sooritama siis, kui väljas oli üsna pime. Südaööl liikusime edasi, et hommikuvalguses järgmise kontrollpunkti juures luureraport koostada. Öösel tibutas vihma, luureraporti üleandmiseni tuli lihtsalt põõsas kükitada ja oodata. Pool tundi isegi magasime.

Teist võistluspäeva alustasime noa ülesandega. Eesmärgiks oli läbida rada võimalikult kiiresti, sest eelneva harjutamise käigus olime tuvastanud, et meie täädid pole viskerelvaks loodud ja nendega sihtmärgi tabamine on üsna ebatoenäoline. Napilt suutsimegi parima aja saavutada, seega läks kirja taas üks alavõit. Kehvemini läks rühmaposit-

siooni läbimine – kaevikutes kulus palju aega neljast numbrist viimase leidmiseks, seetõttu oli meie aeg oli keskmiste hulgas.

## Võidulootus hinges

Edasiste ülesannetega läks aga kiireks – et eelnev võistkond oli veidi graafikust maas, jäi meil ettevalmistusaega iga korraga aina vähemaks. Samas polnud aega ka pabistamiseks. Automaadist lasksime langevate märklaudade pihta. Eelnevalt panime paika, kes, mida ja millal laseb, samuti määrasime, kus võetakse sisse oma laskepositsioonid. Igal võistlejal oli kaks salve, mõlemas kaks padrunit, maha oli tarvis lasta kaks teist märklauda. Lihtne matemaatika näitas, et meil oli kasutada neli lisapadrunit. Kuna meil õnnestus kõik märgid esimese lasuga tabada, jäid lisapadrunid suisa kasutamata ja alavõit oli taas kord kindlustatud. Alles siis hakkasime uskuma, et võime kogu võistluse võita – hea laskmine tekitas parajalt positiivseid emotsioone.

Agasüstoliharjutus oli veel ees ja selles tundsi end ehk kõige ebakindlamalt, sest kaks võistkonnaliiget polnud varem püstolit harjutada saanudki. Saavutasimegi ehk võistluse kesiseima tulemuse, lastes viis lasku mitte "vaenlase", vaid hoopis "oma" pihta.

Järgmisena tuli täita meditsiiniülesanne. Legendi järgi oli ühes hoones toimunud plahvatus, meil tuli kindlaks teha, kas seal on kannatanuid ja need majast välja toimetada ning seejärel abi kutsuda. Kannatanuks osutus üks teadvuseta noormees, kes tuli majast välja toimetada läbi poolteise meetri kõrgusel seinas asetseva augu. Kolmekesi polnud kannatanut just raske läbi augu tirida, samas kuulsime hiljem, et kogukamatele võistlejatele oli sealt läbipugemine osutunud üsna raskeks.

Pärast abi kutsumist aga hakkas meie liidril Helle Jürnal kohtuniku käsul halb, seega oli vaja ümber orienteeruda ja ka teda veidi ravida. Õnneks keegi meist pead ei kaotanud.

Seega – teise võistluspäeva kontrollpunktid meie edu ei tõestanud ja nii võisime lõpujooksu alustada juba üsna kindla võidusihiga.

Tagantjärele vaagides julgeme väita, et võistkondade võimete ja oskuste poolt võinuks lõppjärjestus ka teistsugune olla, ent meid kogu võistluse saatnud rahulikkus, positiivsus, jõukohane eesmärgipüstitus ja küllap ka veidike puhast võistlusõnne andsid tänavusele koorumusmatkale just sellise lõpptulemuse. ■

## Laidoneri muuseumis avatud näitus

# “KAITSELIIT”

1. juuli 2005 – 1. märts 2006

Näha saab Kaitseliidu sõjaeelseid vorme, sümbolikat ja relvi, kajastakase Kaitseliidu tegevusi, sh sõprussuhteid teiste riikide sarnaste organisatsioonidega.

Näitus avatud kolmapäevast laupäevani kell 11–17

Muuseumi aadress: Mõisa tee 1, Viimsi vald, Harjumaa

Kohale saab bussidega nr 1 ja 1A (väljuvad Viru keskuse terminalist), Merivälja peatus. Ekskursioonikorraldaja tel 621 7410.

Laidoneri muuseumi koduleht: [www.laidoner.ee](http://www.laidoner.ee)



# EEL-ERNA 2005

## Hannes Reinomägi

**K**aitseliidu patrullvõistlus Eel-Erna 2005 peeti Lääne-Virumaal Rutja metsades. Võistluse korraldamine oli sel korral Kaitseliidu Viru maleva kohustus koostöös Erna Seltsiga. Ilmataat pakkus päikest ja vihma ehk keskmist kevadist Eestimaa ilma.

Korraldajad püüdsid anda asjale "vere maiku manu" ehk veebel Jaanus Viirlo sõnade järgi: kui keegi ei taha pärast võistluse lõppu peakorraldajale kapten Meelis Rätsepale kallale minna, on asi untsu läinud. Ja et seda tõena võeti, näitas kas või lasketiirude ettevalmistamine. Harilik "presidendiga" püstolitiir arvati eriti lihtsate kilda ja seetõttu kujundati ülesanne käigult veidi jooksulisemaks, nii et võistlejad said tunda ehternalike tiirude võlu ja valu ning ka kohtunikele oli jäetud oma osa tingimuste täitmise kontrollimisel.

## Võitjad olid rajaga rahul

Võistlejate arvamus rajast oli positiivne, kuid tee arvati liiga märjaks ja soiseks. Distsantsi alguses märjaks saanud saapad tõid nii mõnegi võistleja enne lõppu meedikute jutule. Õine vihm, märjad riided ja vähene oskus ennast puhkehetkel soojana hoida tegi mitme mehepoja lihased kangeks ja jätkamise otsustas tahtejõud. Ent seda jätkus, sest kõik startinud võistkonnad lõpetasid auga võistluse.

Eriti sobivad kiidusõnad Naiskodukaitse võistluse ainukese naiskonna Võrumaa ringkonna kohta, kes lõpuprotokollis jättis selja taha nii omade kui ka külaliste võistkondi.

Vastutegevust ei peetud eriti aktiivseks, kuid tuli ette üllatusi. Neljamehelist patrullid olid liikumas ning enamik elutalongidest korjati Varangukandle maanteel.

Võistlejate luureülesandeks oli vastutegevuse laagri luuramine endises Noonu raketibaasis. Üllatuste hulka tuleb lugeda ka kohtumised põtrade ja ... karupojaga. Karu oli passimas ühes teetsas - mehed teises, umbes sada viiskümmend meetrit eemal. Tunne olevat olnud tugev. Poisid oli võtnud kohe ühe põlve peale ja salv alla... Pärast oli päris hulga aega kõnnitud kõva häälega anekdoote rääkides ja vilistades.

Kindlasti püüdsid Viru malevlased võistluse tagamisel anda endast parima



Tänavu startisid võistkonnad Kaitseliidu Eel-Ernale ja Naiskodukaitse koormusmatkale ühel ajal ja ühest kohast.

Foto: Ivar Jõesaar



Võistlejad sööstmas kaevikusse, et leida sinna peidetud võistlusala kaardi fragmendid.

tingimustes, kus kogu otsustamise, tegemise ja vastutamise raskuskese oli jäetud korraldajatele.

## Elukondlikult poolelt

Valmis olid varutud sajad supi- ja praetaldrikud ning portsjoneid tehti nii palju, kui söögiajal sööjaid oli. Söögi kõrvale jõuti ära süüa seitsekümmend pätsi leiba.

Saunas oli leil üleval päeval ja öösel. Saunast tulijate näod väljendasid selget rahulolu lõppenud vintsutustega. Ka tegijate õnnestunud jõupingutuste tunnustamiseks on Kaitseliidu ülem allkirjastanud aktiivsematele korraldajatele nelikümmend üks tänukirja.

Võitja EROK võistkond sai 291,29 karistuspunkti ja teiseks võidelnud Kaitseliidu Tallinna maleva 2. võistkond 322,62 karistuspunkti. Kolmanda saavutas Kaitseliidu Tartu maleva 1. võistkond 385,08 karistuspunktiga. Kuues võistkond teenis 407,45, kümnes 508,12 karistuspunkti, mis annab tunnistust kõvast konkurentsis kolmanda koha pärast. Viimane, kahekümne viies võistkond teenis 837,02 karistuspunkti. Tulemused on nähtaval <http://erna.ee/downloads/eelerna2005.htm>.

Eel-Erna on täitnud oma ülesande ja parimad parimatest esindavad Erna retkel 2005 Kaitseliidu spordiau. ■

# VOOREMAA NOORTE 5. LUURERETK

**Kaitseliidu Jõgeva maleva kodutütred ja noorkotkad võistlesid Laiuse-Voore luureretkel.**

**Anne Rosenberg, nooremveebel**

**O**n 27. mai õhtupoolik. Veidi pilves ja tuuline, kuid soe kevadilm töötab luureretkele kogunevatele noortele, nende juhendajatele ning kohutunikele (ja loomulikult paljudele üritust jälgima tulnud sõpradele) mõnusat algust. See, mis ootab järgmise päeva õhtuks finišis, ei ole teada. Algamas on 5. Jõgeva noorte luureretk.

Olen täisvarustuses, mis puudutab ajakirjanduslikku tööd: juba aegsasti toimetati allakirjutanu kätte diktofon, fotoaparaat, mitmesuguseid kirjapulki ja pabermaterjali. Ülesanne on sama raske kui võistlejatel: salvestada kõik, mida näeb silm, kuuleb kõrv ja haarab mõistus. Ja uskuge – seda on palju.



**Niisiis, Laiuse koolistaadion**

Niisiis, on 27. mai õhtupoolik. Laiuse põhikooli staadionile hakkab erinevatest suundadest kogunema rohelaigulisi poisse ja tüdrukuid. Selleks ajaks, mil jõuame stardipaika, oleme koos Olga Jürma (tema ja Aare Jaemaa on kogu selle ürituse ajud) ja Valli Villemisiga (kes, olgu ette öeldud, valmistab meile koos oma asendamatu abilise poeg Kaimoga ülimaltsvad toidud) toimetanud ööbimiskohta välikatla, küttepuud, toiduained ja igaks juhuks ka telgi. Aastatagune pidevalt tibutava vihma kogemus on muutnud ettevaatlikuks.

Staadionil käib vilgas elu: pakitakse lahti seljakotte, vahetatakse muljeid. Hõiked ja naer täidavad platsi. Noortehühid on naerusuised ja positiivselt meelestatud, tunnen ennast kui sõprade keskel. Eduka noortetöö saladus Jõgeva malevas peitvatki Jürma sõnul mõnuses seltskonnas: end tuntakse ühise perena, ollakse meeskond parimas tähenduses.

Registreerunud on 12 võistkonda, igas 4 liiget. Ja kõigi 48 noore varustus on laialilaotatult murul kontrollijate otsust ootamas. Maksimaalsest 81 punktist koguvad täissumma Tabivere Noored Kotkad, Laiuse Noored Kotkad, Jõgeva Kodutütardes I, Kamari Noored Kotkad, Kamari Kodutütred ja Vaimastvere Noored Kotkad.

**Pidulik juubelihelk kohustab**

Sellel aastal annab üritusele pidulikkuse tööik, et 75 aastat tagasi asutati Kaitseliidu hõlma all skautlik organisatsioon Noored Kotkad. Nii väarika juubeli puhul on noori tervitama saabunud Noorte Kotkaste peastaabi ülem kapten Aivar Sarapik. Ka Kaitseliidu Jõgeva maleva pealikul leitnant Janno Rosenbergil on võistlejatele head sõnad kaasa öelda.

“Loodan, et oleme nende väarilised, kes enne meid olid,

mäletame nende tegusid. Ja pärast meid tulevad järgmised, kes meenutavad meie praegusi tegemisi – jätame endast maha head mälestused,” ütleb noormeestele ja neidudele Aare Jaemaa, kelle hullumeelsele organiseerimistöole on ka allakirjutanu viimastel päevadel tunnistajaks olnud.

Küsin ka malevapealik Rosenbergil, mis teda juba teist aastat järjest ürituse juurde tõmbab.

“Luureretkele sunnib mind tulema see tohutu positiivne energia, mis selle üritusega kaasneb. Noorte säravad silmad, sõbralik õhkkond, noortejuhtide tegutsemine praktilises olukorras. Ja mis seal salata – sportlik hasart ja füüsiline tegevus looduses, paremat on raske tahata!” saan vastuseks.

**Tähelepanu, pusle!**

Kell on 18. Esimene võistkond, Maarja Noored Kotkad alustab. Kokku tuleb panna pusle – ei, mitte loomapilt, vaid maakonna kaart. Ei olegi nii lihtne, ent kulub ligikaudu 2 minutit ja pilt ongi koos. Järgmisena ootab postkasti koordinaatide määramine, mis muide on veelgi keerulisem: peab valdama tervet süsteemi asimuutide, kompasside ja kaardiga. See nõuab teadmisi. Kes on olnud usin õpipoiss, see ülesande ka lahendab.

Jõgeva maleva Noorte Kotkaste pealik Ivar Veelmaa viskab mõnusat nalja ja noorte tõsistele nägudele ilmuvad naeratused. Maarja noortehjuht Vahur Poolak lisab: “Ega’s mäng käi mõisa peale, kuid päris mänguna seda luureretke võtta kindlasti ei saa. Trass on raske, nõuab nii füüsilist kui ka vaimset jõudu, aga seda meie noortel jätkub.” Poolak on tulnud moraalseks toeks oma noortele, sest haige põlv ja hiljuti läbi elatud operatsioon ei võimalda kohtunikuna kaasa lüüa. Tal on toetajatena kaasas ka abikaasa koos pisipojaga.

Stardiplatsil saan jutule eelmise aasta võitjate Jõgeva I võistkonna kodutütardes Marika, Daisi, Laura ja Kadi-Liisiga. Nemad on staažikad osalejad. Daisile jääb algav start kodutütrena viimaseks – vanus on juba selline, et ei võimalda järgmisel aastal võistlejana seljakotti pakki-

**Laskeülesanne õhupüssitiirus.**

Autori fotod



**Vooremaa noorkotkad ja kodutütred Laiuse-Voore luureretke avarivistusel.**

da. Ehk saab Naiskodukaitse väärrika liikme...

Tüdrukud on tõsised, vaikselt arutatakse eelseisvat retke ja pannakse strateegiat paika. Siiski tekitab vabatahtliku reporteri palve poseerida oma näo maalingutega tulevastele põlvedele elavnemise ja pilt saab tehtud. Kui küsin prognoositavat tulemust, ei taha tüdrukud ennustada, kuid lubavad anda endast 101% ja rohkemgi veel.

## Vastutegutsejad ja turvajad

Vahepeal on võistlejate hulgas levinud informatsioon vastutegevuse kohta. No on jah jama, sest need poisid malevapealiku juhtimisel armu ei anna, trassil käib luuramine ja tagaajamine, ikka elude nimel. Kuulen Vaimastvere noortejuhilt Laine Valdmaalt, et tänased eludevõtjad on endised Vaimastvere rühma noorkotkad: vennad Ando ja Veiko, Aleks, Priit, Eiko ja Rivo – tublid noored, kelle tegemised kotkastena on küll lähiminevikku jäänud, kuid ka praegune elu Kaitseliiduga nii või teisiti seotud. Ja malevapealik Rosenberg on võistlejatele justkui Vana Surm ise, ikka halastamatu ja järjekindla elude korjamise tõttu.

Selle aasta luureretkel turvab noorte tegemisi ehtne meditsiinisõiduk, mille

kinkis malevale Päästeamet ja mille varustust on usinasti komplekteeritud. Parameedikuna on meeskonnas maleva Naiskodukaitset juhtiv Ülle Liit ja autoroolis kaitseliitlane Rein Pent. Ette rütates võin öelda, et tööd jagub neil kahel terveks ööpäevaks, meditsiiniabi saavad kõik, kes seda paluvad.

Liit ja Pent on ka kohtunikeks 7. kontrollpunktis, kus võistlejatel tuleb ühe ülesandena lahendada olukord "Liiklusavarii kannatanuga".

## Hernesupp on maleva visiitkaart

Kell on saanud 20.30. Oleme Olga Jürmaga jõudnud 1. kontrollpunkti, kus märki laskmas kaks võistkonda: Jõgeva tüdrukud ja Jõgeva poisid. Püssid palgesse, tuld sihtmärkide pihta! Kohtunikud Tiina ja Andres Reinesberg Tabivere ning Riina Võime Vaimastverest on olnud Jõgeva maleva noortejuhitideks aastaid. Tiina Reinesberg oli see, kes tõi Andres Reinesbergi noortega tegelema, nii on võimalik ka vaba aega koos veeta. Igatahes käib kontrollpunktis meeletu võitlus sääskede ja sihtmärkidega, oodata on veel kolme võistkonda...

Otsustame suunduda ööbimispaika, kus kuuldavasti ka mõned võistkonnad juba kohal. Vahepeal on valminud just-

kui võluvael maitsev hernesupp – kaitseliitlaste lemmikroog, nagu olen kuulnud. Maakonnas ega linnas ei möödu vist ühtki suuremat üritust, kus hernesuppi ja mõnikord ka pannkooke ei pakutaks. Olen ka kuulnud, et Jõgeva maleva kokad (= naiskodukaitsejad) olla kogu riigis kõrges hinnas.

Laagriplatsil käib mõnus seltsielu. Kel kõhud sooja suppi täis, on suundunud onne ehitama või muljetavad niisama. Kõige selle kohal aeglaselt roosakamaks värvuv taevas, aina pimedamaks muutuv mets, suviselt soe ja mõnus õhk ning tohutu armee näljaseid sääski.

## Pimeduse varjud

Kell 23 muutub õhkkond veidi närvilisemaks, sest metsast on tulemata Kamari kodutütred ja Vaimastvere noored kotkad. Platsil vallandub tõeline möll: vilgutatakse tuledega, lastakse siireenidel kõlada. Vaid küla koerad reageerivad laagriliste katsetele anda märku laagri asukohast. Lõpuks kannab tegevus ka vilja – lauldes ja väga väsinult väljuvad pimedast metsast väikesed Kamari tüdrukud. Kas katkestate? Ei, loomulikult mitte.

Aga öösel ootab noori luurajaid proovilepanek. Nimelt on vastutegutsejatel

# NOORTEORGANISATSIOONID

valmis mõeldud tõeline katsumus: läbi pimedate rägastiku tuleb jõuda nende telgini ja saada kätte mõned asjad. Takistuseks on kõrge heina sees olev mägi, mille ületamine tundub vastutegutsejale endile niivõrd raske ülesanne, et peetakse üsna vähetõenäoliseks noorte püüdu sealtkaudu sihtmärgini jõuda. Siiski-siiski, ära ealeski alahinda vastast, metsik oksaragin ja jooksumüdin tõestavad, et ükski takistus ei kohuta noori võistlejaid. Telki ümbritsevasse 30 meetri tsoonis, kus kaitseb puutumatus, jõuavad seitsme võistkonna esindajad. Kaks tundi on möödunud nagu üks hetk.

Õ ajal peavad ka kohtunikud ja abilised ühisnõu, kiirelt analüüsitakse seniseid tulemusi ja pannakse paika järgmise päeva tegevus.

Ees on ootamas seitse kontrollpunkti, mille vahele jääb kaks postkasti ja rida ülesandeid: kimmimäng, esemete otsimine, paadiralli ja löksetegemine, jõe ületamine mööda trossi, joostes 800 m läbimine, meditsiiniülesande lahendamine, kõrgendiku vallutamine täisvarustuses ja jooksujalu, postkastide koordinaatide määramine, täpsusvisked, takistusriba läbimine. Ent peale kõige selle on kilomeetrite viisi kõndimist, seljakott varustusega turjal ja lõõmav päike pea kohal. On kaks erinevat lähenemist kuumale suveilmale: loota oma kahele tublile jalale ja kõndida täisvarustuses läbi 21 kilomeetrit või lesida soojal liival mererannas ja nautida päikest. Need noored valisid esimese variandi ja nende nägudel ei ole pettumuse varjugi.

## Taas tuleb hommik

28. mai hommik algab kell 5. Olga Jürma kamandab üles vahepeal unehõlma vajunud kohtunikepere, sest töötab tulla teokas päev. Loomulikult on Valli Vilemsil valminud ülihea hommikusöök – kohvi kõrvale kartulipuder ja vorstikesed. Kukulaulu saatel ärkavad esimesed noored, kuid laagripplatsil on veel vaikne.

Istun Laiuse noortejuhi Ebe Katteli kõrvale, et uurida, egas ometi väsimus kimbutamas ole. Oh ei, tegelikult on kõik sujunud hästi, noored on rahul ja nende juhendajad samuti. Rääkimata allakirjutanust, kes ei suuda oma vaimustust varjata. Veeretan juttu edasi. Kattell on Laiuse noorte autoriteet ja inimene, keda austatakse ja kelle arvamust arvestatakse. Tema noortejuhistaaz on viis aastat, kuid paralleelselt sellega kuulub ta ka Naiskodukaitse ridadesse. Mõlemat tööd teeb ta ühesuguse entusiasmiga, ent naise enda sõnul on südamelä-

hedasem töö lastega. Laste säravad silmad ja alati positiivne hoiak on see energiasüst, mida ei asenda ükski medikament. Laiuse Kodutütard ja Noorte Kotkaste rühmadesse olevat lausa konkurents: kes on tublim ja väarikam, see saab kandidaadiks.

Ka teine Laiuse noortejuht Alder Gustke on igati väarikas eeskuju – aktiivse kaitseleitlasena õppusel Kevad-torm 2005 vastutegutsejana osalenud Gustke saabub oma hoolealustele toeks otse õppuselt.

Täpselt kell 7 leiab vabatahtlik reporter end kohtunikuna KP 2 stardist. Eelnevalt olen omandanud kiirkursusena teadmised koordinaatide määramisest kaardil, abiks joonlaud ja kompass. Kümne minutite vahedega saabuvad unised võistlejad starti. Ülesanne lahendatud, tormatakse kindlas suunas minema. Kõikidel on siiski üks murelik küsimus: kus ja millistel asjaoludel seisab ees kohtumine vastutegevusega?

## Teatepulk tütrelt emale

Pärast viimase võistkonna läheta-mist pakime asjad. Auto, mille roolis ikka väsimatu Olga Jürma, võtab suuna kontrollpunkti nr 4, mis asub Karusilla oja kaldal. Ülesannegi on veega seotud: paadiga üle oja ja tagasi, mõned meetrid jooksu ja süüdata lõke. Tundub, et võistlejad sööstaksid hea meelega koos riietega vette, niivõrd kutsuvalt mõjub karastav voog.

Jälgin noorte rassimist koos kohtunikega, kelle hulgas on Kamari noorte juhendaja, endine kodutütar Kirly Kadastik. Vastupidiselt tavapärasele asjade käigule tõi ta samale alale ka oma ema Kalli Kadastiku.

Kalli Kadastik on Kamari Haridus-seltsi esinaine. Ilmselt on selles peres leviv aktiivse eluhoiaku pisik nakatanud ka nooremaid. Peretütar Kirly olevat Kamari üks esimesi kodutütred, kellele ei sobinud kuidagi teadmine, et nimetatud liikumine varjurusel päljus. Nimelt puudus tark ja teotaheline juht, kes tüdruku ja poisse kokku kutsuks ning neile ka aega leiaks. Nüüd aga on Kirly Kadastik ise lõpetanud Kaitseleitide noortejuhtide kursused, luureretkelgi on Kamari esindatud nii Kodutütard kui ka Noorte Kotkastega.

## Laiuse-Voare luureretke 2005 võitjad

I koht	Jõgeva I Kodutütred ja Jõgeva II Noored Kotkad
II koht	Kamari Kodutütred ja Jõgeva I Noored Kotkad
III koht	Maarja Kodutütred ja Vaimastvere Noored Kotkad
IV koht	Laiuse Noored Kotkad
V koht	Maarja Noored Kotkad
VI koht	Mustvee Noored Kotkad
VII koht	Tabivere Noored Kotkad
VIII koht	Kamari Noored Kotkad
IX koht	Kaarepere Noored Kotkad

Kalli ja Kirly Kadastik hakkavad silma rõõmsameelsuse ja positiivse hoiakuga, "oma" lastele elatakse kaasa emotsionaalselt – hoolealuseid lohutatakse, innustatakse ja toetatakse igal sammul.

## Kõrgendiku vallutamine

Veel üks hea lohutaja on Kamari noortel olemas: Hele-Mall Epro on lastele sel raskel retkel ema eest. Aga seda viimast on oma hoolealustele kõik noortejuhid.

II etapi järgmine tegevus on jõe ületamine mööda trossi ja kiiretapi läbimine, jälle joostes ja täisvarustuses. Piskest kasvu Epro on tähelepanelik ja määrib üles võistlejate ajad. Kohtunikuna ei lase ta end eksitada ka vabatahtliku reporteri katsetest tabada teda kaamera-silmaga.

7. kontrollpunkt on peidetud metsasügavusse, kus väikesel ristmikul ootavad retkelisi meditsiiniülesanne, koordinaatide määramine ja kõrgendiku vallutamine. Viimati nimetatud tegevus tundub esialgu hirmutav: kui kõrge on kõrgendik, kas kuskil luurab ka "vaenlane" ja üleüldse – paberil kõlab militaarne väljend "kõrgendikku vallutama" kuidagi ähvardavamana kui maastikul. Tegelikuses pannakse proovile võistlejate vastupidavus ja kiirus, seda muidugi täisvarustuses. Kiireimad on 14 sekundiga Jõgeva I võistkonna Noored Kotkad.

Aga ees ootab viimase, luureretke raskeima osa läbimine. Leida tuleb kaks postkasti, mis kaardil tunduvad lihtsalt täpikestena maastikul, kuid tegelikuses on hästi varjatud ja raskesti ligipääsetavates kohtades. Ülesanne, mille kohaselt peab valmistama viskerelva, võimaldab täita ka järgmise tegevuse – täpsusvisete sooritamise. Seda kõike ootavad kohtunikud 8. kontrollpunktis.

## Ootajate aeg on pikk

Üks kohtunikest, Mustvee noortejuht Terje Teder on olnud viis aastat Must-



vee tüdrukute-poiste A ja O. Tema tütar kuulub kodutütarde hulka ja on staažikas luureretkel osaleja. Mustvee noored paistavad silma heade teadmiste ja aktiivsusega, näiteks meditsiiniülesanneks olnud liiklusavarii lahendamine on nende jaoks pisiasi.

Finišisse, mis sel aastal asub Voore külalistemaja õuel, saabub üksteise järel üha uusi ja uusi võistkondi. Kõik, kes on finišijoonel ületanud, kukutavad end pehmele murule. Esimese asjana vabastatakse väsinud jalad sokkide ja saabaste painest, et vaadata üle villilised ja hõõrdunud kannad-varbad.

Olga Jürma pilk on kinnistunud arvtiekraanile, arvutisse tuleb sisestada aina värskemaid andmeid. Uurin, kas

esikolmik hakkab ilmet võtma. Ei veel, sest keeruline arvestussüsteem muudab lõpptulemuse üllatuslikuks. Arvesse tuleb võtta karistuspunktid, kaotatud elud, etapiajad, sooritatud ülesannete tulemused ja veel mõned asjaolud, mis arvutisse eelnevalt sisestatud ja mida see tark masin teadma peab.

Ootajate aeg on tavaliselt pikk ja nii jääb lõpurivistuse eel mahti puhkamiseks. Seekord on võistlejate kasutada ka saun ja duširuumid, kus saab kahe päeva higi ja vaeva maha pesta. Üks asi, mida maha pesta ei õnnestu, on väsimus. Ja teine asi, mida sellel üritusel ealeski ei kuule, on kurtmine.

Vabatahtlik reporter istub noorte keskel ja leiab end taas otsimas vastust kü-

simusele: mis salapärane jõud on kõikides neis tüdrukutes ja poistes, kes 24 tunni jooksul võtsid ette raske vaimse ja füüsilise proovilepaneku, kuid läbisid luureretke trassi justkui mängeldes? Mis on see, mis sunnib noortejuhte 24 tundi oma isiklikust elust pühendama luureretke õnnestumisele? Ja mis on see, mis paneb korraldajaid seda kõike organiseerima?

Kindel on, et ükski osaleja selliste küsimustega pead ei vaeva. Tarvis on tulla ja ära teha. Aeg, mis jääb kahe luureretke vahele, on just paras, et saaksid unustada väsimus, sääskedest-parmudest ja kõndimisest tekkinud vaevused ning närvipinged, mis saadab võistlejaid kuni tulemuste teadasaamiseni. ■

## NOORKOTKLUSE ALGUSEST VÕRUMAA

### Silver Sild

**N**oorkotkaste ja kodutütarde organisatsiooni tegevus Võrumaal sai alguse 1992. aastal, kui tollaegses Võrusoo põhikoolis moodustati direktor Rudolf Mürgi eestvedamisel ja Võru Kesklinna koolis õpetaja Külliki Mattuse juhendamisel esimesed noorkotkaste ja kodutütarde salgad.

Samal aastal koostati esmane tegevuskava ja hakati hankima kirjandust taastoodava organisatsiooni kohta. Pääaegu aasta otsa peeti koolis salgakoondusi, kus õpiti organisatsiooni põhitõdesid.

1993. aasta 12.-13. novembril peeti Sännas esimene noorkotkaste ja kodutütarde ühislaager, kus korraldamise ja õppuste läbiviimise põhiraskus lasus Kaitseliidu Võrumaa maleval, mida juhtis noor energiline pealik leitnant Aigar Liping. Mängiti korv- ja rahvastepalli, prooviti täpsust spordipüssist ja automaadist laskmises. Võitjad selgitati tunnelijooksus, luuremängus, lõkkevõistluses, mäetipu vallutamises ja maastikumängus.

Laagrit külastasid kaitseväge juhataja kindral Aleksander Einseln ja mitmed ajakirjanikud Eesti tähtsaimatest uudisteagentuuridest. Laager leidis põhjalikku kajastamist ka maakonnalehes.

1994. aasta talvel korraldati järgmine laager, kus pearõhk oli suusatamisel ja talveolude talumisel. Õpiti noorkotkaste seadusi, ajalugu, põhikirja ja töotust.

22. veebruaril 1994 võeti Võrusoo põhikoolis vastu taasiseseisvunud Ees-



Võrumaa Noorkotkaste ja Kodutütarde juhid 1990ndate aasta alguses.

ti esimesed kuus Võrumaa noorkotkast. Tootuse võttis vastu rühma vanakotkas, kooli direktor Rudolf Mürk.

Rühmade koostöö jätkus ja sama aasta 16. juunil peeti järgmine pidulik koonduvus. Võrusoo noorkotkaste kõrval andsid pühaliku tootuse ka Kesklinna rühma noorkotkad. Noorkotkaste Võrumaa maleva pealikuks kinnitati vabadusvõitleja Valdur Raudvassar. Noorte Kotkaste maleva vanemana aitas tööd juhtida sõjameeste ühenduse esimees Karl Sirel. Noorkotkaste tegevusele Võrumaal oli tugev alus pandud ja siit edasi hakkas organisatsioon Võrumaal kiiresti laiinema. Järgnesid Kuldre, Krabi, Mõniste, Misso jt rühmad.

1995. aasta suvest, pärast leitnant Aigar Lipingu lahkumist, juhtis Kaitseliidu Võrumaa malevat leitnant Jüri Allas.

Humanitaarabina saadi Saksa ja Rootsi vorme, magamiskotte ja -aluseid. See lihtsustas veelgi laagrite korraldamist. 1995. aastal lahkus Rudolf Mürk Tallinna, hakates juhtima Noorte Kotkaste peastaapi.

1996/97. õppeaastal korraldati Kaitseliidu maleva eestvedamisel noorkotkastele ja kodutütardele üheksa laagrit. 1996. aasta lõpuks oli Võrumaal töötuse andnud juba 106 noorkotkast. Rühmade juhtimine läks Kaitseliidult üle koolide huvijuhtidele. Organisatsioon sai oma eelarve ja töö hakkas muutuma salga- ja rühmakesksemaks. Liikmete arv hakkas hoogsalt kasvama. See tingis piirkondlike laagrite korraldamise vajaduse. Kogu malev hakkas kokku saama vaid maakondlikes laagrites. ■

# NOORED KOTKAD 75

**Kaitseliidu vanematekogu 27. mai 1930 otsusel rajati organisatsioon Noored Kotkad. Kümne aasta jooksul, mis Eesti Vabariigil veel ees seisis, paisus Noorte Kotkaste organisatsioon 20 000 liikmeni. Kaheksa viimase aasta jooksul oli peavanemaks kindral Johan Laidoner.**

## Leonhard Pumper, Priit Silla

**N**oorte Kotkaste organisatsioon oli ja on skautlik ja isamaaline organisatsioon. Noorkotkaste eesmärgiks on kasvatada eesti poisse tublideks kodanikeks põhimõttel "Isamaa auks – alati valmis!".

## Noorkotkluse algusest

Organisatsiooni embleemiks valiti kotkas, kes hoiab rahvusvahelise skautluse sümbolit liiliat. Liilia südamikus asetseb Eesti Vabariigi vapp. Samaaegselt kinnitati Noorte Kotkaste põhimäärus ja valiti Noorte Kotkaste peastaap. Nii embleem kui ka struktuur said lähedased Kaitseliidu omadele. Tollane Kaitseliidu ülem Johannes Orasmaa on öelnud, et poistest kasvab mees meeste ridadesse, nendest saab Kaitseliit täien dust.

Kohe hakati välja õpetama noortejuh te ja -instruktoreid, kelleks valiti Kaitseliidu ohvitserid. Valdavalt olid esimesed noortejuhid ka Vabadussõja veteranid. Hiljem valiti noortejuhtideks ka kooliõpetajaid.

Esimeseks Noorte Kotkaste peavanemaks (kuni 7. detsembrini 1932) oli Kaarel Einbund (Eenpalu). Seejärel sai peavanemaks kindral Johan Laidoner, kes oli sellel kohal kuni 16. juunini 1940, mil Nõukogude okupatsioon poisteorganisatsioon oli sunnitud tegevuse lõpetama.

Eesti noorteorganisatsioonide patrooniks oli president Konstantin Päts. Noorte Kotkaste peavanema abiks valiti haridusministeeriumi noorsoo ja vabahariduse osakonna direktor kolonel J. Vellerind, Noorte Kotkaste vanemaks peastaabi juurde valiti kolonel J. Maide, peastaabi ülemaks kinnitati noortemagister J. Tedersoo.

Kümne aastaga kasvas organisatsioon enam kui 20 000-liikmeliseks. Noortejuhte oli 1800 ja vanema sõbrana tegutses 2500 noortetöö toetajat. See oli Eesti suurem noorteorganisatsioon. 1939.



**3. novembril 1990 valiti 25-liikmeline keskvannematekogu. Ees keskel peavanem Matti Päts.**

aasta augusti andmetel oli Eestis registreeritud 22 noortemagistrit ja 135 kotkajuhti.

Nõukogude okupatsioon katkestas Noorte Kotkaste tegevuse 50 aastaks.

## Organisatsiooni uus elu

Nõukogude okupatsiooni nõrgenedes hakkasid endised noorkotkad ja kodutütred 1987. aastal otsima võimalusi organisatsioonide taastamiseks. 25. juunil 1989 kohtusid president Konstantin Pätsi ausamba taasavamisel Pärnumaal Tahkurannas endised noorkotkad Kalju Kressel Mõisakülast ja Raimund Ariko Tartust ning endised kodutütred Virve Sapas ja Lehte Salumäe. Seejärel pandi Maalehte kuulutus, et kutsuda 12. augustiks 1989 Tahkuranna koolimajja asjast huvitatuid. Kohale saabus 32 endist noorkotkast ja kodutütart. Ühiselt moodustati algatus-toimkond.

Organisatsiooniline töö algas 1989. aasta talvel Tartu linnas ja maakonnas veteranide arvelevõtmisega. Maavalitsuse juurde moodustati 1. märtsil 1990

staap. Ajalehes Edasi ilmus üleskutse end registreerida.

## Esimesed taasiseseisvunud Eestis

Eakad patrioodid koondusid kõigepealt ise Noorte Kotkaste ja Kodutütarde ühendusteks. 26. aprillil 1990 kutsuti Tartus kokku 90-liikmeline veteranikond, kellest moodustati Tartumaa Noorte Kotkaste ja Kodutütarde Ühendus (esimees Leonhard Pumper), 3. juunil 1990 Sakalamaa ühendus (esimees Kalju Laanemets), 25. mail 1991 Tallinna ühendus (esimees Leonhard Saluveer), 4. oktoobril 1991 Pärnu ühendus (esimees Lembit Mägedi), 1992. aastal Jõgevamaa ühendus (esimees Endel Bergmann).

Ühenduste eestvõttel moodustati esimesed noorkotkaste salgad või rühmad, mis jäid mõnikord paberlikult vormistamata ja hajusid varsti täisealise juhi puudumise tõttu. Nii on Viljandis noorkotkaid ja kodutütred organisatsiooni vastu võetud 15. juulil 1990. Tartus moodustati esimene Noorte Kotkaste

## LEONHARD PUMPER – NOORTE KOTKASTE

### NOORTEMAGISTER 1993. AASTAST

1935 – astus Noorte Kotkaste haukaperre  
 25. mai 1937 – andis Noorte Kotkaste töötuse  
 1937–1940 – oli Võrumaa Noorte Kotkaste  
 maleva Ristemäe algkooli noorkotkaste rühma l  
 salga pealik  
 1989–1990 – taastas Eesti Noorte Kotkaste ja  
 Kodutütarde organisatsiooni  
 26. aprill 1990 – valiti Tartumaa Noorte Kot-  
 kaste ja Kodutütarde vanematekogu peavanemaks  
 1. detsember 199 – valiti Eesti Noorte Kotkas-  
 te ja Kodutütarde Organisatsioonide Liidu pea-  
 vanema abiks  
 29. jaanuar 1992 – määrati Kaitseliidu ülema  
 päevakäsuga nr 26 Noorte Kotkaste peastaabi  
 peavanema abiks  
 1992–2001 – Tartumaa Noorte Kotkaste ma-  
 leva pealik ja vanem  
 1994–2000 – Noorte Kotkaste Magistrite Liidu juhatuse esimees  
 Autasustatud Noorte Kotkaste märgiga “Teenete eest”, Lembitu risti, Kaitseliidu Valge-  
 risti III klassi ja Kaitseliidu Tartu maleva teenetemärgiga



rühm Liilia 30. novembril (juht Raivo Hint), sellesse kuuluvad 21 poissi andsid noorkotka töötuse 31. märtsil 1991. Puhja Keskkoolis moodustati esimene Kodutütarde rühm Kannike 14. mail 1991 (rühmavanem Ülle Närska), Ida-Virumaal Illuka koolis noorkotkaste rühm septembris 1991 (juht Paul Keskiüla), Viljandi 4. Keskkoolis noorkotkaste rühm 1991. aastal (juht Andrus Vesikioja), Kärstna koolis noorkotkaste rühm 1992. aastal (juht Priit Silla), Elvas noorkotkaste ja kodutütarde malevkond (110 liiget) 27. aprillil 1993 (juht Ernst Raiste), Pärnumaal Sindis noorkotkaste malevkond (70 liiget) 23. juulil 1993 (juht Vilu Vaargas) jne.

1993. aasta lõpuks oli Eestis juba ligi 2000 noorkotkast.

25. veebruaril 1994 oli Võrusoo põhikoolis aktus, kus organisatsiooni võeti vastu kuus noorkotkast ja 11 kodutütart, eestvedaja oli Rudolf Mürk.

3. novembril 1990 moodustati Tartus üleriiklik Eesti Noorkotkaste ja Kodutütarde Organisatsioonide Liit (ENOKL) ja 25-liikmeline keskvanematekogu. 1. detsembril 1990 Tartus peetud keskvanematekogu koosolekul valiti 13-liikmeline juhatus. Peavanemaks sai Matti Päts, asetäitjaks Leonhard Pumper. Koolides algas noorterühmade loomine ja juhtide väljaõpe. ENOKLi põhikiri registreeriti haridusministeeriumis 7. mail 1991 ja Tartu maavalitsuses 13. septembril 1991. Keskus loodi Tartu maavalitsuse juurde.

25. mail 1991 moodustati Tallinnas veteranide ühendus, mille esimeheks sai kotkajuht Leonhard Saluveer. 4. oktoobril 1991 moodustati veteranide ühendus ka Pärnus, selle esimeheks sai kotkajuht Lembit Mägedi. 1992. aastal loodi veteranide ühendus Jõgevamaal (esimees kotkajuht Endel Bergmann).

### Noortejuhtide töö

Järjekindlamalt hakati noori koon-dama 1992. aasta kevadel, mil Kaitse-liit sai kaitsejõudude ametlikuks osaks ja hakkas täitma oma vana põhikirja kohaseid ülesandeid, mille hulgas ka noorte kasvatamine. Kaitseliidu ülem kolonel Manivald Kasepõld kinnitas päevakäsuga nr 26 29. jaanuaril 1992 Noorte Kotkaste peastaabi. Peavane-maks jäi endiselt Mati Päts ja ja tema asetäitjaks Leonhard Pumper. Noorte Kotkaste peastaabi ülemaks kinnitati Aldur Soe. Kõik 15 Kaitseliidu malevat alustasid Noorte Kotkaste rühmade ra-

jamist. Noorsootöö oli auamet muude ülesannete kõrval.

Et organisatsiooniline tegevus oli katkenud, anti Kaitseliidu ülema käskkirjaga 14. mail 1993 ainukesele veel elus olevale ülemaailmsele skaudijuhile ja noortemagistrile, 1938. aastal Inglismaal Gillwelli kursused lõpetanud Riho Lahile õigus atesteerida järjepidevuse alusel kolm kotkajuhti noortemagistriks. Nimelt olid 15. maiks 1993 oma magistriritööd ette valmistanud Aldur Soe, Leonhard Saluveer ja Leonhard Pumper, kellele kõigile anti noortemagistri järk. Sama aasta 3. juunil moodustati peastaabi juurde nõuandva hääleõigusega kolmeliikmeline Noorte Kotkaste magistrite kogu.

1994. aastal moodustati peastaabi juurde samuti nõuandva hääleõigusega Noorte Kotkaste Magistrite Liit, kuhu kuulus üheksa kotkajuhti ja kolm noortemagistrit, esimeheks valiti Leonhard Pumper. Praeguseks on organisatsioonis 13 noortemagistrit.

1993. aastal loodi Tartus Lõuna-Eesti noortejuhtide koolituskeskus. Seitsme tegevsaastaga valmistati ette 101 noortejuhti, peamiselt õpetajaid, lastevanemaid ja vanemate klasside õpilasi. Koolituskeskuse tegevus lõppes 2000. aastal.

Noortejuhid (instruktorid) võeti palgale alles 1999. aastal. Veteranide ühendused ja nende katusorganisatsioon

ENKOL andsid oma ülesanded tasapisi uuele peastaabile üle. Aldur Soe surma järel sai Noorte Kotkaste peastaabi ülemaks 1994. aastal Rudolf Mürk. Tema lahkumise järel asus 2003. aasta kevadel ametisse Aivar Sarapik, kes töötab sel kohal tänaseni.

Praegu, 2005. aasta kevadel kuulub Noorte Kotkaste organisatsiooni 4000 poissi, viis korda vähem kui sõja eel. Aeg ja olud on sundinud uuendama organisatsiooni põhikirja, mis on tekitanud ka vastuseisu. Põhiline ehk kasvatustlik osa on jäänud samaks, otstarbekuse ja lihtsuse suunas on muudetud aparati.

Noorte Kotkaste ja Kodutütarde ühendusest kujunes Sakala maleva juurde Noorte Kotkaste ja Kodutütarde Sõprade Selts (esimees Valev Kaska), kes tegeleb noorte toetajana edasi. Olemas on Noortemagistrite Liitki, kuid see ootab värskendavat noort jõudu. Suure ja tänuväärse töö on teinud Riigikogus Enn Tarto, kes Noorte Kotkaste peavanema asetäitjana suutis rahvasaadikutele selgitada organisatsiooni tähtsust noorsootöös ning saavutas Noorte Kotkaste ja Kodutütarde korraliku rahastamise riigieelarvest.

Viisteist aastat pärast taastamist on organisatsioon jalul, saavutanud püsiva kasvu ja jõudnud Eesti kaardile. Vabatahtlikke noortejuhte oodatakse pikisilmi juurde. ■

# TÜTRED KASVAVAD KODUMAA RÕÕMUKS

**Neid noori, kes rõõmsal meelel Eesti Vabariigi sünnipäeva tähistavad, pole tänapäeval palju, kuid Järvamaa kodutütred teevad seda tubli ringkonnavanema Siiri Sitska eestvedamisel siiski.**

## Anne Pöder

Järva ringkonna kodutütred kogun-  
sid kodumaa sünnipäeva koonu-  
sele. Paide kultuurimaja kohvikus  
olid kõik lauad täis kollaste tuttidega  
sinimütsi kandjaid, kel pidulikud vor-  
mid seljas ja tuju elev.

## Oma laps innustas rühmajuhitööle

Õhkkond oli ootusärev, sest pidu-  
päevakoondusel said tublimad ringkon-  
na vanemalt Siiri Sitskalt hoolduspaela  
ja kümme uut liiget andis töötuse. Olid  
kõned, etteasted ja muidugi sünnipäe-  
vatort.

Oma kõnes ütles Sitska, et kodumaa  
sünnipäev on kõigi eestlaste pidu. "Pole  
sugugi imelik sel päeval üksteist õnnit-  
leda," märkis ta.

Kodutütardele polegi isamaalus  
võõras. Nad on tänapäeva noored, kes  
peavad oma keelt, kultuuri ja kodumaad  
tähtsaks ega häbene seda välja näidata.

Sitska märkis, et need tüdrukud kan-  
navad vormi uhkusega, kui vaja, marsi-  
vad püstipäi rivis ja arendavad end mit-  
mekülgeteks neidudeks. "Nad on igas  
mõttes teistele eeskujuks," kiitis ta.

Sitska tunnistas, et Kodutütarde vas-  
tu huvi tundma pani teda oma tütre soov  
organisatsiooniga liituda. "2000. aasta  
suvel käis tollane Kodutütarde juht Anne

Eenpalu koolis organisatsioonile reklaa-  
mi tegemas. Ta innustas uusi rühmi loo-  
ma," meenutas ta.

Et Sitska tütar oli asjast huvitatud ja  
koolis leidis veel kümnekond kaasalöö-  
jat, loodigi 1. juulil Paide rühm, mille ju-  
hiks hakkas ta vabatahtlikult. "Olin küll  
aastaid koolis lastega töötanud, kuid na-  
tuke oli hirm, kuidas hakkama saan. Ön-  
neks oli julgustajaid ja abipakkujaid  
palju," lausus ta.

Töö käigus sai Sitskale peagi selgeks,  
et nõukogudeaegsest pioneerijuhi ja ees-  
tiaegsest huvijuhtitööst kodutütarde ju-  
hendamine oluliselt ei erinegi. "Tegeli-  
kult on see hea ja vaba vorm lastega su-  
helda, neile huvitavaid asju õpetada,  
sisustada meelepärast vaba aega," sel-  
gitas ta.

"Meil peaks iga nädal olema kokku-  
saamine ehk koondus, kuid ürituste ti-  
heduse tõttu on neid harvem, sest juba  
ühisüritusi on nii palju, et kõike lihtsalt  
ei jõua," märkis ta.

Eelmisel aastal oli Järva Kodutütar-  
de ringkonnas 44 üritust. Sitska meelest  
näitab see, et maakonna noored on ak-  
tiivsed. "Järelikult vajavad nad meele-  
lahutust ja köitvaid tegevusi," lausus ta.

Mõni võib küll mõelda, et üritused  
röövivad lastelt kogu vaba aja, kuid te-  
gelikult suudavad nad end edukalt hu-  
vialade vahel jagada. Kodutütredks ole-  
mine ei pea olema ainuvalik.

## Sõprus lastega viib hea koostööni

Üritused ja koonduste teemad pole  
lastele peale surutud. Tegelikult valivad  
lapsed, mida neile meeldib teha. "Meil  
on mõni üritus nii menukas, et tüdru-  
kud panevad juba aegsasti end sinna  
kirja," lausus Sitska. "Seda piiratud osa-  
lejate arvu tõttu. Rahaliselt läheks kõi-  
kide liikmete sage kokkusaamine kal-  
liks."

Üks selliseid menuüritusi on ema-  
keelepäev. "Seal on huvitavad külalised,  
kes suudavad lapsi põnevate ettevõtmis-

## SIIRI SITSKA AMETIKÄIK JÄRVA MALEVAS



1. juunil 2000 loodi Paide Gümnaasiumi  
kodutütarde rühm, mille rühmavanemaks  
kinnitati Siiri Sitska

8. jaanuaril 2002 kinnitati ta Kodutütar-  
de Järva ringkonna vanema abiks ja te-  
mast sai põhikirja järgi Kodutütarde Jär-  
va ringkonna juhatuse liige.

1. juunil 2002 kinnitati ta jätkuvalt Pae-  
piigade rühmavanemaks.

8. novembril 2004 kinnitati ta Kodutü-  
tarde Järva ringkonna vanemaks, on jät-  
kuvalt ka rühmavanem, põhikirja järgselt  
ka ringkonna juhatuse liige, samal ajal kin-  
nitati ka Kodutütarde organisatsiooni  
keskjuhatuse (seitse liiget: Kodutütarde  
peavanem, kaks noorteinstruktorit ja neli  
ringkonnavanemat kogu Eestist) liikmeks.

## TUNNUSTUSED

2001 – Kodutütarde peavanema aukiri Kodutütarde organisatsiooni 70. aastapäeva puhul;

2002 – Kaitseliidu Järva maleva pealiku tänukiri Eesti Vabariigi 85. aastapäeva puhul; Kodutütarde peavanema tänukiri Kaitseliidu 85. aastapäeva puhul;

2004 – organisatsiooni sümbolikaga meene Kodutütarde organisatsiooni taasloomi-  
se 5. tegevusaasta puhul.

tega üllatada," põhjendas ta. "Eelmine kord oli külas Contra, kes tegi luulesimultaani. See kukkus lõbus välja!"

Sitska tunnistas, et vähemenukad on näiteks talgupäevad või spordivõistlused. "Olen tüdrukutele selgeks teinud, et elus ei saa teha ainult seda, mis meeldib," lausus ta. "Kui vähemmeldivale üritusele ei tulda, ei pruugi nad pääseda ka meelepärastele."

Selline kasvatustöö on Kodutütardel Sitska selgitust mööda tähtis, sest tüdrukutest peavad kasvama tublid ja tegusad naised. "Õpetlikel koondustel ja praktilistel üritustel omandavad lapsed palju tarkusi," lausus ta. "Nad saavad hakkama söögitegemise, käsitöö, esmaabi andmise, orienteerumise ja muu elus vajalikuga."

Et organisatsioon on isamaaline, kuulub kodutütarde juurde teatud annus patriotismi.

Sitska selgitas, et nad ei pinguta sellega siiski üle. "Püüame isamaalisi asju põimida mängude ja muude tegemiste sekka," märkis ta. "Veidi rohkem tuleb see välja pidulikel koondustel, mida peame Eesti Vabariigi ja Kodutütarde aastapäevade puhul."

Kodutütarde järke täites peavad tüdrukud niikuini palju Eesti kohta õppima ja teadma ning sellest on küllalt, et nad eristuksid eakaaslastest nii isamaaliste teadmiste kui ka käitumise poolest. Sitska tähelepanekut mööda ei pelga noored isamaalisust. "Tegelikult tunnevad kodutütred oma teadmiste ja oskuste üle uhkust," lausus ta.

## Kõike ei saa rahas mõõta

Kõige rohkem heameelt tunneb Sitska selle üle, et kodutütred ei suhtu temasse kui aukartust äratavasse juhti, pigem nagu sõpra. "See on hoopis teistsugune suhe kui koolis õpetaja ja õpilase vahel," kinnitas ta. "Küllap on põhjus inimeste vaba tahe midagi meeldivat koos teha."

Kuigi Sitska teeb organisatsioonis tööd vabatahtlikult ega saa selle eest senti, pole see tema meelest midagi märkimisväärset. "Kõike ei saa rahas mõõta," tunnistas ta. "Olen selle töö kaudu käinud kohtades ja näinud asju, mida muidu kunagi poleks saanud. Sellised hetked kaaluvad üles kõik muu."

Parim tänu töö eest on Sitska ütlust mööda laste säravad silmad ja rahulolu üritustest.

Et kodutütred on menukad, tõestab pidev järelkasv.

Sitska ei tee suurt kihutustööd ega käi koolidest tüdrukuid liikmeks värba-

## KOMMENTAAR

Meil on väga vedanud, et ringkonnavanem on selline aktiivne ja kohusetundlik inimene nagu Siiri Sitska. Seda enam, et ta teeb seda tööd vabatahtlikult.

Temas peituv optimism nakatab nii rühmavanemaid kui ka tüdrukuid. Ta on lahke loomuga ja abivalmis ning teeb oma tööd südamega. Ta leiab lastega kergesti ühise keele ja on neile rohkem sõbra kui juhi eest.

**Mare Hendrikson,**  
Kaitseliidu Järva maleva noorteinstruktor

## TEAVE

Kodutütred on 1932. aastal Naiskodukaitsse juurde loodud isamaaline skautlik organisatsioon, kuhu võib kuuluda iga tütarlaps alates kaheksandast eluaastast.

Kodutütred lahkuvad organisatsioonist 18-aastaseks saades, osa neist liitub naiskodukaitsjatega.

Tegevus kulgeb koonduste, laagrite, matkade ja teiste ühisüritustena, mis annavad teadmisi ja oskusi järgukatseid sooritada.

Organisatsioon saab tegutsemisraha Kaitseliidu eelarvest ja peab end sellega aasta otsa majandama. Enamik kodutütardega tegelevaid naisi teeb tööd vabatahtlikult. Lastele on liikmeksolek ja enamik üritusi tasuta.

Kodutütred juhib peavanem. Organisatsioon jaguneb maakondade järgi ringkondadeks, mida juhib ringkonnavanem.

Järva ringkonnas oli veebruari lõpul 233 kodutütart, kes jagunevad üheksasse rühma. Suuremad rühmad tegutsevad Väetsal, Koerus ja Paides.

mas - huvilised tulevad rühmade juurde ise. Põhiliselt sõprade ja tuttavate kaudu.

Samuti ei torma täiskasvanud tulijat kohe liikmeks kirjutama, vaid annavad talle ligi pool aastat aega nende tegemistest osa saada ja harjuda. Nii jõuab laps ise äratundmiseni, kas liituda või mitte.

Rohkem kui tüdrukute järelkasvu üle muretseb Sitska rühmavanemate pärast. "Maakonnas on mitu rühma, kuhu me pole rühmavanemat leidnud," kurtis ta. "Täiskasvanud pelgavad seda tööd, kuigi minu meelest asjata."

Et täiskasvanuid on organisatsioonis vähe, rabab Sitska nagu paljud naiskodukaitsjad mitmel rindel. Ta on Paide Paepiigade rühmavanem, Järva ringkonna vanem ja peastaabis keskjuhatuse liige.

Sitska tunnistas, et ka täiskasvanute puhul kehtib reegel: kes teeb, see jõuab. "Mul jääb vaba aega ka oma hobidega tegelda," märkis ta.

Sitska püüab võimalikult palju lugeda, õpib kolleegidega inglise keelt. "Sõbrannade ringis on meil söögitegemise klubi, kus iga kuu valmistame kordamööda huvitavad toite ja kutsume teisi neid nautima," lisas ta.

Elus õpitud ja kogetut püüab Sitska edasi anda ka oma kasvandikele. "Palju kasu on sellestki, et mul on kolm tüdruku, kelle eeskujuna näen oskan paremini tüdrukutega suhelda ja neid mõista."

Tütar, kelle huvi tõttu Sitska kodutütardega tegelema hakkas, kasvab peagi sellest vanusest välja, kuid noorem tütar ootab pikisilmi kaheksa-aastaseks saamist. "Seega jään Kodutütardega veel paljudeks aastateks seotuks," märkis Siiri Sitska. ■



**Siiri Sitska ja tema Paepiigade rühma tüdrukud.**

# KES AJAS KODUTÜTRED VIHMA GA METSA?

Just sellise küsimuse esitas teleajakirjanik Kodutütarde võistlusmatka Ernake viimase päeva hommikul tugevas vihmajas. Vastus oli: keegi ei ajanud, nad ise läksid.

**Angelika Naris**

**T**õepoolest, võistlusmatkal Ernake 2005 osalenud 12 võistkonda olid tulnud vabatahtlikult Saaremaale ennast proovile panema. Kodutütardele korraldati tänavu kolmas päris oma võistlusmatk ja sedapuhku olid raske organiseerimistööst enda õlule võtnud Saaremaa noorteinstruktorid ja vabatahtlikud juhid.

## Hea ettevalmistus aitab

Võistlus algas 2. juunil Karujärve äärest ja lõppes samas paigas 4. juunil. Oli nii päikest kui ka vihma, seda viimast paraku rohkem. Üks võistkond märkis oma tagasisidelehel, et Ernake oli tore ja märg, sest märg on ka tore. Sellised need kodutütred kord juba on – rõõmsad ja teotahtelised iga ilmaga.

Trassi pikkuseks oli umbes 35 kilomeetrit. Kontrollpunktides tuli näidata osavust ja nutikust kümnel alal. Enim meeldisid kodutütardele paadisõit, spordipüssist laskmine ja takistusriba. Takistusribal oli mitu ülesannet. Tuli

ronida tasakaalu hoides köiel, roomata võidu sipelgatega ja turnida "ämbliku võrgul". Kõik see oli viimane katsumus enne finišit ja paljud pidasid seda ronimist kõige raskemaks, aga ka vahvamaiks ülesandeks.

Üks tähelepanek, mis Saaremaa Ernakeselt pärineb, on seotud orienteerumisoskusega. Andis tunda see, et need, kes olid kodus rohkem praktilist orienteerumistrenni teinud, leidsid ka rajal punktid õigeaegselt üles. Aga oli ka neid võistkondi, keda tuli aidata õigele rajale tagasi. Õnneks ei võtnud see tüdrukutel võistumatkamise tuju ära, vaid andis pigem innustust rohkem ettevalmistustööd teha.

## Ernake oli, on ja jääb

Võistluse lõpetas kümme võistkonda. Esikolmikusse jõudsid Saaremaa, Võrumaa ja Tallinn. Saaremaa tüdrukutel on nüüd võimalus osaleda Rootsisis samalaadsel võistlusel ja Võru tüdrukud saavad jõudu proovida noorkotkaste Mini-Ernal.

Autori fotod



Nagu ikka sõjalis-sportlikul mängul, tuleb ka Ernakesel varustusele rohkesti tähelepanu pöörata.



Ämblikmehe oskust nõudvad harjutused saadavad Eestis kõiki sõjalis-sportlikke retki.

Muljeid Ernakesest 2005, mille motoks oli "Iga kutsumus on katsumus", kanname veel kaua endaga kaasas.

Siinkohal mõned killud võistlejate arvamustest: suhted teiste võistkondadega kujunesid sõbralikeks ja omavahel tehti palju nalja, vastutegevus oli kõige kihvtim; kogemusi sai palju; igati tore nagu alati; ei kahetse tulemist, järgmisel aastal tahame kindlasti tagasi tulla; normaalne, kuigi aja arvestamine oli mööda.

On tore, et kodutütarde hulgas on nii erinevaid tütarlapsi. On neid, kes muusitseerivad ja laulavad (nagu näitas kevadine emadepäevakontsert Mustpeade majas), ja neid, kes armastavad käsitööd teha (kohe pärast Ernakest avati Kuldjala tornis käsitöönäitus), kuid ka neid, kes sammuvad metsaradadel naerata des raskustele vastu, suur ja raske seljakott õlgadel.

Täna kõiki Ernake 2005 korraldajaid, võistlejaid ja võistkondade esindajaid. Lõpetan ühe võistkonna sõnadega: võistlus Ernake oli, on ja jääb toredaks võistluseks! ■

Angelika Naris on Kodutütarde peavanem.

# "KÜLM KEVAD" LÄÄNE-VIRUMAAL

**29. aprillist 1. maini korraldas Kaitseliidu Viru malev koondõppuse "Külm kevad" üksikkompaniidele ja praktilise harjutuse läinud aastal baasväljaõppekursuse läbinud kaitseliitlastele.**

**Margo Turro**

**R**ünnakule on asunud "rohelist". Mobiliseeritud maakaitseväge lähutati metsa, kust saadetakse "rohelist" motoriseeritud kompaniide (nendel on toetuseks miinipildujate rühm) edasilikumist viivitama lahingu-  
grupid ja maakaitseväge rühmad.

## **Volbriõõks õppustele**

Selline on kokkuvõtlikult lahingukäsk, mis tõi meid 29. aprillil Rakverre Pikas tänavas asuvasse Kaitseliidu staapi. Ees ootas koondõppus Viru maleva üksikkompaniidele ja praktiline harjutus läinud aastal baasväljaõppekursuse (BÖK) läbi teinud värsketele kaitseliitlastele. Õppuse nimetus "Külm kevad" oli valitud päevakajaline – kajastamiseks õues valitsevat olustikku.

Kiirelt formeeriti kohaletulnutest maakaitse- ja lahingugrupid. Jagati välja relvad ja jaotati ametikohad. Tulejõult olime tugev jagu: kaks Saksa kuulipildujat MG 3, kaks granaadiheitjat Carl Gustaf ja kaheksa AK-4. Transpordiks, nagu hea tava ette näeb, Unimogid.

Kui telgid, vesi, toit ja muu vajalik oli masinatele laotud ning jaotatud allkirja vastu gaasilambid välja jagatud, võisid võitlejad end masinatesse mahutada ja hakata kolonnis Tapa harjutusalal suunas liikuma.

Lootsin, et jõuame majutusale enne, kui päris pimedaks läheb, muidu peab käsikaudu telki ülesse panema hakkama. Sõitmine võttis omajagu aega. Et jaotulem oli sellel harjutusalal esmakordselt, kasutas ta sõitmisaega maastikuga visuaalselt tutvumiseks.

## **Telgid tõusevad võidu hämarusega**

Kulus aega, käänakuid ja habemega nalju, enne kui jõudsimme majutusale ja kolonn peatus. Jaotulem otsis meie telgile koha, see jäi lahingugrupi telgi naabrusesse. Kogu jao varustus ja meeskonna isiklik kraam veeti sinna ning asuti kätkesti telki üles seadma, sest hämarus laskus murettekitava kiirusega met-

saalusele. Välja jagati toidupakid, millest pidi jätkuma terveks nädalavahetuseks.

Nagu ikka, ei tulnud kellelgi esimesel öhtul metsas kuigi ruttu und, sest olukord oli uudne. Seepärast tehti lõkkeplatsile tuli ja vedeti selle juures aega.

Jaotulem pani paika öise telgivalve ja kuulutas südaöö läbi välja öörahu. Esialgse info kohaselt ei pidanud vaenlane (keda kehastasid Tapa valverühma võitlejad) meid kiusama tulema, nii lootsimegi rahulikku ööd. Pugesin oma asemele ja suikusin kiiresti unne.

## **Imitatsioonivahendite hulka korvas varase äratuse**

Kuus tundi hiljem äratas meid rühmaülema Moks. Kobisime telgist välja, endal veel padi kaenlas ja nägu varasest äratusest mossis. Tusatsemine läks üle samal hetkel, kui nägime imitatsioonivahendite hulka. Tegime kiire hommikusöögi ja kohvi ning jaotulem asus laskemoona ja imitatsioonivahendeid välja jagama. Erilise hoolitsuse osaliseks said kuulipildurid, kelle kaasasolevad lindid pidid kõik täis olema. Söögipoolise, mis ei vajanud soojendamist ega keetmist, pakkisime rakmetesse, täitsime veepudelid. Allesjäänud imitatsioonivahendid laadisime autokasti, et vajadusel varusid täiendada.

Saanud käsud, olimegi valmis teele minema.

Mõnikümmend minutit hiljem saabusime oma vastutusale. Otsustati sättida vaenlase teele üllatus, mis pidurdaks nende hoogu veel enne, kui nad jõuavad meie varitsuse alla. Jaotulem käis lahingupaariga läbi nende eemaldumise, teised ootasid seni varitsuspaigas.

Kui eemaldumistega tutvunud kolmik kohale jõudis, määrati positsioonid ja asuti varitsust ette valmistama. Jaotulem tähistas käepäraste vahenditega varitsuskohast eemaldumise tee kuni ootava Unimogini. Kui kõik oli valmis, võttis rühmaülema kuulipilduripaari, ühe tankitõrjuja ja jaotulema kaasa, et julgustada lahingupaari, kes pidi vastas-

tele ebameeldiva üllatuse valmistama. "Üllatusmiini" ülesättimine võttis mõned minutid.

## **Esimesed "lahinguristsed"**

Ei läinudki kaua, kui vaenlaste auto-de mürin kuulmisulatusse jõudis. Õigel hetkel käivitatud miin (mis koosnes kokkuseotud lõhkepakettidest) ning visatud pakett ja suitsugranaat köitsid soovitud vaenlase tähelepanu. Aga seda, kas nad ka jalastusid ja tiibama hakkasid, polnud mahti jälgima jääda – vastaste kuulipildujatäriin kasvatas hooilt jalgadele tiivad. Hoogu lisas ka teadmine, et varsti nad taipavad, et tegemist oli lihtsalt õrritamise, ja liiguvad edasi.

Varitsuse õnnestumine oleneb suuresti sellest, kas jõuame õigeaegselt positsioonidele. Läks plaanipäraselt. Saimme veidi oodata, enne kui vaenlase jalgsi patrulliv luure meie seatud miini avastas. Pärast plahvatust kostitas vasakul pool olev kuulipilduja luurajaid kena valanguga. Viskasime suitsugranaadid katteks ja eemaldusime kiiresti, sest ei tahtnud raskesti relvastatud soomustatud vaenlast ootama jääda.

Lippasime läbi metsa auto peale ja sõitsime minema. Lasime (tinglikult) õhku silla, sundides sellega vaenlast teist jõeületuskohta otsima ja "ostes" nii endale väärtuslikku aega. Jõudnud jõe äärde, jalastusime. Oletasime, et vaenlane üritab koolmekohal jõe ületada. Kuulipilduritele ja tankitõrjajatele määrati kiiresti positsioonid, jaotulem aga võttis kolm laskurit ja otsis positsioonid kuulipilduritest paremal pool jõe ääres. Ta arvas, et vaenlane üritab pärast maabumist sealtpoolt kuulipilduritele küljele alla hiilida.

Positsioonid määratud, oli aega, et kiivred maskeerida ja keha kinnitada. Ootasime lahingugruppi, kes pidi võtma sisse koha meist vasakul. Mõni aeg hiljem kuulsime kauget ja kaunist kuulipildujavalangut, paukpadrunite raginat ja lõhkepakettide plahvatusi. See oligi lahingugrupp, kelle käte vahele olime vastase sillaõhkimise ajanud.

Paarkümmend minutit hiljem saabus see lahingugrupp meie juurde ja suurema sissejuhatuseta võtsid mehed kohad sisse. Jaotulem viis meidki alla jõe äärde, kus võtsime sisse kohad jämedate paju-de taga, otsides neilt kaitset kuulide eest. Pidime olema vaikselt, varjatud ja liikumatud, et mitte vastase luurel end avastada lasta ega pälvida nende kuulipildurite tähelepanu, mis rikkunuks varituse.

Ei möödunudki kuigivõrd aega, kui kuulsime teisel kaldal tegutsevat vaenlast, kes valmistus paadiga soomukite katva tule all jõe ületama. Alles siis, kui meie MG-d olid laulma hakanud ja rühmaülem andnud raadiosaatja kaudu jaotulemale loa tuli avada, kukkusime neljakesi paugutama.

## Keset lahingumõllu

Pool minutit hiljem käratas jaotulem üle lahingumõllu: "Taanduda!" Nii silkasimegi läbi mülka kõrgema pinnase poole. Üks laskuritest komistas ja kukkus porisse, silmapilk hiljem tõstsid relvavendade käed ta sealt üles. (Kedagi ei jäeta maha!) Jooksu pealt pomises jaotulem: "Ma teadsin, et nad sealt tulevad, lihtsalt teadsin, kurat, mulle meeldib, kui mul on õigus!"

Jõudnud kohale, võtsime ahelikku ja hakkasime vaenlast tulistama. Jaotulem oli ütlemata tõsiselt aktsioonis: jooksis paarikümne meetri pikkusel lõigul edasi-tagasi, andes iga paari meetri tagant tuld, lootuses tekitada vaenlases väärtetekujutus meist kui arvukast üksusest.

Eemaldusime kuulipildurite katva tule all ja jooksime sõidukite juurde. Mõned hetked hiljem jõudsid ka kuulipildurid meieni ja sõit majutusosalale võis alata.

## Kaevikuid kaevamas

Kui olime laagris end tühjaks rahmeldatud ja kõhud täis söönud, tuli teade, et läheme kohe kaevikuid kaevama. Jalgsi liikusime kohani, mis määrati meile põhipositsiooniks, valisime kohad ja asusime kaevuma. Muld oli kivine.

Esialgse plaani kohaselt pidime lamades kaeviku kaevama, kuid välja tuli hoopis põlvelt kaevatud kaevik. (Eks oma nahk ole ikka kallis!) Vaatasime üle ka järgmise päeva eelpositsioonid ja eemaldumisteed ning maskeerisime kaevikud. Oli päev õhtus.

Laagris söödi ja joodi kohvi või teed. Naljatati, et riputame puhuks, kui vastane peaks öösel kollitama tulema, telgi-

uksele sildi "Mitte häirida - öörahu. Vastuvõtt hommikul kell kaheksa".

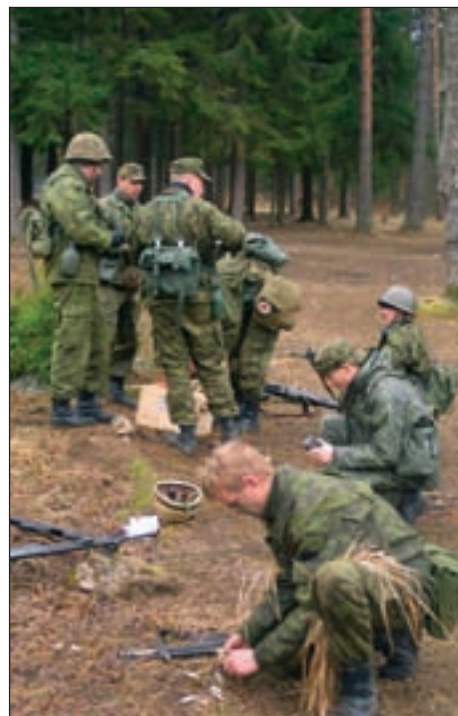
Pikk ja füüsiliselt koormav päev sai punkti ahjuvalves ja juba murdiski uni noori mehi nagu loogu.

## Viimane lahing

Pühapäeva hommikul ärgates polnud keegi enam mossis. Oli ju saabus viimane lahing. Moraal oli hea ja vaim kõrge. Pärast pruukosti täiendati laskemoona ja imitatsioonivahendeid, telgid võeti maha ja pakiti kokku. Seljakotid ja mu kraam tõsteti autodele, et lakkumine pärast lahingut oleks kiire. Jaotulem sidus puutoki külge neli lõhkepaketti, nimetas seadeldise "kaitseliitlase kurikaks" ja torkas otsapidi vöö vahele. Oli aeg liikuma hakata.

"Eelpositsioonile" jõudes oli mahti maskeeringut parandada ja nägu mäkerdada, et võimalikku enneaegset avastamist vältida. Aega ei antud - juba sõitis vaenlane mööda legendikul kulgevate teede. Isegi lennuka fantaasiaga oli raske ette kujutada kuutkümmend hambuni relvis soomukit, kui näha oli vaid kahte Unimogi. Igatahes tabas vaenlasi lahingugrupi tellitud miinipildujatuli (imitatsioon). Ilus oli vaadata, kuidas laengud eemal plahvatasid, paisates ülesse suitsu- ja tolmusambaid.

Pärast tulelööki küsis jaotulem rühmaülemalt retoorilise küsimuse: "Milline vaenlane?" Vaenlane oli avastanud lahingugrupi ja andis nende suunas



**"Külma kevade" tulised lahingud on läbi, aeg on varustus üle vaadata ja tagasi koju minna.**

kuulipildujatuld. Käsü peale panime meiegi oma pillid hüüdma, mispeale vaenlased jalastusid ning masinad hargnesid ja hakkasid meie suunas tulema, pidevalt tuld andes. Minutit kaks-kolm pidasime tulevahetust, jaotulem virutas oma "kaitseliitlase kurika" vaenlase suunas. Loopisime suitsugranaadid eemaldumiseks katet tegema, aga sama tegi ka vaenlane, nii et tekkis küsimus, kes kelle eest taandus. Lidusime nii kuis jalad võtsid oma põhipositsioonidele ja jäime vaenlast ootama.

Sättisin lõhkepaketid kaeviku servale käepärast, asetasin relva toele. Vaenlane oli oma väed jaotanud: pool kimbutas lahingugruppi, teine pool ründas meid. Jaotulema käsü kohaselt avasime vastutule. Üle lahingukära röökis jaotulem, et annaksime neile nii mis tolmab. Lõhkepaketid lendasid vaenlase suunas ilmselt igast kaevikust. Miskipärast kippusid padrunid kahekaupa pessa ronima, nii et ei saanud anda valanguid, vaid pidime vintpüsse mängides uuesti ja uuesti laadima.

## Lahing lõpetas õppuse

Jälle tekitasime suitsugranaatidega kättevarju, kuid vahekohtunik Lepik sõitis jaotulemale uue pähkli: üks tankitõrjajatest sai haavata. Silmapilk kandas jaotulem meedikku "haavatu" juurde, andes samas taandumiskäsu. "Haavatu" toodi kahe mehe vahel ära ning taandusime nii kiiresti kui võimalik. Sel hetkel, kui võtsime eemal sisse ringkaitset, et kontrollida laskemoona ja haavatu abi anda, tabas meie mahajäetud kaevikuid vastaste miinipildujate tulelööki. Jaotulem kiristas hambaid ega saanud kuidagi üle sellest, et ei lubatud käsivõitlusesse laskuda. Tõusime ringkaitsest ja lidusime ootava masina peale. Kohe, kui viimane lahingugruplane oli kastis, võtsime paigalt ja sõitsime (legendi kohaselt) eemal ootava maakaitsekompanii poole.

Eufooria korraldatud miinipildujatule imitatsioonist kestis seni, kuni avastasime kurva tõe: need kollased plastiktüki tuli ka kokku korjata, et mitte harjutusala lagastada.

Pioneerid jäid veel oma juhtmeid kokku vedama, kui muu seltskond Rakvere poole sõitis, kus varustus ära anti ja relvad puhastati.

Hiljem, kuumas saunas metsakülma kontidest välja leilitades ei kahetsenud ma sekundikski, et volbriöö nägemata jäi. Küll oli aga hea meel, et üks nädalavahetus jälle kord asja ette läks. ■



# JUUBELIKONTSERT KAITSELIIDU TALLINNA MALEVAS

30. aprillil 2005 andsid Kaitseliidu Tallinna maleva muusikakollektiivid Mustamäe kultuurikeskuses Kaja ühise juubelikontserdi.

## Maris Amon-Merilain

**K**ümme aastat täitus maleva segakooril tegevuse alustamisest praeguste dirigentide Leili Sarapuu ja Ebe Pille juhatusel ning viis aastat maleva puhkpilliorkestril (dirigent Jaak Karlis).

## Pilk kaugemasse ajalukku

Pilguheit minevikku tõendab, et muusika rikastas kaitseliitlaste igapäevaelu ja ilmetas pidupäevi juba 20. sajandi 20. aastail. Kaitseliidu koorid ja orkestrid osalesid nii kohalikel laulupäevadel ja -pidudel kui ka üldlaulupidudel. Eriti hinnatavaks muutis muusikaga tegelemise tol ajal asjaolu, et enamik lauljaid ja pillimehi olid amatöörid – muusikahuvilised.

Juba 1928. aastast on teateid Kaitseliidu Harjumaa Anija kompanii 29-liikmelisest segakoorist, samuti Kaitseliidu juurde kuuluvatest Järvakandi, Narva, Tartu ja Petseri naiskooridest, nagu annab teada ajakirja Kaitse Kodu! 1928. aasta 12. number (lk 610–612).

Kriitikut pidasid amatöörlust taunitavaks, kuid kui amatöörid poleks saanud osalemisõigust, jäänuks paljude tolleageste eestlaste muusikaharrastus väljundita.

## Segakoori asutamisest

Kaitseliidu Tallinna maleva segakoor loodi 1995. aastal koorijuhhi ja helilooja Olev Hõlpuse eestvõttel. Dirigentidena asusid koori ette Leili Sarapuu ja Kaja Kasemets. 1998. aastal asus viimatinimetatu asemele Ebe Pille. Koorivaneema vastutusrikast ametit on kümme aastat hoidnud Elle Kruusmaa.

11. märtsil 1997 pühendas helilooja Lembit Veevo (1926–2000) Kaitseliidu Tallinna maleva segakoorile Leelo Tungla sõnadele kirjutatud laulu “Moto”:

*Mida ma veel hoian,  
keda ma veel kaitsen,  
kui mitte sind, mu kodune maa –  
isade maa – mu Eestimaa.*

Segakoor ongi sealtpeale alustanud kõiki avalikke esinemisi selle pöördumisega kuulajate poole – oma motoga. Esineda on tulnud kõikjal: nii päikeses kui ka vihmas, nii Estonia saalis kui ka pargis.

Kontserdil astub publiku ette 30 lauljat. Solistidena on olnud kaastegevad Aleksander Sarapuu, Karli Kannelmäe ja varem ka A. Ainumäe.

Koori avalike esinemiste algus ulatub aastasse 1996, kui võeti osa Tallinna vanalinna päevadest. Samal üritusel osaleti ka aastatel 1997, 1999, 2000, 2002. Kahel viimatimainitud aastal toimusid kontserdid Viruvärava mäel koos Kaitseliidu Tallinna maleva puhkpilliorkestriga.

Kümne aasta pikkune sõprus seob koori ja 1993. aastal taasavatud Seli tervisekeskust. Iga-aastased laulu- ja puhke-laagrid lõpevad suurema kontserdiga, kus lisaks segakoorile osales 2001. aastal maleva puhkpilliorkester, 2002. aastal ansambel Vanad Sõbrad ja 2004. aastal Pärnu Sõjameeste Ühenduse meeskoor.

Koori esinemised on tihedalt seotud Kindral Johan Laidoneri Seltsiga, mille liikmeks segakoor on *in corpore* aastast 2002. Kustumatu mälestus jääb ühisest 2004. aasta 13. mai metsaistutamisest Harju maakonnas Kõue vallas. Sel päeval sai Eesti mets juurde 2500 uut puud.

## Segakoor ja muusikaelu

Kaitseliidu Tallinna maleva segakoor on võtnud osa paljudest muusika-elu suursündmustest: laulnud Gustav Ernesaksa sünniaastapäevale pühendatud juubelikontserdil Estonis aastatel 1998 ja 2003 ning astunud üles XXIII ja XXIV üldlaulupeol.

Pikka esinemiste nimistusse mahuvad laulutervitused vabadusvõitlejate kokkutulekul, iseseisvuspäeva ning Naiskodukaitse ja Kodutütarde üritustel.

Sõjamäel Jüriöö pargis on kooril tulnud mitmeid kordi nii laulda ja kui ka Naiskodukaitse ülesannet täites suppi jagada.

Traditsioonilisteks on muutunud segakoori jõulukontserdid Tallinna ki-



Kaitseliidu Tallinna maleva segakoor ja Tallinna maleva Lääne malevkonna puhkpilliorkester juubelikontserdil.

## KAITSELIIDU ORKESTER

rikutes ja Kaitseliidu Tallinna maleva uusaastaball Lillepaviljonis. Ballil esineb koos segakooriga alati ka maleva puhkpilliorkester.

### Tallinna maleva puhkpilliorkester

Meenutagem, et mitmete tiitlitega pärjatud puhkpilliorkester Kalev sai 6. jaanuaril 2000 Tallinna maleva puhkpilliorkestriks ning Tallinna maleva pealiku 30. detsembri 2003 käskkirjaja viidi orkester Lääne malevkonna alluvusse.

Kaitseliidu Tallinna maleva puhkpilliorkestri kaalukamateks esinemisteks 2005. aastal on olnud osalemine Tartu rahu 85. aastapäeva tähistamise tseremoonial Jüriöö pargis, esinemine 8. aprillil korraldatud Kaitseliidu Tallinna maleva Lääne malevkonna 15. aastapäeva pidulikul rivistusel ja kevadine aruandekontsert aprillikuu lõpul.

Juunikuus osales orkester võidutule pidulikul vastuvõtul ja maakondadesse saatmisel Jüriöö pargis.

Tallinna maleva puhkpilliorkestri 5. tegevusaasta aruandekontserdi kava oli valitud sama hoolikalt kui varasematelgi kordadel. Kõlasid tõsisemaks mõtiskluseks sobivad Giuseppe Verdi ja C. M. Butti avamängud ning Mihhail

Glinka ja Antonin Dvoraki meeleolutootvad tantsud. Johann Straussi igahaljastest valssidest esitati 3. aastapäeva kontserdil "Viini veri", 4. aastapäeva kontserdil "Kunstniku elu" (op. 316) ja tänavu kevadel "Keisrivalss" (op. 437). 4. aastapäeva kontsert on jäädvustatud muusikamälestusena väikeses tiraažis CD-le (teostaja M. Nõlvak).

Muusikahuvilistel oli sel kevadel enne Kaitseliidu Tallinna maleva puhkpilliorkestri aastapäevakontserti võimalus kuulata Edvard Griegi muusikat draamale "Peer Gynt", nimelt 24. märtsil piirivalve orkestri esituses Tallinnas Mustpeade Majas.

### Eesti muusika Kaitseliidu muusikute kavades

Eesti heliloojaid on esindanud Tallinna maleva puhkpilliorkestri aastapäevakontsertide kavades Eduard Liinev, Raimond Valgre, Feliks Mandre, Priit Raik ja Hans Hindpere.

Helilooja Hans Hindpere loomingut on palju esitanud maleva segakoor. Nimetagem lauludest "Eestimaa hing", "Meie sõprus", "Nimetule neiu", "Meie sinimustvalge", "Hällilaul", "Jõuluõhtu kirikuteel", "Tere, aasta uus", "Oo, Isabella" (seade Hans Hindpere).

Autor on spetsiaalselt maleva segakoorile kirjutanud tervituslaulu "Leelo". Segakoori 10. juubelikontserdil kõlas Hans Hindpere viisi ja Heldur Karmo sõnadega "Kodumaast laulan", solist oli Aleksander Sarapuu.

### Tunnustused

Lauljad ja orkestrandid moodustavad Tallinna malevas orgaanilise muusikalise terviku ning Tallinna maleva orkestri teenetemärke omistatakse nii pillimeestele kui ka lauljatele.

Märgi statuut kinnitati 2004. aastal ja selle seniste nominentide hulka kuuluvad Jaak Karlis, Alf Puskai, Andres Ajando, Indrek Ernesaks, Vello Jõesaar, Hudo Kaljulaid, Heino Raie, Endel Topnik, Mait Tiedemann, Kalju Niglasson, Jüri Rõuk, Lembit Sooserv, Gustav Nõmm, Enno Treier, Mart Puusepp, Leida Käbi, Leili Sarapuu, Ebe Pille, Elle Kruusmaa, Juta Lepisto, Karli Kannelmäe, Endel Altoja ja Heino Pertel.

Suuremahuline juubelikontsert 30. aprillil käesoleval aastal jätab kuulajad põnevusega ootama Kaitseliidu Tallinna maleva Lääne malevkonna puhkpilliorkestri ja Tallinna maleva segakoori pakutavaid uusi muusikaelamusi. ■

## KUI EESTI MEREVÄE ORKESTER ROOTSIS KÄIS

### Mati Märtn

See oli suvel 80 aastat tagasi, 13. juunil 1925, kui Tallinna sadamast lahkus aurik, kaasas Eesti mereväe puhkpilliorkester. Stockholmis korraldatud rahvusvahelise messi juhatus oli palunud nad üheks kuuks messile mängima.

Kõik mängijad ei saanud Eestist ära sõita, seepärast täiendati orkestri koosseisu paremate mängijatega Estonia teatrist. Juhatajana sõitis kaasa maestro Raimund Kull, kelle hoole all oli orkester olnud juba 1918. aastast peale.

### Pargimuusika kõlakojust

Stockholmi sadamas oli meie muusikuid vastu võtmas suur rahvahulk. Autodega veeti orkestrandid möbleeritud tubadesse, kus kohe tuli end mereväe vormi riietada, misjärel sõidutati nad autodega kontserdiaeda, kus neid

võttis piduliku marsi ja elagu-hüüetega vastu Rootsi mereväe orkester. Eestlased vastasid ühe palaga eesti muusikast.

Tõsisem töö algas 15. juunil. Iga päev tuli õhtuti mängida, pühapäevadel ka päeval. Mängida tuli kõlakojas, kuhu oli üles seatud kaks raadiosaatjat: üks linna ja ümbruskonna rahva, teine kaugeimate paikade tarvis.

Ajaleht Vaba Maa kirjutab, et "kõik imestavad ja üllatuvad meie orkestri võimise ja meile jagatakse palju kiitust, sest Rootsis sarnast sõjaväe orkestrit ei ole".

Kontserdid kestsid ka juulikuus. Eesti pillimeeste menu jätkus. Arutati võimalust kutsuda neid ka järgmiseks aastaks Stockholmi pargimuusikat tegema.

### Rahvaliku muusika menu

Enne eesti mehi oli selles pargis mänginud Rootsi merekindluse orkester.

Stockholmis valitsenud aga komme mängida ainult siis, kui kuulajad midagi tellivad. Seetõttu tekkisid kontserdis kohati pikad vaheajad, mil oodati uusi soovet.

Kui eestlased aga ilma küsimata ühe muusikapala teise järel ette kandsid, oli see rootslastele meeldivaks üllatuseks. Selgus ka, et Rootsi publik hoolib vähe klassikalisest muusikast. Soovidele vastu tulles hakati siis mängima lihtsaid rahvalaule ja muidugi populaarset rahvusvahelist muusikat, nagu valssi "Ilusal sinisel Doonaul" ja "Porilaste marssi".

See oli ilus aeg Eesti sõdalastest pillimeestele. Mehed olid elama paigutatud puhastesse ja mugavatesse erakorriteritesse. Kõige tähtsam oli aga mõistagi menu, mis Eesti mereväe orkestrile osaks sai ja millest Rootsis veel kaua räägiti. ■

**HÜGIEENITARVETE RIPUTUSKOTT:  
MUDEL 104-315**

(lahtivõetuna võimalik riputada  
konksu abil seinale või puu külge)



**GAASIMASKI TASKU:  
MUDEL 105-100**

(sobib kaitseväe uuele gaasimaskile,  
kinnitatakse rakmete rihmale ja jalale)



**KAARDISTAJA TASKU:  
MUDEL 104-334**

(võimalik kinnitada  
koostatav kaart vineerile;  
kaartide ja kirjutusvahendite taskud)

**SELJAKOTT: MUDEL 104-126**

(seljakotti saab kanda koos rakmetega)

**RELVAKOTT: MUDEL 104-250**

(mahutab automaadi AK 4, lisataskutes ruumi kahele salvele ning puhastuskomplektile)

- Välja töötatud koostöös Scoutspataljoni ja Kaitseliiduga
- Küsi pakkumist kaitseliitlasele
- Näidistega saab tutvuda Kaitseliidu peastaabi avalike suhete osakonnas



**GALVI-LINDA**

**AS Galvi-Linda**

Tallinna 44, 71008 Viljandi, tel 433 5616, faks 433 5276, gsm 5058035

e-mail: [tanelt@galvilinda.ee](mailto:tanelt@galvilinda.ee),

[www.galvilinda.ee](http://www.galvilinda.ee)

# RÕÕM SOBIVAST TÖÖAJAST

- Falck võimaldab töötada paindliku graafikuga
- aega jääb pere ja hobide jaoks
- firma on soliidne ja palk kindel
- olen väga rahul

KAITSELIIDU LIIKMETELE  
**ERISOODUSTUSED!**

Falck vajab töökäsi, astu meie värbamiskeskusest läbi. Sobivusel korraldame koolituse ja oled peagi meie mees.  
Värbamiskeskus: Muulamae tee 5, lühinumber 13322, tel: 688 8393, e-mail: [personal@falck.ee](mailto:personal@falck.ee)

 **Falck**  
kindel töö